

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Balla Tibor

A honvédtisztképzés irányítóinak arcképcsarnoka

Balla Tibor
A honvédtisztképzés
irányítóinak arcképcsarnoka

Az első borítón a Ludovika akadémikusai láthatók
az 1907 májusában rendezett száznapos ünnepségen
(forrás: HTM 29788.),
a hátsó borítón az új hadnagyok eskütétele szerepel
az 1944. augusztus 20-i tiszttavatáson
(forrás: HTM 36767).

Balla Tibor

A honvédtisztképzés irányítóinak arcképcsarnoka

A magyar királyi
Honvéd Ludovika Akadémia
igazgatói és parancsnokai,
1872–1945

LUDOVICA
EGYETEMI KIADÓ

Budapest, 2022

Az előszót írta
Padányi József

Szakmai lektor
Négyesi Lajos

Kiadja a Nemzeti Közszerződési Egyetem
Ludovika Egyetemi Kiadó
A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Kilián Zsolt
Olvasószerkesztő: Tomka Eszter
Tördelőszerkesztő: Kilián Zsolt
Korrektor: Bíró Csilla

Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda
Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

DOI: https://doi.org/10.36250/010161_00

ISBN 978-963-531-810-0 (nyomtatott)
ISBN 978-963-531-811-7 (ePDF)
ISBN 978-963-531-812-4 (ePub)

© Balla Tibor, 2022
© A kiadó, 2022

Minden jog védve.

Tartalom

Előszó	7
Bevezetés	9
A magyar királyi Honvéd Ludovika Akadémia igazgatóinak és parancsnokainak életrajzai	15
<i>Sepsiszentgyörgyi és nagyváradi Móricz Sándor</i> magyar királyi honvéd ezredes	17
<i>Edényi Lipót magyar királyi honvéd ezredes</i>	23
<i>Péchujfalusi Péchy Ede császári és királyi vezérőrnagy</i>	27
<i>Jassenovai Bassarabits Sándor magyar királyi honvéd ezredes</i>	31
<i>Boczonádi Szabó József császári és királyi altábornagy</i>	35
<i>Nemességodi Szvetics József császári és királyi altábornagy</i>	39
<i>Csesznák Benő császári és királyi altábornagy</i>	49
<i>Székelyi Nyíri Sándor császári és királyi altábornagy</i>	59
<i>Pávai Vajna Béla Albert császári és királyi altábornagy</i>	71
<i>Zsarnóczai Bartheldy István császári és királyi címzetes tábornok</i>	77
<i>Braun József császári és királyi címzetes lovassági tábornok</i>	83
<i>Eberswaldi Siegler Konrád császári és királyi</i> címzetes gyalogsági tábornok	89
<i>Nemes Papp-Váry Elemér magyar királyi címzetes vezérőrnagy</i>	97
<i>Sepsiszek-nagyborosnyói Bartha Lajos császári és királyi altábornagy</i>	101
<i>Stromfeld Aurél magyar királyi honvéd ezredes</i>	113
<i>Kirchlechner Károly magyar királyi honvéd címzetes vezérőrnagy</i>	123
<i>Binder Ferenc magyar királyi honvéd ezredes</i>	127
<i>Abaújszántói Kerekes József magyar királyi alezredes</i>	131
<i>Vitéz szárazajtai és nagyborosnyói Bartha László</i> magyar királyi vezérőrnagy	137
<i>Vitéz nemes Balassa Béla magyar királyi altábornagy</i>	141
<i>Vitéz dombóvári Révy Kálmán magyar királyi vezérezredes</i>	145
<i>Vitéz Sipos Árpád magyar királyi vezérezredes</i>	157
<i>Vitéz nemes színai Szinay Béla magyar királyi altábornagy</i>	167
<i>Vitéz Jány Gusztáv magyar királyi vezérezredes</i>	175
<i>Vitéz Szombathelyi Ferenc magyar királyi vezérezredes</i>	187
<i>Vitéz nemes kisbarnaki Farkas Ferenc magyar királyi vezérezredes</i>	199
<i>Sáska Elemér magyar királyi vezérőrnagy</i>	217
<i>Kocsis László magyar királyi vezérkari ezredes</i>	223
Felhasznált források és irodalom	227

Előszó

„*Kapitány, azért adták kezedben a hadat, hogy gondot viselj rá...*” – írja Zrínyi Miklós, aki írásaiban több helyen is foglalkozik a katonai vezető személyiségével. Hadviselt katona volt, pontosan tudta, hogy a vezető személyisége meghatározó, hiszen mindenki őt figyeli, ő a példa. A vezető legyen képzett, rendelkezzen mesterségbeli tudással. Ismerje a csapatait és az ellenséget, tudja a rendelkezésére álló erőt hatékonyan használni. Emellett legyen elegendő harci tapasztalata. Ha mindkettő megvan – tapasztalat és képzettség –, még nem biztos, hogy hadvezérnek is jó. Az igazi katonai vezetőnél a tapasztalat és a képzettség mellett szükség van arra is, hogy lássa a harci helyzetet, lássa annak változásait, legyen képes arra gyorsan reagálni, legyen képes a helyzet megítélésére. Csak így képes olyan döntéseket hozni, amelyek elvezetnek a sikerhez.

Balla Tibor munkájának üzenete az, hogy a magyar királyi Honvéd Ludovika Akadémia igazgatói és parancsnokai 1872–1945 között – kevés kivételtől eltekintve – megfeleltek ezeknek a kívánalmaknak. Sorsuk nagyon változatos volt, nem egy helyről jöttek, de a Ludovika élén közös pontban találkoztak. Arra vállalkoztak, hogy példát mutatnak, és nemcsak oktatják, de nevelik is a rájuk bízott fiatalokat. Igyekeztek olyan tiszteket képezni, akik minden körülmények között teljesítik esküjükben vállalt kötelezettségüket: A hazáért mindhalálig! Amikor sokszor halljuk ezt, hajlamosak vagyunk megszokni. Amikor elgondolkodunk a mondat tartalmán, akkor ébredünk rá arra, hogy itt emberek életéről van szó. Olyan életekről, katonai vezetőkről, akik a győzelemre készülnek, de a hazájuk szabadságáért az életüket is készek feláldozni.

Több mint 70 évet ölel fel Balla Tibor visszatekintése. Változatos, háborúktól terhes évtizedek, sorsfordító változások, birodalmak összeomlása, rendszerek el- és feltűnése, percmemberké uralkodása, diktátorok tündöklése és bukása. Ilyen körülmények között kellett elérni és fenntartani azt, hogy a magyar királyi Honvéd Ludovika Akadémia biztos igazodási pont legyen. Lehet azon vitatkozni, hogy ez sikerült-e mindig, lehet felróni a vesztes háborúkat a katonai vezetőknek, de a szándékot megkérdőjelezni nem lehet. Hazájukhoz és nemzetükhöz hű parancsnokokat nevelni, ma sem lehet ennél szebb feladat.

Balla Tibor munkájának egyik értéke abban rejlik, hogy rámutat a különböző felkészültségű, habitusú parancsnokok közös eredőjére, amelynek lényege: A haza minden előtt!

Bevezetés

Az 1867-es kiegyezés eredményeként létrejött Osztrák–Magyar Monarchia szárazföldi fegyveres erejének alkotórészeként 1868-ban létrehozták a bevetettség foka szerint csupán második vonalat alkotó Magyar Királyi Honvédséget, amelynek önálló, hazafias érzelmű, a kor színvonalán álló katonai ismeretekkel felvértezett tisztikarra volt szüksége. Annak mielőbbi megteremtése a honvédség vezetőinek is alapvető érdeke volt. Az 1872. évi XVI. és XVII. törvénycikk rendelkezései nyomán került sor a magyar királyi Honvéd Ludovika Akadémia felállítására. Az önálló magyar honvédtisztképzés megteremtésével (amely az 1808. évi VII. törvénycikk elfogadása óta váratott magára) a magyar nemzet és az egykori alapítók közel hét évtizedes vágya (nevezetesen, hogy a magyar ifjakat magyar tanintézményben és magyar nyelven képezzék tisztekké) vált valóra. Az intézmény 1872. december 19-én kezdte meg működését, és egészen 1945 tavaszáig a magyar honvédtisztképzés fellegvára maradt.

A Ludovika Akadémia működését egyértelműen két nagy történelmi korszakra lehet különválasztani, jelesen az 1872–1918 és az 1919–1945 közötti időszakra. Azon belül is az egyes vezetők neve mind külön korszakot fémjelzett az intézmény fennállása során. A Ludovika felállításától a II. világháború végéig az annak élén igazgatói vagy parancsnoki beosztást betöltött 28 tiszt és tábornok életútjának, valamint tevékenységének tudományos igényű, ugyanakkor az olvasók számára közérthetően megfogalmazott összefoglalása mindaddig váratott magára, ezért jelen kötet elkészítésével ennek a hiánynak a pótlására törekedtem.

A Honvéd Ludovika Akadémia mindenkori igazgatója, majd parancsnoka kezdettől fogva felelősségteljes és sokak által vágyott beosztást töltött be a honvédségen belül. A magasán képzett, a szükséges vezetői tapasztalatokkal rendelkező, általában már ezredesi rendfokozatú honvédtisztek közül tudatosan kiválasztott jelöltet a honvédelmi miniszter előterjesztése alapján az uralkodó, majd később a kormányzó nevezte ki. Meglehetősen nagy önállóságot élvezett, közvetlenül a mindenkori honvédelmi miniszter alárendeltségébe tartozott. Mivel a jövő honvédtisztek szakmai tudása, hivatástudata, motiváltsága, erkölcsi tartása nagymértékben tőle függött, ezért mindig is magas képzettségű, tapasztalt tiszteket állítottak az intézmény élére.

A Ludovikát irányító vezetőknek nyilvánvalóan más jellegű kihívásokkal, feladatokkal kellett megbirkózniuk az Osztrák–Magyar Monarchia fennállásának időszakában, mint a magyarságot ért trianoni trauma utáni évtizedekben.

1914 előtt – a kezdeti nehézségek leküzdése után – az önálló magyar katonai felsőoktatás és tisztképzés megeremtése, megszilárdítása és fejlesztése, valamint a jól képzett honvédtisztek létszámának jelentős emelése volt a céljuk. (Az utóbbi célkitűzést a 20. század első évtizedére elérték, hiszen elegendő honvédtiszt szolgált az alakulatoknál és a különböző törzsekben, intézményekben.) Az akadémia élén álló mindenkori vezetőket az a nem titkolt szándék vezette, hogy a Ludovika falai között folyó tisztképzés színvonala elérje a császári és királyi hadsereg nagy múltú bécsújhelyi akadémiajáét, vagyis a kezdetben csak a fegyveres erő második vonalának számító honvédség leendő tisztjei a közös hadseregben szolgáló bajtársaikkal azonos tudással és képességekkel rendelkezzenek. Ugyanakkor az igazgatók és parancsnokok arra is gondot fordítottak, hogy a polgári társadalom elvárásainak megfelelő általános és klasszikus műveltségű, veretes szakmai tudású, kifinomult ízlésű, makulátlan életvitelű és erkölcsű, a katonai és a civil rendezvényeken egyaránt otthonosan mozgó, az úri társaság megbecsült tagjainak, valamint a birodalom és a fennálló társadalmi rend biztos védőpajzsának számító tisztek kerüljenek ki az akadémia padjaiból. Ez irányú törekvéseiket a századfordulóra siker koronázta. A Ludovika alig egy negyedszázad alatt valódi honvédségi felsőoktatási intézménnyé vált, s a képzés minősége is elérte a bécsújhelyi katonai akadémia, valamint az Európa más országaiban működő katonai akadémiák színvonalát. Ennek a folyamatnak két legfontosabb állomása 1883-ban, majd 1897-ben következett be, amikor a Ludovikán zajló képzést előbb hadapródiskolai, majd utóbb akadémiai szintre emelték. Az akadémia élén álló igazgatók és parancsnokok törekvéseik megvalósítása során a korabeli politikai elit, valamint a honvédség vezetésének abszolút támogatását élvezték. A béke-évekhez képest minden szempontból hatalmas kihívást jelentő első világháború idején a parancsnokok szembesültek a szakmai ismeretek rovasára történő gyorsított képzés árnyoldalaival, hiszen az óriási harctéri veszteségek miatt egyre több honvédtisztre volt szükség a csapatok irányításához a különböző hadszíntereken vagy éppen a fontosabb háttérbeli beosztásokban.

Az I. világháború végén bekövetkezett katonai vereség, a Monarchia összeomlása és a történelmi Magyarország megcsonkítása, a proletárdiktatúra létezése és bukása a korábbiakhoz képest teljesen más helyzetet teremtett. A trianoni békediktátum aláírása egyaránt mérföldkönek számított az új Magyar Királyi Honvédség és a tisztképzés szempontjából. A békediktátum katonai előírásai által évtizedekre béklyóba kötött önálló magyar fegyveres erő egyetlen katonai képzéssel és neveléssel foglalkozó intézményeként a Ludovika Akadémia meghatározó szerepet játszott. Szinte az alapoktól kezdve kellett megújítani a honvédtisztképzést.

1920-tól kezdve az akadémia parancsnokainak figyelme – a kezdetben mindössze 35 ezer fős honvédség fejlesztésével és az ország anyagi lehetőségeivel összhangban – egyre inkább a magas szintű szakmai tudású, fizikailag és mentálisan is jól felkészült, határozott és a váratlan harchelyzetekben is gyors döntéshozatalra képes kiváló csapattisztek képzése felé fordult, a polgári műveltséggel és habitussal rendelkező, a társadalmi elvárásoknak megfelelni akaró tisztek képzése pedig háttérbe szorult. Mindez az 1930-as évek második felétől vált egyre hangsúlyosabbá, és azzal állt összefüggésben, hogy a politikai vezetés által hivatalos célállás emelt és 1938 után részben megvalósult területi revízió, továbbá a haditechnika és a hadművészet két világháború közötti ugrásszerű fejlődése, az új fegyvernemek, szakcsapatok megjelenése a honvédségnél, valamint a háborúra történő felkészülés egészen új típusú kihívások elé állította a leendő honvédtiszteket és természetesen a Ludovika élén egymást váltó parancsnokokat is. A II. világháború időszakában megismétlődött a negyedszázaddal korábbi szcenárió: az országnak az elsőhöz képest is nagyobb dimenziókban és hevesseggel folyó II. világháborúba történt belépése után, a hadszíntéri veszteségek növekedésével egyenes arányban nőtt a csapatok tisztí szükséglete, amelyet az akadémián folyó fokozott ütemű képzéssel és idő előtti avatásokkal igyekeztek biztosítani.

A Ludovika Akadémia 1872 és 1945 közötti igazgatóinak, valamint parancsnokainak életpályáját megvizsgálva néhány általánosan igaz, az intézmény fennállásának bármelyik időszakára érvényes megállapítást tehetünk. Elmondható, hogy közülük a legtöbben magyar nevet viseltek (vagy pályájuk során magyarosították családnevüket), és a történelmi Magyarország területén születtek. Többségükben római katolikus, kisebb részben pedig református vagy evangélikus vallásúak voltak. Szinte kivétel nélkül középosztálybeli vagy értelmiségi családokból származtak, továbbá a kor szokásainak megfelelően megnősültek és családot alapítottak. Túlnyomó többségükben valamelyik katonai akadémiát (számosan a Ludovika Akadémiát) vagy hadapródiskolát, több mint felerészből pedig a vezérkari minősítés előszobájának számító megfelelő szakiskolát (a bécsi Hadiiskolát vagy a budapesti Hadiakadémiát) végezték el. A szolgálati érintkezés során használt magyar nyelven kívül még általában két-három másik (főként német, francia vagy valamelyik szláv) nyelven is beszéltek valamilyen szinten. Többségük öröklött vagy saját jogon szerzett nemesi címet birtokolt, néhányan közülük pedig vitézi címmel büszkélkedhettek. A vezetők közül a legtöbben a Magyar Királyi Honvédségnél futottak be katonai karriert, de 1918 előtt számosan szolgáltak a császári-királyi vagy a közös hadsereg magyarországi kiegészítésű alakulatainál, illetőleg a történelmi Magyarország területéről kiegészült

seregtestek törzseiben is. Pályafutásuk során csapattiszti és vezérkari szolgálatot egyaránt teljesítettek, és néhány kivételtől eltekintve általában nem a Ludovika igazgatói vagy parancsnoki beosztása volt katonatiszti pályájuk utolsó állomása. Hatan közülük az 1918 novembere és 1919 augusztusa közötti átmeneti időszakban vállalták (többségük kényszerűségből) a Ludovika vezetését. Az akadémia élére történt kinevezésük idején zömében a 40-es és 50-es éveikben jártak, a legtöbben ezredesi vagy már tábornoki rendfokozatot viseltek. Jó néhányukat előléptették igazgatóságuk vagy parancsnokságuk ideje alatt. Pályájuk során számosan tanítottak közülük az alma mater vagy valamelyik katonai nevelőintézet falai között, továbbadva megszerzett elméleti és gyakorlati ismereteiket, tudásukat. Szinte kivétel nélkül rendelkeztek harci tapasztalatokkal, amelyeket az 1848–1849-es magyar szabadságharc csatáiban, a Habsburg Birodalom által vívott dinasztikus háborúban (1859, 1866), illetve Bosznia-Hercegovina 1878-ban történt katonai megszállása során vagy a két világháború különböző hadszínterein szereztek. Számos rangos osztrák–magyar, magyar és külföldi kitüntetéssel ismerték el tehetségüket és érdemeiket, a Ludovika éléről történt felmentésük alkalmával pedig általában valamilyen elismerésben vagy kitüntetésben részesültek. Legtöbbjük különböző szakmai, tudományos vagy társadalmi szervezetben is rendelkezett tagsággal vagy tisztséggel. Jó néhányan a magyar hadtudomány alapjainak lerakásában vagy kiszélesítésében is részt vettek, számos alaplóművel gazdagítva azt, és lendületet adva annak további fejlődéséhez.

A Ludovika mindenkori irányítóira kivétel nélkül jellemző volt a magas szintű szakmai tudás, a hivatástudat, a kötelességérzet, a motiváltság, a hazaszeretet és a nemzeti hagyományokhoz, valamint értékekhez való ragaszkodás, a szilárd erkölcsi értékrend, a becsületesség, az alárendeltjeikről való gondoskodás, s még számos, tőlük joggal elvárható kiváló vezetői és emberi tulajdonság. Csakis azok birtokában tudták irányítani és pozitív irányban befolyásolni az intézményben folyó oktató- és nevelőmunkát. Személyes példamutatásukkal is segítették a növendékek, illetve akadémikusok nevelését, valamint a leendő hivatásuk szempontjából fontos jellemvonásaik kifejlődését. A legtöbben közülük kivívták a növendékek, majd az akadémikusok tiszteletét és megbecsülését, s maguk is akaratlanul példaképekké váltak.

Az akadémia vezetőinek áldozatos munkája nemcsak a magyar politikai paletta összes képviselője által nemzeti intézménynek tekintett honvédség, hanem az egész magyar társadalom számára is számos hozadékkal járt. Tevékenységük elősegítette a honvédségen belül is szinte önálló kasztként létező honvédtisztek összetartozás-érzésének és öntudatának kifejlődését és annak fenntartását,

valamint a honvédtiszti értékrend és hagyományok meggyökereztetését, majd megőrzését. Jól végzett munkájuk következtében jelentős mértékben megnőtt a honvéd tisztikar társadalmi elfogadottsága, tekintélye is. A honvédtiszti pálya egyre inkább vonzóvá vált a magyar társadalmon belül a középosztályhoz tartozó fiatalok körében, ami a honvéd-hadapródiskolákba, a honvéd-főreáliskolába és a Ludovikára jelentkezők évről évre növekvő számában is megmutatkozott.

A Ludovika élén álló igazgatók és parancsnokok több mint hét évtizedes tevékenysége jelentős mértékben hozzájárult a honvédség hivatásos tiszti utánpótlásának zavartalan biztosításához. Mindezt alátámasztja az 1873 és 1944 novembere között az intézményben felavatott honvédtisztek – összesen 9435 fő – magas száma is.

A Ludovika Akadémia igazgatóinak és parancsnokainak irányításával, valamint tevékeny közreműködésével egy európai színvonalon álló, nemzetközi összehasonlításban is magasan elismert tisztképző intézménnyé fejlődött. A Ludovikát végzett tisztek az intézmény vezetőinek köszönhetően biztos tudással és a legkorszerűbb szakmai ismeretekkel rendelkeztek, amelynek birtokában kiválóan megállták helyüket tiszti pályafutásuk bármilyen csapattiszti vagy vezérkari beosztásában. Bármely más hadsereg tisztjével felvették a versenyt, amit a két világégés poklában is számtalanszor bizonyítottak. Hősieken helytállva, sokszor életüket is a hazáért áldozva. Közülük 350 ludovikás honvédtiszt esett el az I. világháború, 620 pedig a második világégés hadszínterein.

A Ludovika egykori irányítóinak emlékét a honvédtisztek több nemzedéke még haláluk után is megőrizte az utókor számára. Nem rajtuk múltott, hogy a történelem vihara 1945 után a Ludovika Akadémiát is elsodorta.

Köszönetemet fejezem ki munkatársaimnak és barátaimnak, különösen Padányi József vezérőrnagynak, az NKE Ludovika Kutatóműhely vezetőjének, valamint az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Hadászati Tanszék egyetemi tanárának, továbbá a kötet lektorának, Négyesi Lajos ezredesnek, az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Hadtörténelmi, Filozófiai és Kultúrtörténeti Tanszék docensének, Szakály Sándornak, a Veritas Történetkutató Intézet és Levéltár főigazgatójának, Kiss Gábor alezredesnek, a HM HIM Hadtörténelmi Levéltár levéltár-vezetőjének és ugyanezen levéltár bécsi kirendeltsége munkatársainak, továbbá Nagy-Lukács Fanninak, a HM HIM Hadtörténeti Múzeum Fotóarchívuma vezetőjének a számomra nyújtott önzetlen szakmai segítségért, valamint építő jellegű észrevételeikért, amelyekkel segítségemre voltak a kötet elkészítése során.

A kötetben található fényképek több forrásból származnak. A HM HIM Hadtörténeti Múzeum Fotóarchívumában található fotókat az intézmény közlési engedélyével, a többi képet pedig az egyéb források pontos feltüntetésével együtt szerepeltetjük.

A magyar királyi
Honvéd Ludovika Akadémia
igazgatóinak és parancsnokainak
életrajzai

Sepsiszentgyörgyi és nagyváradai Móricz Sándor ezredes, a Ludovika Akadémia első igazgatója
Forrás: HTM 62.572.

Sepsiszentgyörgyi és nagyváradi Móricz Sándor magyar királyi honvéd ezredes

Móricz Sándor 1820. január 8-án született a háromszéki Köpecen, Móricz József határőr őrnagy és Boda Teréz gyermekeként, székely kismemesi származású és református vallású családban.

Katonatiszti pályafutását 1835. augusztus 18-án, kötelezettség nélküli hadapródként kezdte a császári-királyi 15. határőrezredben, ahol 1848-ig szolgált folyamatosan. 1839. augusztus 1-jén hadapróddá, 1842. október 15-én II. osztályú hadnaggyá, 1845. december 1-jén pedig I. osztályú hadnaggyá nevezték ki alakulatánál.

Móricz hadapród 1836–1839 között elvégezte a császári-királyi tullni utásziskolát. A Tullnban megszerzett ismereteit hasznosítani tudta, hiszen 1840 novemberétől a székely határőrezredek számára altiszti utánpótlást biztosító kézdívasárhelyi katonai nevelőintézetben matematikát, építészetet, utásztant, katonai rajzot, földmérést és fegyvertant oktatott. 1846 augusztusa és októbere között utak felmérésénél, új utak kijelölésénél alkalmazták katonai mérnökként. 1846 decemberétől fegyvertiszti tanfolyamot végzett Bécsben, majd az ezred fegyvertárárt felügyelő tiszt volt Kézdívasárhelyen. 1848 augusztusában főhadnaggyá léptették elő alakulatánál.

1848. október elején a háromszéki Erdővidék nemzetőr őrnagyává választották az erdővidéki nemzetőr zászlóaljnál. Háromszék önvédelmi harca idején, november 28-ától későbbi apósa, nagydobói Dobay Károly ezredes, Háromszék katonai parancsnoka mellett látott el segédtiszti feladatokat. Részesen volt annak a heroikus küzdelemnek, amelynek során a 10 ezer főnyi magyar védősereg december végéig sikeresen verte vissza az erdélyi császári-királyi csapatok jelentős részének támadásait. 1849 februárjában a Gyimesi-, Úzi-, Ojtozi-szorosok megerősítésében vett részt. Kortársai és bajtársai „elszánt jó harcfinak” tartották. Móricz felügyelte a csíkmadarasi löpőgyár létrehozását 1849. március elején. (Fia visszaemlékezése szerint ő adta Gábor Áronnak azt a tüzérségi sakkönyvet, amelynek alapján 1849-ben a kézdívasárhelyi üzemben ágyúkat öntöttek.) 1849. április 19-én honvéd századossá léptették elő, s a két századból álló, 306 fős, Csíkszeredában, majd júniustól Ojtozban állomásozó székely utászosztály szervezője és parancsnoka lett. Később a csíkszentgyörgyi Gál Sándor ezredes, majd vezérőrnagy vezette székelyföldi hadosztály tábornoki (értsd vezérkari) tisztjeként szolgált. Az 1849. augusztus 24–25-ei zsigárdi fegyverletétel előtt

kazinczi és alsóredmeczi Kazinczy Lajos ezredes vezérkari őrnaggyá léptette elő. A szabadságharc leverése után Aradon raboskodott, 1849. szeptember 7-én 12, illetve 1850 januárjában 8 év várfogságra ítélték. Büntetését Theresienstadtban töltötte, ott fafaragással múlatta az idejét. Többek között készített egy szipkát, amelyet barátjának és háromszéki honfitársának, Barabás Miklós festőnek küldött el. A várfogságból 1852 júniusában uralkodói kegyelemmel szabadult. Ezt követően az 1854/1855-ös tanévben (Arany János kollégájaként) a Nagykovácsi Református Gimnázium magyar és német szépírási, valamint rajztanára volt. 1856 és 1858 között elvégezte a bécsi műszaki főiskolát. 1858-tól 1866-ig fürdőigazgatóként, 1866-tól postamesterként, 1868–69-ben pedig a Szatmár vármegyei bikszádi aranybánya vezetőjeként dolgozott.

1869. október 24-én az újonnan felállított Magyar Királyi Honvédség kötelékében honvéd alezredessé, valamint a Szatmárnémetiben állomásozó közép-szolnoki 43. honvédzászlóalj parancsnokává nevezték ki. 1871. május 23-án a 8. honvéd gyalogdandár ideiglenes parancsnoka lett Brassóban, ahol 1872. április 29-én ezredessé léptették elő.

A Ludovika Akadémia épülete 1872-ben

Forrás: HTM 90.298.

A M. K. LUDOVICEUM- TÉRKÉPE.

A Ludoviceum térképe 1872-ből

A Ludovika Akadémia térképe 1872-ben

Forrás: HTM 93.575.

Az uralkodó 1872. július 18-án kinevezte a magyar királyi Honvéd Ludovika Akadémia igazgatójává, beosztását 1873. november 4-éig látta el.

Az akadémia épületét 1872. augusztus 31-én vette át a császári és királyi hadseregtől egy bizottság, amelynek Móricz ezredes is tagja volt. Az átalakítási munkálatok csak 1872 decemberére készültek el.

Nehéz feladat tornyosult elé, nem kevesebb, mint az 1872. évi XVI. törvény-cikk rendelkezései értelmében felállított Ludovika Akadémia szervezeti kiépítése, az oktatás és képzés beindítása, vagyis az önálló magyar honvédtisztképzés alapjainak a lerakása, amelyre utódai építkezni tudtak. Ezen a téren elvitathatatlan érdemeket szerzett. Munkáját egy törzstiszti rendfokozatú aligazgató segítette. Az igazgató szolgálati lakást kapott az akadémia épületében, neki a rendes évi illetményén felül még 1200 forint pótdíj is járt. A honvédkerületi parancsnokkal azonos mértékű fenyítő jogkörrel rendelkezett. A tisztképzés csak 1872. november 1-jén indult meg a Ludovikán, de az előadásokat az épület átalakítási munkálatainak elhúzódása miatt csupán december 19-én tudták megkezdeni. A Ludovika életében 1872-től 1882-ig tartott a „hallgatók korszaka”. Kezdetben csak két tanfolyam indult: a honvéd tisztképző tanfolyam és a honvéd felsőbb tiszti tanfolyam, összesen 125 hallgatóval és 21 tanárral. A 100 fős tisztképző tanfolyamban önként jelentkezett szabadságolt állományú hadapródokat képeztek ki tényleges tisztekké, a 25 fővel indult felsőbb tiszti tanfolyamban a legalább már két éve csapattisztként szolgált tisztek kaptak lehetőséget arra, hogy mélyebb katonai ismereteket szerezzenek. Móricz ezredesnek az akadémia élén meghatározó szerepe volt a magyar katonai irodalom megalapozásában és fejlesztésében is. A Ludovika felállítása után a magyar nyelvű tankönyveket az akadémia tanárai írták, továbbá a magyar nyelvű szabályzatok elkészítésével is befolyást gyakoroltak a magyar katonai szaknyelv kialakulására. 1873 tavaszán megindult a *Ludovika Akadémia Közlönye*, amely rövidesen a honvédség kedvelt szaklapjává vált. Első 25 évfolyamában több mint 2500 közlemény látott napvilágot. A folyóirat 1908. január elsejétől *Magyar Katonai Közöny* címen jelent meg.

Móricz ezredes tartós gyengélkedése miatt igazgatói feladatának nem tudott többé maradéktalanul megfelelni, ezért felmentését kérte. 1873. november 5-én a brassói 8. honvéd gyalogdandár ideiglenes parancsnokává, majd 1874. augusztus 30-án a magyar királyi horvát–szlavón VII. honvédkerület zágrábi 1. dandárjának parancsnokává nevezték ki. 1874. szeptember 12-én pedig az erdélyi VI. honvédkerület 2. dandárjának ideiglenes parancsnoki beosztását vette át Nagyszébenben. 1874-ben már olyannyira elhatalmasodott rajta a betegség, hogy

szolgálati jellemzésében béke- és hadiszolgálatra alkalmatlannak minősítették. 1875. március 1-jén nyugállományba helyezték, azt követően Nagyszebenben élt. 1882. augusztus 20-án hunyt el Nagyszebenben, szívszélhűdés következtében. Két nappal később temették el a nagyszebeni katonai temetőben.

1859-ben feleségül vette Dobay Leontinát, nagydobói Dobay Károly császári-királyi ezredes, a székely határőrezred parancsnokának lányát, aki 1862-ben meghalt. (Felesége, valamint Edényi Lipót neje testvérek voltak.) 1862-ben újra megnősült, s nőül vette a francia származású Marine Karolinát. Móricznak két gyermeke született, az első házasságából Ilona lánya, a másodikból pedig 1864-ben Károly fia, aki később kecskeméti jogakadémiai tanár lett.

Tiszti minősítési lapjából kiderül, hogy magyar és német nyelven igen jól beszélt és írt, valamint románul és franciául is meglehetősen jól értett, továbbá jó előadó is volt.

A Ludovika első igazgatója előtti tisztelgésképpen Sigmond Olivér akadémikus, a Levente-kör képzőművészeti csoportjának tagja 1940-ben megmintázta Móricz Sándor ezredes mellszobrát, amelyet az akadémia kertjében helyeztek el.

Edényi Lipót ezredes, a Ludovika Akadémia igazgatója

Forrás: HTM 62.573.

Edényi Lipót magyar királyi honvéd ezredes

Reindl Lipót 1826. október 23-án született az erdélyi Kudzsir (Szászváros szék, később Hunyad vármegye) településen, Franz Reindl császári-királyi ezredes fiaként, római katolikus vallású családban. Nevét 1848 novemberéig használta Reindl Lipót (Leopold Reindl) formában, majd a magyar honvédségbe történt átkerülése után, 1848 őszén Edényire magyarosította.

1838-tól 1845-ig a császári-királyi katonai akadémiát végezte Bécs-újhelyen.

Katonatiszti pályafutását 1845. szeptember 22-én kezdte alhadnagyként az erdélyi császári-királyi 16. határőr gyalogezredben, majd 1847. március 16-án a nagyszebeni, de Galíciában állomásozó császári-királyi 31. sorgegyezred állományába került. Új állomáshelyén hadsegédként tevékenykedett Balthasar Simunich altábornagy, tarnóvi hadosztályparancsnok mellett. 1848. október 15-én főhadnaggyá léptették elő beosztásában. 1848. október 22-én megszökött, hazatért, és szolgálatra jelentkezett a honvédseregbe. 1848. november 1-jén tábornoki (vagyis vezérkari) főhadnaggyá nevezték ki a magyar honvédségben, s a hadügyminisztérium tábornoki osztályára osztották be. November végén a Galíciából Magyarországra vezető kárpáti szorosok megerősítési munkálataihoz vezényelték. Ezen munkák azonban a Franz von Schlik császári-királyi altábornagy vezette hadtest csapatainak az ország területére történt betörése miatt nem kezdődtek meg. 1848. december 15-én a felsőtiszai honvédhadtest Dessewffy Arisztid alezredes által irányított dandárjának tábornoki tisztje lett, december 28-án Szikszónál, január 4-én pedig Kassánál két vesztes csatában vett részt. 1849. január 26-án a Dessewffy-hadosztály vezérkari főnökévé és századosá neveztek ki. E minőségében vett részt február végén a kápolnai és a mezőkövesdi csatában, majd a tavaszi hadjárat jelentősebb ütközeteiben (Tápióbicske, Isaszeg, Vác, Nagysalló, Komárom). 1849 áprilisában áthelyezték a Felső-Magyarország védelmét ellátó és Henryk Dembiński altábornagy vezette IX. honvédhadtesthez. 1849. május 25-étől a IX. honvédhadtest segéd tisztje (korabeli kifejezéssel karségédje) volt, 1849. július 16-án pedig őrnaggyá léptették elő beosztásában. Részt vett a hadtest nyár folyamán vívott harcainak, többek között az augusztus 9-én lezajlott vesztes temesvári csatának, majd 1849. augusztus 19-én Karánsebesnél seregteste csapataival együtt letette a fegyvert.

A Ludovika Akadémia főépülete az 1870-es években

Forrás: HTM 76.284.

Az aradi várba szállították, ahol a császári-királyi hadbíróság 1850. január 30-án, illetve február 15-én 12 év várfogságra ítélte, amelyből öt évet Aradon, egy évet pedig Josefstadtban raboskodott. 1855. augusztus 28-án kegyelmet kapott és kiszabadult. Josefstadti börtönéből hazatérve gazdálkodott, majd 1858–1859 és 1863–1869 között állami hivatalnokként tevékenykedett a földmérő és föld-tehermentesítő bizottságnál Nagyszebenben.

A Magyar Királyi Honvédség megalakításakor reaktiválták. 1869. április 18-án honvéd őrnaggyá, valamint a nagyszebeni 21. honvédzászlóalj parancsnokává nevezték ki. 1870. november 1-jén alezredessé léptették elő alakulatánál. 1869–1870-ben a honvédtiszti és a -tisztképző iskola, majd 1870–1871-ben a honvédtisztképző iskola parancsnoka és tanára volt Nagyszebenben. A helyi lap 1871. április 10-ei tudósítása szerint vezetésével összesen 34, részben tényleges, részben pedig szabadságolt állományú (vagyis tartalékos) honvédtisztet (4 századost, 1 főhadnagyot és 29 hadnagyot) képeztek. Az iskola tantárgyai között szerepelt a tereptan, a tereprajz, a harcéri szolgálat, az utásztan, a fegyvertan, a gyakorlati és szolgálati szabályzat ismerete, a vívás, a lovaglás, valamint a szórólövegek kezelése. (A szórólöveg-alakulatok 1871–1875 között álltak fenn a honvédség kötelékében, azokkal a hiányzó honvéd tüzérséget próbálták meg négy éven át pótolni.) Az április közepén megtartott vizsgák után

az iskolában képzett tiszteket hat hétig tartó dandárszolgálatra küldték. Előjárói jól kiképzett, művelt és elhivatott tisztnek, jó lovasnak és tereprajzolónak, vezérkari szolgálatra alkalmasnak tartották. Szívélyes modora miatt közszeretnek örvendett, kedélyes, vidám, nyílt és őszinte férfi volt.

1871. május elsejétől magasabb beosztásba helyezték: a 7. honvéd gyalogdandár ideiglenes parancsnoka lett Nagyszebenben, 1873. május 1-jén pedig ezredessé nevezték ki beosztásában.

Edényi ezredes 1873. december 1-jétől 1876. július 15-éig volt a budapesti Honvéd Ludovika Akadémia igazgatója.

Az 1873/1874-es tanévtől szervezeti változások mentek végbe az akadémián. A korábbi kettő helyett három tanfolyam indult. A 250 fős, nyolc hónapos előkészítő tanfolyamba a nyolchetes alapkiképzés után a csapatparancsnokságok által javasolt, a gimnázium vagy a reáliskola első négy osztályát jó eredménnyel végzett honvédek kerültek, akiket tisztté történő képzésre alkalmasnak tartottak. A mintegy 150 fős általános tisztképző tanfolyamba az előkészítő tanfolyamot legalább jó eredménnyel elvégzett hallgatókat vagy a nyolchetes újonckiképzésben részesült, a gimnázium 8, illetve a reáliskola 6 osztályát jó eredménnyel elvégzett, s az előkészítő tanfolyam katonai tárgyaiból jó eredménnyel vizsgát tett honvédeket vették fel. A harmadik a már korábbi feltételekkel és 25 fővel tovább működött, nyolc hónapig tartó felsőbb tiszti tanfolyam volt, ahová a Császári és Királyi Hadiiskolába vagy vezérkari alkalmazásra törekvő hallgatók nyertek felvételt. A tanári kar létszáma 25 főre bővült. 1874-től 1883-ig a Ludovikán működött az először három, majd 10 hónapos törzstiszti tanfolyam (a honvédség leendő törzstisztjei számára), és ennek felügyeletével is az igazgatót bízták meg.

Edényi ezredes 1876. július 16-ától féléves betegszabadságon tartózkodott. 1876. december 23-án saját kérelmére felmentették a Ludovika Akadémia parancsnoksága alól. 1877. április 1-jén egészségi okokból nyugalományaiba helyezték, majd az erdélyi Mihályfalva településen élt. 1897. június 22-én hunyt el a Nagy-Küküllő vármegyei Hidegvíz településen.

Nagydobói Dobay Károly császári-királyi ezredes, a székely határőrezred parancsnokának lányát, Dobay Klárát vette nőül. (Neje, valamint Móricz Sándor felesége testvérek voltak.) Házasságából két fia (Rezső és Károly), valamint egy lánya (Mária) született.

1867-től a Nagyszeben városi Honvédegylet tagja volt.

Németül tökéletesen, magyarul és románul csak a szolgálat igényeinek megfelelően (ez a legfontosabb 150-200 kifejezés ismeretét jelentette, amelynek segítségével a tisztt érintkezni tudott katonáival), olaszul és franciául keveset beszélt és írt.

Pécshajfalusai Péchy Ede vezérőrnagy, a Ludovika Akadémia igazgatója

Forrás: HTM itszn.111.8.

Péchuifalusi Péchy Ede császári és királyi vezérőrnagy

Péchy Ede 1817. április 6-án született a Sáros vármegyei Péchuifalu településen, római katolikus vallású családban. Édesapja Péchy Imre Sáros vármegyei alispán, majd Zágráb vármegyei főispán, magyar királyi udvari tanácsos, édesanyja pedig Péchy Agnes volt.

Nyolc gimnáziumi osztályt, majd 1834–1837 között a császári-királyi 60. gyalogezred hadapródiskoláját végezte Kremsben.

Katonatiszti pályáját 1834. augusztus 29-én kezdte önkéntes hadapródként az eperjesi, de Kremsben állomásozó császári-királyi 60. gyalogezredben. 1837. július 1-jén hadnaggyá nevezték ki a bécsi Magyar Nemesi Testőrségnél. 1842. május 1-jétől századtsízt, majd századparancsnok volt a galíciai Lańcutban állomásozó császári-királyi 2. vértesezredben. 1843. július 1-jén főhadnaggyá, 1848. április 1-jén pedig századosá léptették elő alakulatánál. A császári-királyi hadsereg és ezrede kötelékében vett részt az 1848–1849-es magyar szabadságharc ellen indított hadjáratban. 1849. január 13-án részese volt a szerdahelyi ütközetnek, ahol a komáromi várból kitört magyar csapatok arattak sikert. Az 1849. július 2-án lezajlott komáromi csatában is a császári oldalon vett részt, ahol a Görgei Artúr vezette magyar főszereg visszaverte Julius Jacob von Haynau tábornaggyal tülerővel támadó csapatait.

1853. október 19-én őrnaggyá nevezték ki, és 1857. július 1-jéig századtsízként szolgált a császári-királyi 5. huszárezredben Körmenten, amikor nyugállományba helyezték. 1869. december 23-án őrnagyként ténylegesítették a Magyar Királyi Honvédség állományában, egyúttal az Eperjesen állomásozó sárosi 37. honvédzászlóalj parancsnokává nevezték ki. 1870. november 1-jén alezredessé léptették elő beosztásában. 1871. május 7-étől a 16. honvéd gyalogdandár parancsnokságát látta el Budán, 1872. április 28-ától már ezredesi rendfokozatban. 1873. június 14. és július 18. között a budai V. honvédkerület megbízott parancsnoka volt, amíg Ghyczy Béla honvédkerületi parancsnok a bécsi világiakállításon tartózkodott. 1873. július 19-étől ismét a 16. honvéd gyalogdandár parancsnoka lett Budán. 1873 és 1877. október 12. között a budapesti Honvéd Főtörvényszék ideiglenes elnöki teendőit is ellátta. Korabeli szolgálati jellemzése szerint jó lovas és lóismerő, továbbá jó vívó, úszó, tornász és tereprajzoló volt.

Közben a Honvéd Ludovika Akadémián is feladatot vállalt, hiszen az 1873/1874-es, az 1874/1875-ös és az 1875/1876-os tanévben az év végén

megtartott záróvizsgák alkalmával a vizsgabizottság tagja volt. 1874. augusztus 30-ától a budai V. honvédkerület budai 1. dandárjának parancsnoka volt. 1875. december 30-ától a budai V. honvédkerület ideiglenes parancsnokaként tevékenykedett. 1876. február 11-étől a pesti I. honvédkerület pesti 1. dandárjának ideiglenes parancsnokává nevezték ki. 1876. március 24-étől a 79. honvéd gyalogdandár ideiglenes parancsnokaként foglalatzkodott Pesten.

1877. január 23-ától a Ludovika Akadémia ideiglenes, 1877. szeptember 12-étől 1880. augusztus 25-éig pedig a Ludovika ténylegen kinevezett igazgatója volt. Teendőit 1878. május 1-jétől császári és királyi vezérőrnagyként látta el. (Osztrák–Magyar Monarchia szárazföldi fegyveres erejének bármely alkotórészénél szolgáló tiszteket, amint elérték a legalacsonyabb tábornoki rendfokozatot, egyöntetűen császári és királyi vezérőrnaggyá nevezte ki az uralkodó, ezzel is biztosítva a haderő egységes irányítását.) Folytatta az elődei által megkezdett munkát, s a korábbiakhoz képest új feladatként felügyelte az 1877-től 1882-ig a Ludovika Akadémián működött, öt hónapos tábori rendőriskola működését.

1880. augusztus 26-án felmentették az akadémia igazgatói beosztásából, és létszám feletti állományba került. 1881. március 11-én saját kérelmére nyugállományba helyezték, azt követően Eperjesen élt egészen az 1896. szeptember 4-én a Sáros vármegyei Péchujfalun agyvérzés miatt bekövetkezett haláláig. 1896. szeptember 6-án Péchujfalun, a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra.

1849. december 26-án megházasodott, jamniki Jóny Herminát Lőcsén vette nőül. Házasságából egy fia (1851. február 23-án Albert) és egy lánya (1852. június 28-án Natália) született.

Felvidéki származása okán magyarul, németül és szlovákul jól beszélt és írt, francia, lengyel és cseh nyelven keveset értett.

Családja eredetileg Erdélyből származott, ősei 1555-ben kaptak nemesi címet I. Ferdinánd császártól.

Érdemeit és tehetségét több kitüntetés adományozásával is elismerték. 1881-ben az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályát kapta meg, azonkívül birtokosa volt a Tiszti Szolgálati Jel I. osztályának és a Hadiéremnek. 1880-ban a Legfelsőbb Dicsérő Elismerésben részesült a Ludovika igazgatójaként végzett többéves sikeres szolgálataért.

Bassarabits Sándor ezredes, a Ludovika Akadémia igazgatója

Forrás: HTM 88.258.

Jassenovai Bassarabits Sándor magyar királyi honvéd ezredes

Bassarabits Sándor 1839. április 28-án született a Temes vármegyei Jaszenova településen, egy államhivatalnok fiaként, görögkeleti vallású családban.

A bécsújhelyi császári-királyi katonai akadémiát 1858-ban végezte jó eredménnyel.

Katonatiszti pályafutását 1858. szeptember 1-jén kezdte II. osztályú hadnagyként a fogarasi császári-királyi 2. gyalogezredben, ahol 1859. április 24-én I. osztályú hadnaggyá nevezték ki, és tanárként működött a 2. gyalogezred hadapródiskolájában. 1859. június 15-én főhadnaggyá lépett elő a temesvári önkéntes zászlóaljban. 1859. október 1-jén áthelyezték az újvidéki császári-királyi 6. sorgyalogezredbe. Szakmai ismereteinek elmélyítése céljából 1861–1863 között jó eredménnyel elvégezte a bécsi Császári és Királyi Hadiiskolát.

1863-tól különböző vezérkari beosztásokban szolgált. Először a vezérkarhoz állandóan beosztott főhadnagyként a bécsi császári-királyi Főhadparancsnokság I. osztályán, majd a szintén bécsi császári-királyi II. hadtest báró Josef Reznicek vezérőrnagy vezette dandárjánál egy évet, a báró Emanuel Saffran vezérőrnagy által irányított dandárjánál pedig másfél évet töltött vezérkari tisztként. 1866. május 1-jén II. osztályú vezérkari századosná nevezték ki. 1866-ban Michael Ritter von Thom vezérőrnagy dandárjának vezérkari tisztjeként harcolva vett részt a Poroszország elleni háborúban, a július 3-ai königgrätzi, továbbá a július 22-ai blumenaus csatában. Vitézségéért a Legfelsőbb Dicsérő Elismerést is kiérdemelte. 1866. december 1-jén átkerült a budai császári-királyi 32. sor gyalogezredbe, ahol 1867-ben századparancsnok, s emellett a dandár hadapródiskola megbízott vezetője lett. 1868. február 1-jétől ismét a császári-királyi vezérkarban szolgált. Először a zágrábi 21. határőrvidéki hadosztály parancsnokságán, majd a temesvári Főhadparancsnokságon, annak feloszlása után pedig a temesvári 17. hadosztály- és katonai parancsnokságon. 1869-től a császári és királyi Hadügyminisztérium Országleíró Irodájának külföldi osztályán tevékenykedett, 1870. október közepétől a császári és királyi 16. hadosztály- és katonai parancsnokság vezérkari tisztje volt Nagyszebenben.

1871. május 1-jén I. osztályú századosként áthelyezték a Magyar Királyi Honvédséghez, ahol a szegedi II. honvédkerületi parancsnokság segédtisztjévé nevezték ki. 1872. március 14-én a kolozsvári VI. honvédkerületi parancsnokság segédtiszt beosztásába helyezték. 1872. szeptember 9-étől a pesti I. honvédkerületi

parancsnokság segédtisztje, valamint a vezérkari szolgálat és a harcászat tanára volt a Honvéd Ludovika Akadémián. 1872. november 1-jén őrnaggyá nevezték ki beosztásában. 1873. május 27-étől a Magyar Királyi Honvéd Főparancsnokság második segédtisztjeként kamatoztatta korábban megszerzett katonai ismereteit. 1873. november 1-jétől katonai előadó volt a budapesti Honvédelmi Minisztérium elnöki osztályán. 1874. szeptember 3-ától a VII. honvédkerületi parancsnokság segédtisztje lett Zágrábban. A sok vezérkari beosztás után csapathoz került: 1875. december 17-étől a békés-bihari 9. honvédzászlóalj parancsnokává nevezték ki Nagyszalontán, 1876. május 1-jén pedig alezredessé lépett elő beosztásában. 1876. szeptember 3-ától a Honvédelmi Minisztérium I. ügyosztályának vezető-jévé, majd beosztásában 1878. május 1-jén ezredessé nevezte ki az uralkodó. Elöljárói jó vívónak, tornásznak, úszónak és térképésznek tartották.

1880. augusztus 26-ától a Honvéd Ludovika Akadémia igazgatói beosztását töltötte be. 1881. június 27-én felmentették a Ludovika igazgatói tisztségéből, egyúttal egészségügyi okokból várakozási illetékkel szabadságolták.

1882. augusztus 1-jén az uralkodó egészségi állapotára tekintettel elrendelte nyugállományba helyezését, utána az ausztriai Grazban élt, ahol 1909. január 27-én hunyt el.

1879-ben vette feleségül Förster Irmát, házasságából egy fia (Sándor Illés Achilles, aki apja hivatását választva honvédtiszt lett) és egy lánya (Lujza Regina Janka) született.

Kivételes tehetsége volt a nyelvek elsajátításához. Magyarul és horvátul folyékonyan, németül, szerbül, románul, olaszul, franciául, valamint angolul jól beszélt és írt, továbbá értett valamennyit oroszul és törökül is.

1889. szeptember 10-én az uralkodó a magyar nemesi címet és a jassenovai nemesi előnevet adományozta számára.

Tiszti pályafutása során több osztrák–magyar kitüntetést is kapott: 1874-ben a Hadiérmét, 1880-ban pedig az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályát. A külföldi kitüntetések közül a Török Medzsidiye Rend IV. osztályának viselését engedélyezte számára az uralkodó.

Kevésbé köztudott, hogy Bassarabits 29 éven át gyűjtött régiségeket. Felesége halála után kollekcijából számos kötet, kép, dokumentum a Ludovika és a Magyar Tudományos Akadémia különböző gyűjteményeit gazdagította, az 1457 darabból álló éremgyűjteménye pedig a Magyar Numizmatikai Társulat tulajdonába került.

Boczonádi Szabó József vezérőrnagy, a Ludovika Akadémia igazgatója

Forrás: HTM 62.576.

Boczonádi Szabó József *császári és királyi altábornagy*

Szabó József 1824. december 1-jén született a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyei Kiskunfélegyházán, római katolikus vallású családban. Édesapja Szabó József gárdista, kiskun kerületi főkapitány, majd később földbirtokos, édesanyja pedig Ferenczy Lucia volt.

Hat gimnáziumi osztályt végzett. 1840–1841-ben a császári-királyi tüzer-tanfolyam hallgatója volt a pesti 5. tábori tüzérezredben, 1841–1849 között pedig a győri, de Bécsben állomásozó császári-királyi 19. gyalogezred hadapród-iskoláját végezte.

Katonatiszti pályafutását 1841. szeptember 28-án hadapródként kezdte a Bécsben állomásozó császári-királyi 19. sorgyalogezredben. 1844. május 1-jén hadnaggyá és testőrré nevezték ki a Magyar Nemesi Testőrségnél, a Jászkun kerület ajánlásával. 1847-ben beosztották a pozsonyi országgyűlés tartamára kirendelt testörkülönítménybe. 1848. szeptember 20-án elbocsátották a testőrségből.

1848. szeptember 23-án a magyar szabadságharc ügye mellé állt, s a 13. honvédzászlóalj főhadnagyaként az ideiglenes honvéd főparancsnok, nádosi Nádossy Sándor alezredes mellett segédtisztként ténykedett. 1848. október 1-jén a 34. honvédzászlóalj segédtisztje lett, ahol 1848. október 12-én századossá nevezték ki. 1848. október 19-én századparancsnoki kinevezést kapott a Zemplén megyei 42. honvédzászlóaljnál. A felső-tiszai hadtest kötelékében vett részt a téli hadjárat ütközeteiben (Szikszó, Kassa, Bodrogkeresztúr, Tokaj, Kápolna) 1848. decembere és 1849. februárja között, valamint a győzedelmes tavaszi hadjárat összes jelentősebb csatájában (Tápióbicske, Isaszeg, Vác, Nagysalló, Komárom). 1849. május 14-én őrnaggyá nevezték ki, és zászlóaljával attól kezdve a III. hadtest alárendeltségében harcolt. 1849. május 21-én, Budavár visszafoglalásánál az egyik elsőként csatába vonuló alegység parancsnoka volt. 1849. június–júliusában részt vett a Perednél és Zsigárdnál, a Vácnál, a Felsőzsolcánál, valamint a Gesztelynél zajlott ütközetekben. 1849. augusztus 13-án végül Világosnál tette le a fegyvert és esett fogságba.

1849. december 14-én Aradon halálra, majd december 27-én 16 évi várfogságra ítélték. Munkácson és Aradon raboskodott. 1856. július 15-én kegyelmet kapott és kiszabadult, majd 1869-ig gazdálkodott. 1861-től Kiskunfélegyháza országgyűlési képviselőjeként vált neve ismertté.

1869. április 18-án őrnagyként ténylegesítették a Magyar Királyi Honvédség állományában, s a pest-solti 2. honvédzászlóalj parancsnokává nevezték ki Pesten. 1870. november 14-én alezredessé lépett elő beosztásában. 1871. december 16-án a 4. honvéd gyalogdandár ideiglenes parancsnokságát vette át Zombolyán, 1873. május 1-jén pedig ezredessé nevezték ki beosztásában. 1874. augusztus 30-án az I. honvédkerület 1. dandárjának megbízott parancsnoka lett Pesten, 1876. február 11-étől az erdélyi VI. honvédkerület 2. dandárjának ideiglenes parancsnokává nyert kinevezést Nagyszebenben. 1877. január 23-ától a pesti 79. honvéd gyalogdandár ideiglenes parancsnoka volt. 1877. október 12-én addigi beosztása megtartása mellett a Honvéd Főtörvényszék ideiglenes elnökévé is kinevezték. 1878. október 19-én a 79. honvéd gyalogdandár tényleges parancsnokává, 1878. október 29-én pedig beosztásában vezérőrnaggyá nevezték ki. 1879. október 20-án a budapesti I. honvédkerület ideiglenes parancsnoka lett.

1882. február 9-én a Honvéd Ludovika Akadémia igazgatójává nevezték ki. Beosztását 1883. szeptember 24-éig látta el, s közben 1883. május 1-jén altábornaggyá léptették elő.

Nevéhez fűződik a Ludovikán folyó honvédtisztképzés második időszakának kezdete és beindítása. 1883. őszétől 1901. augusztusáig tartott a „növendékek korszaka”, amikor is hadapródképzés folyt az Akadémián, vagyis az intézmény valóságos katonai nevelőintézetté vált. A Ludovika fejlesztését a honvédség krónikus és állandó tiszthiánya is indokolta. Az uralkodó által 1883. május 29-én szentesített 1883. évi XXXIV. törvénycikk az Akadémián három tanfolyamot állított fel: a tényleges állományú, valamint a szabadságolt állományú tisztképző tanfolyamot, továbbá a felsőbb tiszti tanfolyamot. A négy évfolyamos tényleges állományú tisztképző tanfolyamban évente 60, 14–16 éves fiatal tanulhatott, akiket tanulmányaik végeztével hadapródokká neveztek ki. A szabadságolt állományú (mai szóhasználattal élve tartalékos) tisztképző tanfolyamba olyan, a nyolchetes alapkiképzésen már átesett honvédeket vezényeltek, akik a középiskola 5–6. osztályát sikeresen elvégezték, illetve olyan tehetséges és szorgalmas altiszteket, akiket előjáróik arra alkalmasnak ítélték. Mindnyájan felvételi vizsgát tettek. A tanfolyam az 1889/1890-es tanévben a tartalékos tisztképző nevet kapta, majd a tanév végén megszűnt. A tanfolyamot jó eredménnyel elvégzetteket szabadságolt (tartalékos) hadapródokká, majd a rátermettségüket az őszi fegyvergyakorlatokon is bizonyítókat szabadságolt állományú hadnagyokká nevezték ki. A felsőbb tiszti tanfolyam a korábbi feltételekkel működött tovább. Szabó vezérőrnagy az 1881/1882-es, valamint az 1882/1883-as tanév végén megtartott záróvizsgákon bizottsági tagként vett részt.

1883. szeptember 25-én szembaja miatt szabadságolták. 1884. május 1-jén egészségi okokból nyugállományba helyezték, azt követően Kiskunfélegyházán élt, és ott is hunyt el 1893. június 26-án. A kiskunfélegyházi Felső temetőben található síremlékét 2018-ban felújították és ünnepélyes keretek között újravastták. „A dicsőséget karddal szerezte, s mégis büszkesége a hazáért viselt rablánc volt” – olvasható a síremléken.

1856. augusztus 3-án vette feleségül homoródszentpáli Szentpály Janka író-nőt, akitől 1877-ben elvált, ami a korszakban kevésbé volt jellemző. Házasságából két lánya (1858. június 15-én Ilona, 1860. február 12-én Aranka) és egy fia (1865. február 15-én Sándor) született.

A magyar nyelven kívül németül jól, franciául és latinul keveset beszélt és írt.

Apja révén 1843. január 12-én kapott magyar nemességet, 1867-től a Kiskun Kerületi Honvédegylet tagja, majd 1890-től annak elnöke volt.

Tehetségét és szorgalmát több alkalommal is elismerték. 1880-ban a Legfelsőbb Dicsérő Elismerésben részesült, 1898-ban pedig (posztumusz) megkapta a Jubileumi Emlékérem a fegyveres erő számára kitüntetését.

Nemesságodi Szvetics József altábornagy, a Ludovika Akadémia első parancsnoka

Forrás: HTM 62.577.

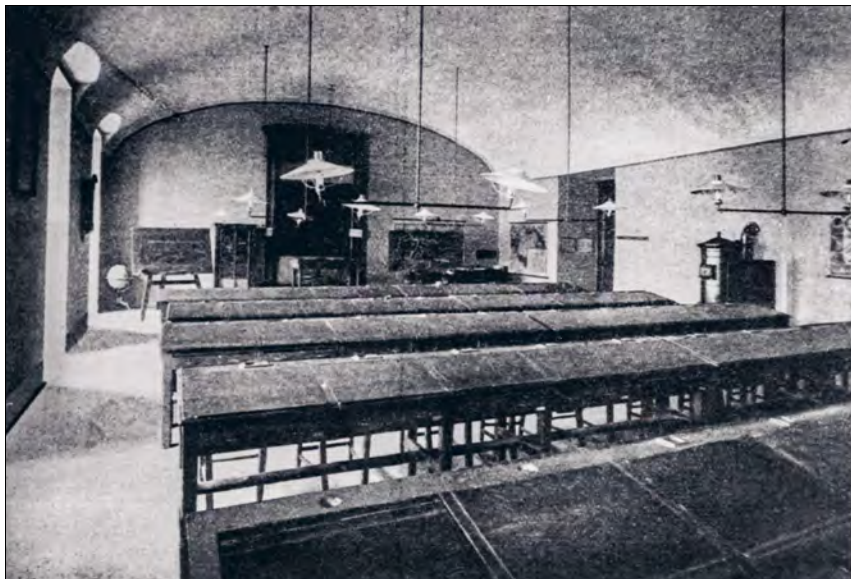
Nemesságodi Szveticz József császári és királyi altábornagy

Szveticz József 1828. május 29-én született a Vas vármegyei Újhegy településen, római katolikus vallású családban, egy kisbirtokos nemes fiaként.

A szombathelyi főgimnáziumot jeles eredménnyel végezte el.

Katonai pályafutását 1848 tavaszán kezdte, amikor is tizedes, őrmester, majd hadnagy lett Vas vármegye nemzetőrségénél. 1848 szeptemberében részt vett a Josip Jellačić császári-királyi altábornagy és horvát bán által vezetett sereg elleni dunántúli harcokban. 1848. november 11-én hadnaggyá nevezték ki a Vas vármegyében alakult 44. honvédszászlóaljban. Alakulatával 1849 januárjától vett részt a harcokban, s a Központi Mozgó Sereghez került. Részt vett a honvédsereg számos, 1849 februárja és május vége között zajlott jelentősebb csatájának (Kápolna, Tiszafüred, Szolnok, Tápióbicske, Isaszeg, Vác, Nagysalló, Komárom, Buda bevétele). 1849. április 24-én főhadnaggyá, végül pedig századossá nevezték ki zászlóaljánál, amellyel egészen az augusztus 13-án Világosnál lezajlott fegyverletételig harcolt a magyar szabadság ügyéért.

A szabadságharc bukása után besorozták, 1849. augusztus 27-én gyalogként kezdte meg szolgálatát a marburgi császári-királyi 47. sorgyalogezredben. 1852. május 13-án tizedes, 1854. június 20-án őrmester, 1855. május 16-án hadapród lett alakulatánál. 1855–1856-ban ezrede hadapródiskoláját végezte Bolognában. 1856. november 16-án II. osztályú hadnaggyá lépett elő, és századtishti szolgálatot látott el alakulatánál. 1857. október 1-jén zászlóaljsegédtishti beosztásba került ezredénél, emellett tanárként is működött a bolognai hadapródiskolában. 1859. április 1-jén I. osztályú hadnaggyá, 1859. május 15-én ezredsegédtishtté, 1859. június 24-én pedig főhadnaggyá nevezték ki a császári-királyi 47. sorgyalogezredben. Az 1859-es piemonti-francia–osztrák háborúban ezredsegédtishtként vett részt május 20-án a montebellói, majd június 24-én a solferinói csatában. Az 1866-os porosz–osztrák háborúban részese volt a július 3-án lezajlott königrätzi, majd a július 22-én vívott blumenau-i csatának. Július 3-án II. osztályú századossá és századparancsnokká nevezték ki alakulatánál. 1867. március 1-jén századparancsnok lett a császári-királyi kolozsvári kiegészítésű, de Olmützben állomásozó 51., 1867. szeptember 1-jén pedig a szombathelyi kiegészítésű, Budweis törzsállomáshellyel bíró császári-királyi 16. sorgyalogezredben.

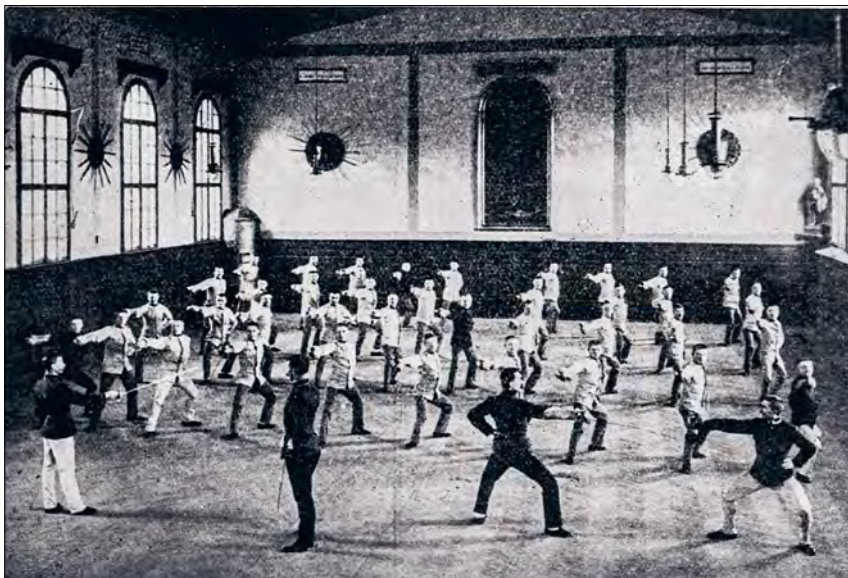

A Ludovika Akadémia egyik tanterme az 1880-as években

Forrás: HTM 76.286.

1869. november 1-jén I. osztályú századosná léptették elő, és áthelyezték a Magyar Királyi Honvédséghez. A vasi 76. honvéddászlóalj századparancsnokává nevezték ki Körmenten. 1870-ben beosztása mellett a budai V. honvédkerületi tiszti és tisztképzőiskola parancsnoka és tanára volt. 1871. november 1-jén a vasi 76. honvéddászlóalj ideiglenes parancsnoka lett Körmenten, 1873-ban pedig törzstiszti vizsgát tett tanfolyam elvégzése nélkül. 1874. május 1-jén őrnaggyá és a vasi 76. honvéddászlóalj tényleges parancsnokává nevezték ki Körmenten. Beosztása mellett, 1876-ban az illetékszabályzat szerkesztésére felállított bizottság tagjaként három hétre a budapesti Honvédelmi Minisztériumba vezényelték. 1878. október 1-jén második törzstisztként beosztották a Honvédelmi Minisztérium I. ügyosztályára, ahol 1879. május 1-jén alezredekessé lépett elő.

1880. augusztus 26-án a Honvéd Ludovika Akadémia aligazgatójává, 1881. február 11-én az intézmény ideiglenes, 1881. november 1-jén pedig annak helyettes igazgatójává nevezték ki. 1882. március 1-jén ismét a Ludovika aligazgatója, 1883. május 1-jén pedig ezredes lett beosztásában. 1883. szeptember 25-én

A Ludovika Akadémia vívóterme az 1880-as években

Forrás: HTM 76.287.

a Ludovika Akadémia ideiglenes, 1885. január 19-én végül az akadémia tényleges igazgatójává, 1889. május 1-jén pedig beosztásában vezérőrnaggyá nevezték ki. 1890. március 17-étől Szvetics vezérőrnagy volt a Ludovika Akadémia első parancsnoka, amely a korábbi, civil megnevezésként ható igazgatói cím helyett az intézmény katonai jellegének is jobban megfelelt. Beosztását 1895. szeptember 5-éig töltötte be.

1893. május 24-étől a Ludovika Akadémia parancsnokságának megtartása mellett a Honvéd Főtörvényszék elnökévé is kinevezték. 1894. május 1-jén altábornaggyá léptették elő. 1895. október 1-jén saját kérelmére nyugállományba helyezték, azonban változatlanul a Honvéd Főtörvényszék elnöke maradt.

A honvédtisztképzés fellegrárában eltöltött másfél évtized és 12 év igazgatói, valamint parancsnoki megbízása alatt az akadémiát mintaintézménnyé sikerült fejlesztenie. Ezen időszak alatt mintegy 900 új honvédtisztet avattak fel. A középosztályba tartozó, 14–17 éves ifjak valósággal versengtek az akadémiaira való bekerülésért. Az 1890. évi XXIII. törvénycikk rendelkezései

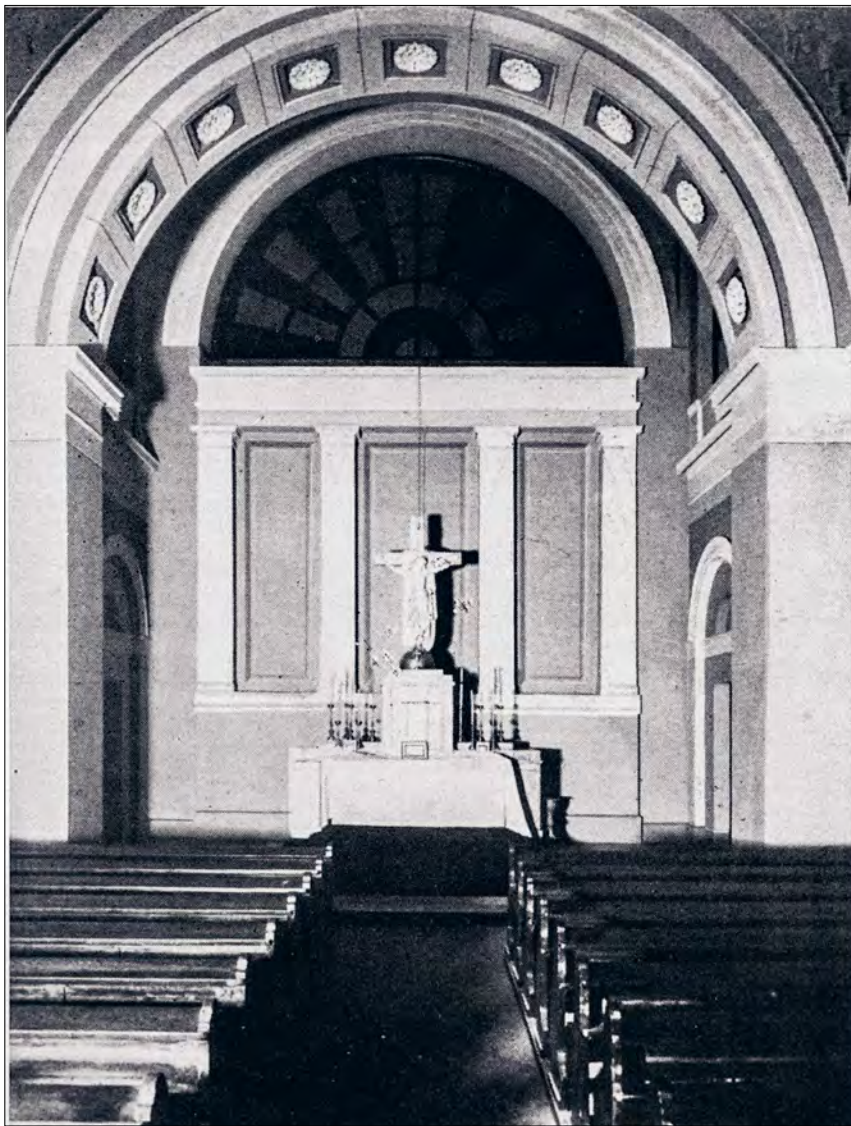

A Ludovika szárnyépülete az 1930-as években

Forrás: HTM 93.588.

nyomán a tényleges állományú tisztképző tanfolyamba évente felvehetők számát 90 főre emelték a korábbi 60 helyett. 1888 novembere és 1890. szeptember eleje között Szvetics vezérőrnagy tehermentesítésére az akadémia tanfolyamait három osztályba szervezték, majd visszaálltak az évfolyamrendszerre. 1887. augusztus 20-án zajlott le a tanulmányaikat 1883-ban megkezdett növendékek első ünnepélyes felavatása. A császári és királyi hadügyminiszter hadapródokká nevezte ki a közös hadsereghez felavatott növendékeket, akiket a honvédséghez helyezett át. A két legjobb tanulmányi eredményt elért növendéket az uralkodó hadnaggyá, a többieket a honvédség főparancsnoka altisztekké (címzetes őrmester, szakaszvezető, tizedes) nevezte ki. Szvetics igazgatósága idején, 1885–1886-ban került sor az akadémia szárnyépületének megépítésére, s 1886-ban új nyitott lovardát is építettek a kert északkeleti részében.

Az intézmény protestáns kápolnáját 1888 decemberében avatták fel. A leendő tisztek fizikai felkészültségének növelését szem előtt tartva, 1885-től kezdve az úszás oktatása kötelezővé vált, 1887-től a tornát és a harcszerű tornát, 1890-től pedig a kerékpározást is oktatták.

A Ludovika római katolikus kápolnája 1896-ban

Forrás: HTM 93.590.

Szvetics vezérőrnagy több tanfolyam és képzőintézet működését is felügyelte igazgatói minőségében: 1886-ban élelmezőtiszti tanfolyam, 1887 márciusában a honvéd népfelkelő csapatokhoz jelentkezett országgyűlési képviselők számára indított háromhetes tisztképző tanfolyam, 1887 és 1890 között a korábban Jászberényben képző Központi Lovasiskola működött a Ludovikán.

A Szvetics vezérőrnagy nevével fémjelzett időszakhoz köthető az első bajtársi találkozó megrendezése is, amely 1890. július 10-én zajlott le az akadémián, ahol az 1880-ban a tisztképző tanfolyamot végzett hallgatók vettek részt.

Elöljárói jellemzése szerint jó lovas, úszó, vívó és rajzoló volt. 1894-es értékelésében kiemelték, hogy az akadémia tanári karáról, valamint a növendékekről gondoskodott, rájuk nagyon kedvező befolyást gyakorolt.

1907. december 23-án saját kérelmére felmentették a Honvéd Főtörvényszék elnöki posztjáról. Azután Budapesten élt egészen 84 éves korában, 1912. április 6-án bekövetkezett haláláig. 1912. április 9-én temették el a Farkasréti temető katonai parcellájában. A Farkasréti temető 58. (VK8.) parcella, 1. sor 33. sírhelyén található nyughelyét a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság 2012-ben a Nemzeti Sírkert részévé nyilvánította.

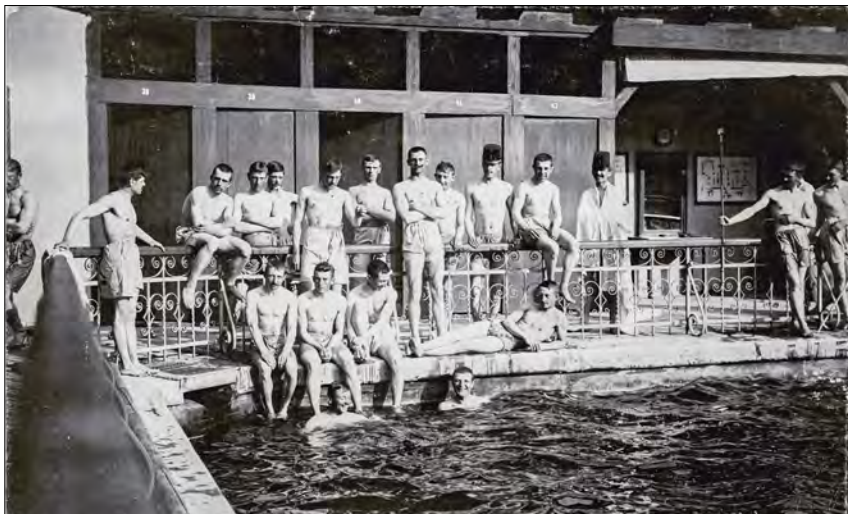
1863-ban vette feleségül Wokaun Mária Annát, házasságából 1863-ban egy fia (Emil József Károly) született, aki később gépészmérnökként s a Telefon-Hirmondó Rt. műszaki igazgatójaként vált ismertté.

Magyarul és németül tökéletesen, szlovénül, horvátul, olaszul szükségképpen beszélt és írt, s franciául is beszélt egy keveset.

A kiegyezés idején a Vas Megyei Honvédegylet tagja volt. 1879. december 7-én az uralkodótól magyar nemesi címet és a nemességodi nemesi előnevet kapta. 1888. március 26-ától az MTA Hadtudományi Bizottságának külső, majd 1889. június 24-étől 1898-ig annak segédtagja volt.

Érdemeit számos osztrák–magyar kitüntetés adományozásával is elismerték. 1859-ben (Solferinónál tanúsított vitéz magatartásáért) a Katonai Érdemkeresztet hadidíszítménnyel, 1884-ben az Osztrák Császári Vaskorona Rend III., 1895-ben az Osztrák Császári Vaskorona Rend II. osztályát, 1907-ben a Bronz Katonai Érdemérmert piros szalagon kapta meg. Azonkívül birtokolta a Hadiérmét, a Tiszti Szolgálati Jel II. és I. osztályát is.

1866-ban a Legfelsőbb Dicsérő Elismerésben, 1880-ban a Legfelsőbb Megelégedés, 1882-ben az Uralkodói Dicsérő Megelégedés kinyilvánításában részesült.

Ludovikások úszásoktatása

Forrás: HTM 21.901.

Tornaóra a Ludovikán, 1901

Forrás: HTM 21.897.

Kerékpáros akadémiakusszakasz gyakorlatra indul 1924-ben

Forrás: HTM 81.900.

Lovaglőóra a Ludovikán

Forrás: HTM 21.892.

Lovas kiképzés, 1901

Forrás: HTM 94.886.

Csesznák Benő vezérőrnagy, a Ludovika Akadémia parancsnoka

Forrás: HTM 62.578.

Csesznák Benő *császári és királyi altábornagy*

Csesznák Benő 1845. augusztus 5-én született a Zala vármegyei Pusztamagyaród községben, római katolikus vallású családban. Édesapja alispán és földbirtokos volt.

1860–1862 között részt vett a császári–királyi tüzérségi iskolaszázad tanfolyamán Olmützben, majd kijárta a szombathelyi főgimnáziumot, ahol 1870-ben érettségi vizsgát tett.

1863. január 11-én hadapródként kezdte katonatiszti pályáját a galíciai Łańcutban állomásozó császári–királyi 14. huszárezredben. 1865. július 16-án áthelyezték a radkersburgi állomáshellyel bíró császári–királyi 1. huszárezredbe. 1866. február 1-jén II. osztályú, 1866. május 1-jén pedig I. osztályú hadnaggyá nevezték ki alakulatánál. 1866-ban részt vett a porosz–osztrák–olasz háború itáliai hadszínterén, június 24-én lezajlott custozai csatában, ahol a császári–királyi hadsereg győzelmet aratott az olaszok felett. 1867. szeptember 9-én tiszti rendfokozatának megtartásával szabadságolt (tartalék) állományba, 1870. június 26-án pedig a magyar királyi honvédlövasság szabadságolt állományába helyezték.

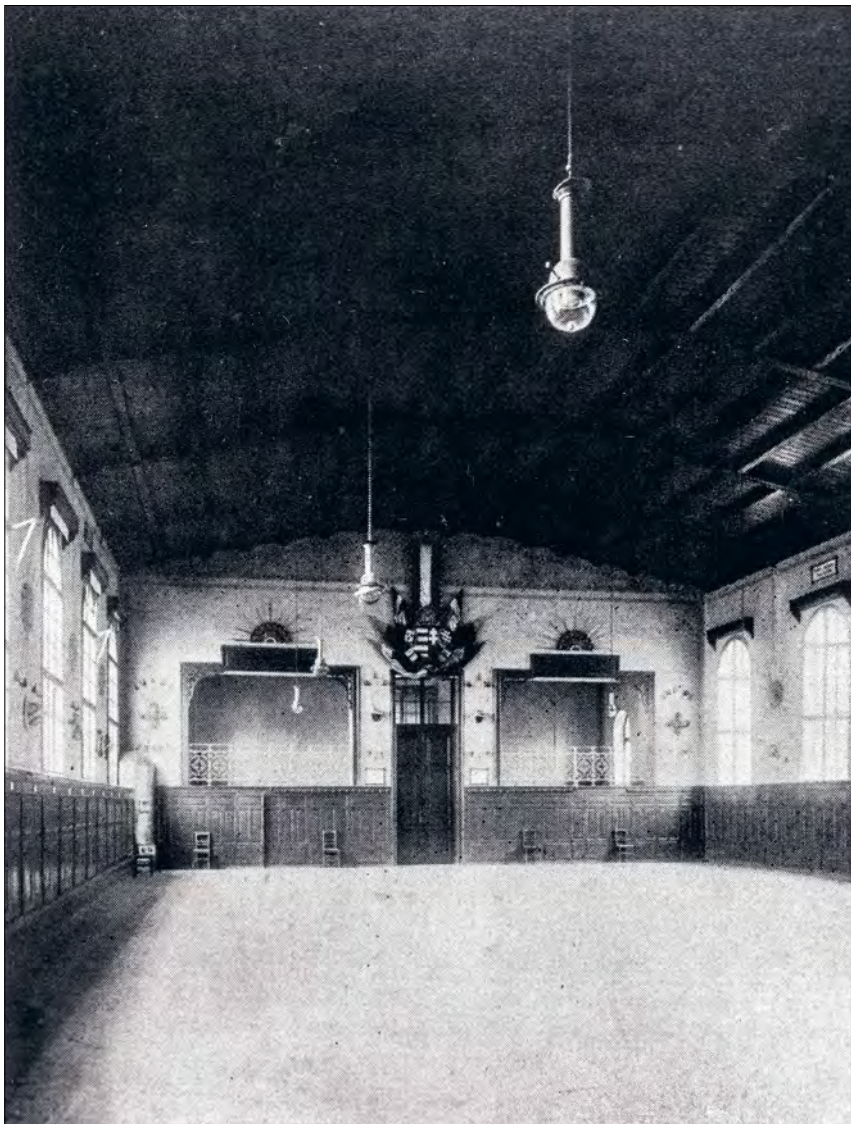
1870. november 20-án a honvédgyalogság tényleges állományába került, és az V. honvédkerületi tisztiiskolában szolgált. 1871. május 1-jén főhadnaggyá léptették elő. 1871. június 1-jén századparancsnok lett a székesfehérvári 65., 1871. november 14-én pedig a budai 63. honvédzászlóaljban. 1872. január 1. és augusztus 15. között a pesti központi tisztiiskolát végezte kitűnő eredménnyel. 1872. március 27-én századparancsnoki beosztást kapott a tatai 64. honvédzászlóaljban. Korabeli előljárói jellemzésében kiemelték, hogy képzett tüzér, a fegyvertanban igen jártas, jó lovas, vívó, tornász, úszó és rajzoló, valamint nagyon jó térképész.

1872. szeptember 20-ától a Ludovika Akadémia ideiglenes, majd 1873. október 16-ától az intézmény tényleges fegyvertan-, szolgálatiszabályzat- és tereptanára volt. 1876. január 1-jétől a tanítás mellett még a Ludovika fegyvertisztjeként is tevékenykedett. Csesznák főhadnagy állította össze a Ludovika 1874-től fejlődésnek indult könyvtárának címjegyzékét, továbbá 1876. július 1-jéig a könyvtárat is ő kezelte. 1875. május 1-jén II. osztályú századossá léptették elő soron kívül. 1876–1877-ben a Ludovika Akadémia felsőbb tiszti tanfolyamát végezte jeles eredménnyel, 1877. október 13. és 1879. november 15. között pedig a Császári és Királyi Hadiiskolának a hallgatója volt Bécsben. 1877.

november 1-jén I. osztályú századossá nevezték ki, s hadiiskolai tanulmányai idejére a pozsonyi 58. honvédzászlóalj állományába osztották be. (A hadiiskola elvégzése után a frissen végzett vezérkari tiszteket általában rögtön vezérkari beosztásokba helyezték, s őket vezérkari szolgálatuk közben többször, rövidebb időre kötelező csapatszolgálatra vezényelték.) 1879. november 15-én a pozsonyi IV. honvédkerületi parancsnokságra osztották be, 1880. február 11-étől ezen parancsnokság megbízott segédtisztje lett. 1881. november 1-jétől a VI. honvédkerületi parancsnokság ideiglenes segédtisztjeként működött Kolozsvárott. 1882. november 1-jén a Ludovika Akadémia felsőbb tiszti tanfolyamában a harcászat, a tisztképző tanfolyam osztályaiban pedig a harctéri szolgálat tanára, s egyúttal az utóbbi tanfolyam századparancsnoka lett. 1883 októberétől a törzstiszti tanfolyam tereptan- és fegyvertan-, a felsőbb tiszti és a régi tisztképző tanfolyam fegyvertanára volt a Ludovikán. 1883. november 1-jén őrnaggyá léptették elő beosztásában. 1884-től a felsőbb tiszti, az egyéves önkéntesi és szabadságolt állományú tisztképző tanfolyam fegyvertanára volt az akadémián. 1885. augusztus 29-én a nagykanizsai zala-muraközi 78. honvédzászlóalj parancsnokává nevezték ki. 1886. június 30-ától a 20. honvéd gyalog feldandár zala-muraközi 2. zászlóaljának parancsnoka volt Nagykanizsán. 1886. augusztus 1. és október 31. között az V. honvédkerületi parancsnokság segédtiszti beosztását látta el Budán, majd ismét a 20. honvéd gyalog feldandár 2. zászlóaljának parancsnoka lett Nagykanizsán. 1887. február 27-étől a III. honvédkerületi parancsnokság segédtisztjeként ténykedett Kassán. 1887. július 15-én tartósan a budapesti Honvédelmi Minisztérium I. ügyosztályába vezényelték. 1887. december 1-jén a Honvédelmi Minisztérium IV. ügyosztályának megbízott vezetőjévé kapott kinevezést. Beosztásában 1888. május 1-jén alezredessé, 1890. november 1-jén pedig ezredessé léptették elő. 1892. február 6-án a nagyszebeni 23. honvéd gyalogezered parancsnokává nevezték ki. 1894. október 26-án a 73. honvéd gyalogdandár megbízott, 1895. május 1-jén pedig annak tényleges parancsnoka lett Pozsonyban.

1895. szeptember 6-án a Ludovika Akadémia parancsnokává nevezték ki, s 1899. június 20-áig állt az intézmény élén. 1896. május 1-jén közben császári és királyi vezérőrnaggyá léptették elő.

Csesznák vezérőrnagy vezetői időszaka számos szempontból mérföldkönek számít az akadémia történetében. Először is megváltoztatta az intézmény belső szervezetét, új tantervet, új nevelési és kiképzési rendszert vezetett be. Az akadémia teljes vezetését saját kezében összpontosította, a korábbi parancsnokhelyettesi beosztást megszüntették. Csupán egy századosi rendfokozatot viselő gázdászati főnököt osztottak be mellé, aki egyúttal

A Ludovika Akadémia vívóterme 1896-ban
Forrás: HTM 93.589.

Ludovikás bál, 1941

Forrás: HTM 91.770.

a növendéki zászlóalj parancsnoka és a gyakorlati kiképzés vezetője is volt. Csesznák vezérőrnagy megváltoztatta az évfolyamrendszert, amelyben az egyes évfolyamok egy-egy külön századot képeztek. 1896. október 1-jétől a három alsó évfolyam egy-egy századot alkotott, meghatározott számú tisztként alkalmazott negyedévesekkel együtt. A növendékek így gyakorlati tapasztalatokra tettek szert a katonai belszolgálat terén. Megengedte, hogy osztályonként két növendék szombatonként közvetlenül neki adja elő a hét eseményeit, és a növendékek esetleges kívánságait. Ez a rendszer azonban csak néhány hónapon át működött. Parancsnoksága idején vett nagyobb lendületet az akadémián a sporttevékenység.

A növendékek társasági életének és az ott kíváncsok jó modor elsajátításának ösztönzésére a téli időszakban hetente növendéki teaestélyeket, éves rendszerességgel pedig bálakat tartottak.

A gyakorlati kiképzés terén az alaki gyakorlatokat a legszükségesebb mértékűre csökkentette, a rendelkezésre álló idő nagyobbik részében a harc és a harc-téri szolgálat oktatása zajlott, továbbá télen is tartottak menetgyakorlatokat.

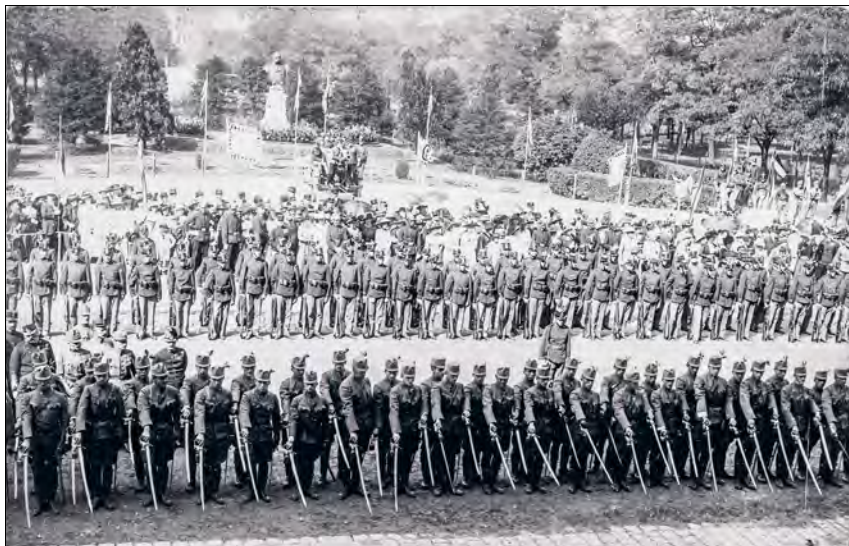
I. Ferenc József látogatása a Ludovika Akadémián 1896-ban. (Az uralkodó balról a hatodik alak. Korabeli festmény)

Forrás: HTM 63.522.

A Ludovika Akadémia az 1896-os millenniumi kiállításon is részt vett. A honvédség pavilonjának egyik különtermében mutatták be az intézmény életét és az ott folyó képzést.

1896. május 5-én a parancsnok kezdeményezésére állították fel I. Ferenc József mellszobrát, amely az akadémia előterén arccal a bejárat felé helyezkedett el. 1897-ben szintén Csesznák vezérőrnagy javaslatára hozták létre a tiszti kaszinót az intézményben.

Az 1897. évi XXIII. törvénycikk elfogadása a Ludovika Akadémia életében új korszakot nyitott. A törvény valóságos akadémia szintjére emelte a Ludovikát, amely egyenrangúvá vált a Mária Terézia által alapított bécsújhelyi katonai akadémiával. A Ludovikán három évfolyamos tisztképzés folyt, évfolyamonként 100 fővel, ahová a valamely teljes középiskola legfelsőbb osztályát elvégzett, 17–20 éves fiatalok felvételizhettek. Az új akadémiáról kikerült hadnagyokat a közös hadseregbe is be lehetett osztani szolgálatra. Az átszervezést elsősorban a honvédség egyre növekvő tisztiigénye indokolta. Az újjászervezett Ludovika ünnepélyes megnyitására 1898. október 4-én került sor.

Az 1918. augusztus 17-én lezajlott utolsó háborús hadnagyavatás a Ludovikán, a háttérben I. Ferenc József szobra
 Forrás: HTM 32.683.

Csesznák vezérőrnagyot 1899. június 21-én a pesti I. honvédkerület parancsnokává, 1900. november 1-jén pedig altábornaggyá nevezték ki beosztásában.

1902. július 11-én egészségi okokból felmentették az I. honvédkerület parancsnoksága alól. 1902. december 1-jén nyugállományba helyezték, majd Budapesten élt. 1909. szeptember 27-én hunyt el Balatonföldváron szívér-elmeszesedésben. 1909. szeptember 30-án temették el a Farkasréti temetőben, ahol a 39/1. parcella 1. sorának 43/44. sírhelyén nyugszik.

1874-ben megnősült, egy fia és négy leánya (Irma, Ilona, Teréz, Margit) született.

Magyarul és németül tökéletesen, franciául meglehetősen jól beszélt és írt, a horvát nyelvet a szolgálat igényeinek megfelelően bírta.

Érdemeit számos osztrák–magyar kitüntetés adományozásával is elismerték. Megkapta a Hadiérmét, 1888-ban a Tiszti Szolgálati Jel III. osztályát, 1892-ben az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályát, 1898-ban a Jubileumi Emlékérmét a fegyveres erő számára, 1899-ben a Katonai Érdemkeresztet, 1902-ben pedig a Bronz Katonai Érdemérmét piros szalagon.

Csesznák Benő altábornagy

Forrás: a szerző saját tulajdona

A külföldi kitüntetések közül 1901 óta birtokolta a Perzsa Nap és Oroszlán Rend I. osztályát.

A *Ludovika Akadémia Közlönye* című folyóiratban több tanulmánya is megjelent, amelyek az alábbiak: Észleletek a tábori tüzérség leendő harczá-szatáról és a tábori lövegeknek legújabbkori fejlődéséről (1875. évi IX–XII. és az 1876. évi I–II. szám); A m. kir. honvédségi Ludovika Akademia tiszti tanfolyam hallgatóinak 1883. július havában tartott gyakorlati utazása (1884. évi I. szám); Az Uchatius-féle hátultöltő aczélbronz tábori lövegrendszer (1876. évi IV. szám); Az Uchatius-ágyúk leírása és hatása a külföldi ágyúkkal össze-hasonlítva (1877. évi IV. szám).

Székelyi Nyíri Sándor vezérőrnagy, a Ludovika Akadémia parancsnoka

Forrás: HTM 62.579.

Székelyi Nyíri Sándor császári és királyi altábornagy

Nyíri Sándor 1854. november 7-én született a Szabolcs vármegyei Székely településen. Római katolikus vallású családban nevelkedett. Édesapja Nyíri (Kandel) János földbirtokos, a Szabolcsvármegyei Gazdasági Egyesület elnöke, édesanyja pedig Korányi Amália volt.

1870–1874 között a bécsújhelyi császári és királyi katonai akadémiát végezte igen jó eredménnyel a gróf Buttler-féle alapítványi helyen.

Katonai pályafutását 1874. augusztus 30-án hadnagyként kezdte meg a császári és királyi 68. gyalogezredben, s századtszti szolgálatot látott el Szolnokon. 1875. január 1-jétől az egyéves önkéntesi és az altisztképző iskola tanára volt alakulatánál Budapesten. 1875-ben gyalogsági lovaglótanfolyamot végzett Szolnokon, jó eredménnyel. 1876. október 1-jétől zászlóaljsegédtiszt volt alakulata 4., majd 1. zászlóaljában, Budapesten, illetve Zimonyban. 1877–1878-ban emellett az egyéves önkéntesek tanáraként is ténykedett alakulatánál Podhajcén. A korszak egyetlen komolyabb hadjáratában, Bosznia-Hercegovina katonai megszállásában hadnagyként és zászlóaljsegédtisztként vett részt, több ütközetnek is részese volt (1878. szeptember 14-én Török-Samac, szeptember 16-án Gorica Brčka és Krespić, szeptember 17-én Nova Brčka, szeptember 21-én Majeвица planina). 1879. január 1-jétől ezrede segédtiszti hivatalában szolgált Dolnja Tuzlában. 1879. május 1-jén pedig főhadnaggyá nevezték ki alakulatánál.

Szakmai ismeretei bővítésére 1879. október 11. és 1881. október 31. között a bécsi Császári és Királyi Hadiiskolát végezte igen jó eredménnyel. 1881. november 1-jétől a császári és királyi 31. gyalogdandár vezérkari tisztje volt Nagyszébenben, 1884. február 23-ától pedig a császári és királyi 40. gyalogdandáré Bécsben. 1884. november 1-jén I. osztályú századosná léptették elő, és a császári és királyi 13. gyaloghadosztály vezérkari osztályára került Banja Lukán. 1887. április 27-étől a császári és királyi IV. térképészosztág vezérkari tisztjeként Kelet-Tirolban Lienz, és Alsó-Ausztriában Klagenfurt környékén végzett felméréseket. 1888. május 1-jétől a 8. század parancsnokaként, 1889. január 1-jétől pedig különleges alkalmazású századosként szolgált a császári és királyi 68. gyalogezredben Budapesten. 1891-ben honvéd törzstiszti tanfolyamot végzett Budapesten, és a vezérkari törzstiszti vizsgát megfelelő eredménnyel tette le. 1891. május 1-jétől a császári és királyi 24. gyaloghadosztály vezérkari főnöki beosztását látta el Przemyślben. 1891. szeptember 7-én

A Ludovika Akadémia főépülete 1901-ben

Forrás: HTM 107.622.

parancsnoka lett. 1896. november 1-jén ezredessé lépett elő beosztásában. Ebben az időszakban előjárói kitűnő tornásznak és vívónak, jó térképezőnek és tereprajzolóknak, továbbá ügyes gyorsíróknak, valamint reménybeli dandár-parancsnoknak tartották.

1899. június 21-én a Honvéd Ludovika Akadémia parancsnokává nevezték ki, beosztását 1903. november 2-áig látta el. Parancsnoki beosztásának változatlanul hagyásával, 1900. március 8-án besorolták a honvédségnél akkor létrehozott, korábban nem létezett vezérkari testületbe, 1903. május 1-jén pedig császári és királyi vezérőrnaggyá nevezték ki.

Parancsnoksága idején, 1900-ban látott napvilágot *A m. kir. honvéd Ludovika Akadémia* című propagandafüzet, amelynek célja a magyar ifjúság érdeklődésének felkeltése volt a Ludovikán folyó képzés és a honvédtiszti pálya iránt.

1901. május 8-án Ferenc József jelenlétében zajlott le a Ludovika uralkodó által adományozott zászlójának a zászlószentelési ünnepélye. A zászlóanyai tisztséget Augusztia Mária Lujza főhercegasszony, József Ágost főherceg felesége vállalta.

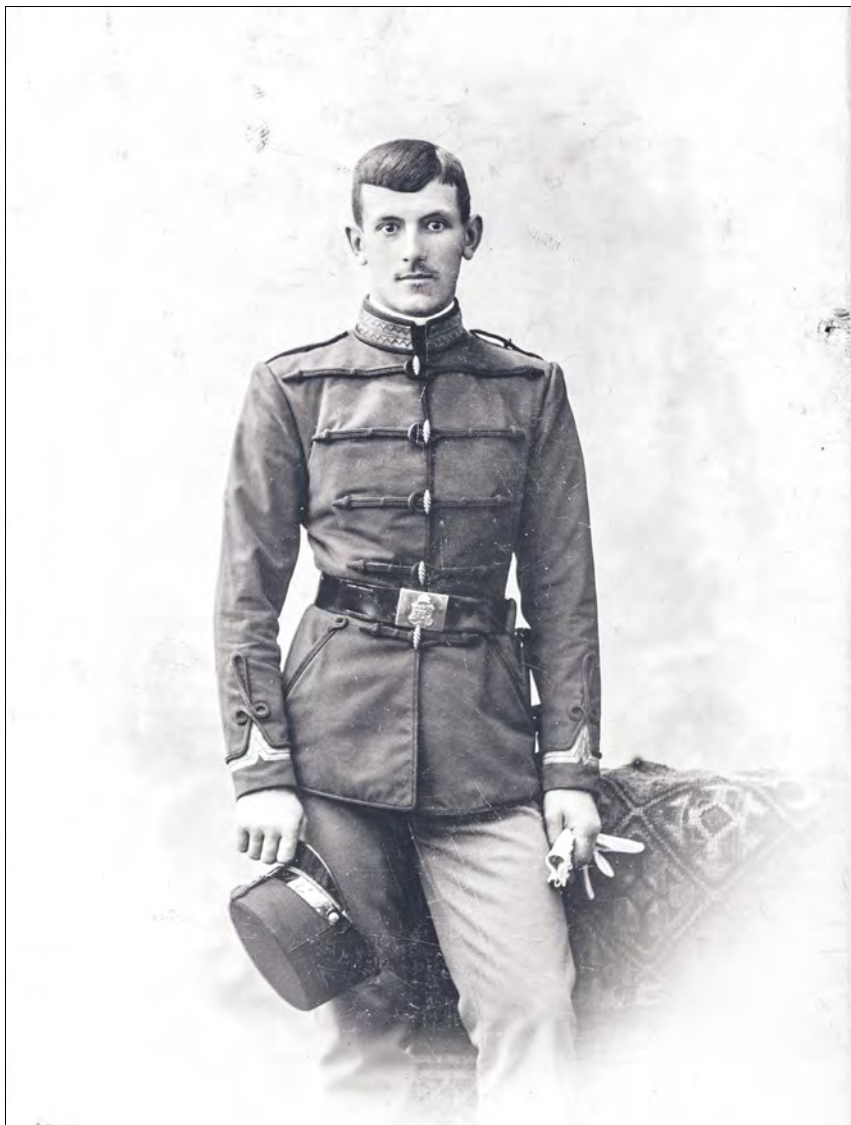

A Ludovika Akadémia zászlaja zászlószalaggal, elő- és hátoldal

Forrás: HTM 90.279. és HTM 90.280.

Megay Ernő, az első akadémikusok egyike, 1901-ben évfolyamelsőként avatták hadnaggyá
Forrás: HTM 74.890.

Vrchovszky József, az első akadémikusok egyike, 1901-ben avatták hadnaggyá
Forrás: HTM 74.893.

Kovács Aurél, az első akadémikusok egyike, 1901-ben avatták hadnaggyá
Forrás: HTM 74.897.

A Ludovika Akadémia felsorakozott akadémikusai az épület bejárata előtt 1902-ben

Forrás: HTM 107.621.

1901. augusztus 18-án avatták hadnaggyá a tanulmányaikat az új akadémiai képzési rendszerben, 1898-ban megkezdett első növendékeket (akiket csak 1902 decemberétől hívtak hivatalosan is akadémikusoknak).

Nyíri vezérőrnagyot 1903. november 3-án szolgálaton kívüli állományba helyezték, mivel gróf Tisza István első kormányában rábízta a honvédelmi miniszteri tárca irányítását.

Elsősorban a honvéd katonai oktatás terén ért el eredményeket, de nevéhez fűződik a honvédtűzérség létrehozásának szorgalmazása is. 1905. június 18-án saját kérésére felmentették miniszteri posztjáról, majd 1905. augusztus 16-án a székesfehérvári V. honvédkerület parancsnokává nevezték ki. Az 1905-ben lezajlott országgyűlési választásokon a budapesti II. kerület képviselőjévé választották a Szabadelvű Párt programjával. Mandátumáról le kívánt mondani, amikor kinevezték a székesfehérvári honvédkerület parancsnokává, azonban az országgyűlés többszöri elnapolása miatt lemondását nem jelentette be. Így tényleges tábornok és parlamenti képviselő is volt egyidejűleg.

1906. február 17–19. között teljhatalmú királyi biztosi kinevezést kapott az országgyűlés képviselőházának feloszlására. 1906. február 19-én

Nyíri Sándor vezérőrnagy, honvédelmi miniszter

Forrás: a szerző saját tulajdona

a Fabritius Győző honvéd ezredes által vezetett karhatalommal feloszlatta a magyar országgyűlést. 1906. április 16-án felmentették az V. honvédkerület

parancsnoksága alól. 1906. április 18-ától a törzstisztjelölteket megítélő bizottság elnökének helyettese volt Budapesten. 1906. október 27-én a bécsi császári és királyi 25. gyaloghadosztály parancsnokává nevezték ki, s 1907. május 1-jén altábornaggyá léptették elő beosztásában. 1910. április 7-étől a bécsi Magyar Királyi Testőrség főhadnagya és házparancsnoka volt egészen az 1911. május 5-én bekövetkezett haláláig. A császárváros Központi temetőjében (Zentralfriedhof) helyezték örök nyugalomra 1911. május 8-án.

1887. november 26-án vette nőül Sladecsek Mária Johanna Anasztáziát a csehországi Pilsenben. Házasságából három fia (1888. október 16-án Sándor, 1893. május 3-án Vilmos Sándor, 1898-ban pedig Jenő Antal) született.

Magyarul, németül és horvátul tökéletesen beszélt és írt, egy keveset tudott franciául is.

Apja révén 1899. október 23-án nemesi címét, 1901. november 30-án pedig a székelyi nemesi előnevét kapta az uralkodótól. 1904. május 31-én császári és királyi valóságos belső titkos tanácsosi címmel gazdagodott.

Érdemeit és tehetségét számos osztrák–magyar kitüntetés adományozásával is elismerték. 1877-ban a Hadiérmét, 1895-ben a Katonai Érdemkeresztet, 1898-ban a Jubileumi Emlékérmét a fegyveres erő számára, 1899-ben a Tiszti Szolgálati Jel III. osztályát, 1901-ben az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályát, 1908-ban a Katonai Jubileumi Keresztet, 1909-ben a Bronz Katonai Érdemérmét piros szalagon kapta. Tulajdonosa volt az osztrák Császári Lipót-rend lovagkeresztjének is. A külföldi kitüntetések közül 1901-ben a Perzsa Nap és Oroszlán Rend II. osztályának, 1908-ban a Porosz Korona Rend I. osztályának viselését engedélyezték számára.

Pávai Vajna Béla Albert vezérőrnagy korabeli festményen

Forrás: HTM 62.580.

Pávai Vajna Béla Albert
császári és királyi altábornagy

Vajna Béla Albert 1854. március 6-án született a Brassó vármegyei Brassóban, római katolikus vallású családban, egy kereskedő fiaként.

Három gimnáziumi osztály befejezése után, 1871 és 1875 között a bécsi-újhelyi katonai akadémiát végezte erdélyi alapítványi helyen, kiváló eredménnyel, 95 hallgató közül az első helyen.

Katonatiszti pályafutását 1875. szeptember 1-jén hadnagyként és beosztott századtsitzként kezdte a brassói császári és királyi 2. gyalogezredben. 1876–1877 telén a brassói gyalogsági lovaglő tanfolyamot végezte el igen jó eredménnyel. 1877–1878, valamint 1878–1879 telén az ezred egyéves önkéntesosztág kiképzőtisztje, illetve amellet zászólaljsegédtiszt volt. 1878. május 17. és július 14. között a határerődítési munkálatokat irányította az Ósánci-szorosban egy esetleges cári támadás ellen. 1879. október 1. és 1881 októbere között a bécsi Császári és Királyi Hadiiskolát végezte nagyon jó eredménnyel. 1880. november 1-jén főhadnaggyá lépett elő alakulatánál. 1881. november 1-jén a császári és királyi 19. gyalogdandár beosztott vezérkari tisztje lett Josefstadtban, amellet 1882. május 1-jétől szeptember 1-jéig a tábori csendőrtanfolyam tanára volt állomáshelyén. 1883. november 1-jétől a császári és királyi 6. gyalogdandár beosztott vezérkari tisztjeként szolgált Salzburgban. 1885. november 1-jén I. osztályú századossá nevezték ki a császári és királyi 35. gyaloghadosztály vezérkari osztályára beosztott tisztként Kolozsváron. 1887. március 5-én a Császári és Királyi Vezérkar Vasúti Irodájába került Bécsbe. 1890. november 1-jétől a 4. század parancsnoki feladatait látta el az esztergomi császári és királyi 26. gyalogezredben.

1891-ben a törzstiszti vizsgát megfelelő eredménnyel tette le. 1891. november 1-jén vezérkari őrnaggyá nevezték ki, és beosztották a Császári és Királyi Vezérkar Vasúti Irodájába Bécsbe, ahol 1894. november 1-jén alezredes lett. 1894–1895 folyamán a Vasúti Iroda főnökét többször is helyettesítette. 1895-ben készült előjárói jellemzése szerint kitűnő tornász, jó vívó, lovas és úszó, igen jó térképész és szemrevételező volt.

1896. május 1-jén a Magyar Királyi Honvédség állományába történt áthelyezése mellett a nagyszebeni 23. honvéd gyalogezred 2. zászlóalja, 1896. május 23-án pedig a pozsonyi 13. honvéd gyalogezred parancsnokává nevezték ki. 1896. október 2-án azonban visszahelyezték a közös hadseregbe, ahol a 25. gyalogezred 4. zászlóaljának parancsnoka lett Losoncon. 1897. május 1-jén ezredessé,

1898. május 1-jén pedig a miskolci császári és királyi 5. gyalogezred parancsnokává nevezték ki. 1902. május 11-én a szegedi 45. honvéd gyalogdandár parancsnokává, majd 1903. november 1-jén vezérőrnaggyá nevezték ki.

1903. november 13-án a Honvéd Ludovika Akadémia parancsnoki beosztásába helyezték, amelyet 1906. december 26-áig töltött be. Parancsnoksága időszakában Nyíri Sándor honvédelmi miniszter kezdeményezésére 1904-ben 32, 1905-ben pedig 10 Ludovikán végzett fiatal hadnagyot vett át a közös hadügyminiszter a császári és királyi hadsereg állományába. Mindez bizonyítja, hogy a Ludovikán folyó tisztképzés színvonala megegyezett a közös hadsereg akadémiáin folyóval. A Ludovika akadémikusai 1901 után – a budapesti helyőrség csapatai mellett – már rendszeresen részt vettek az uralkodó részvételével megtartott szemléken.

1906. december 27-én a kolozsvári VI. honvédkerület parancsnokává nevezték ki, s 1908. május 1-jén altábornaggyá lépett elő beosztásában. 1909. április 2-án egészségi állapotára tekintettel felmentették a kolozsvári VI. honvédkerület parancsnoksága alól. 1909. október 1-jén saját kérelmére nyugállományba helyezték, azt követően a stájerországi Leibnitzben élt, egészen 1913. április 10-én bekövetkezett haláláig.

1887-ben megnősült, házasságából 1888-ban egy fiúgyermek született. 1901. április 14-én elvált első feleségétől, majd 1901. október 12-én újra megnősült. Valószínűleg második házasságával összefüggésben tért át 1901-ben a római katolikusról az evangélikus vallásra.

Magyarul és németül tökéletesen beszélt és írt, franciául jól, románul pedig szükségképpen beszélt.

Nemessége és pávai nemesi előneve 1584-ből eredeztethető.

Érdemeit számos osztrák–magyar kitüntetés adományozásával is elismerték. 1878-ban a Hadiérmét, 1890-ben a Bronz Katonai Érdemérmét piros szalagon, 1896-ban a Katonai Érdemkeresztet, 1898-ban a Jubileumi Emlékérmét a fegyveres erő számára, 1900-ban a Tiszti Szolgálati Jel III. osztályát, 1902-ben az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályát, 1908-ban a Katonai Jubileumi Keresztet, 1909-ben az Osztrák Császári Lipót Rend lovagkeresztjét kapta.

A külföldi kitüntetések közül 1896-ban a Porosz Korona Rend II. osztályának viselésére kapott engedélyt.

Két tanulmánya is megjelent a *Ludovika Akadémia Közlönye* hasábjain: Az orosz hadsereg harcmódjáról, tekintettel annak szervezetére s kiképzésére (1883), Az orosz hadsereg lovasságának jelenlegi állapotáról (1884. évi V. szám).

Pávai Vajna Béla Albert vezérőrnagy 1904-ben

Forrás: HTM 62.490.

Pávai Vajna Béla Albert vezérőrnagy (középen), a Ludovika parancsnoka, egy 1904-ben Törökbálinton lezajlott gyakorlat utáni megbeszélésen

Forrás: HTM 107.614.

I. Ferenc József (legelöl lóháton) elvonul a tiszteletére felsorakozott csapatok és a Ludovika akadémikusai előtt a Vérmezőn, 1904

Forrás: HTM 21.888.

A Ludovika akadémikusainak díszmenete I. Ferenc József előtt 1906. május 23-án a Vérmezőn
Forrás: HTM 107.610.

Barthely István vezérőrnagy, a Ludovika Akadémia parancsnoka
Forrás: HTM 62.581.

Zsarnóczai Bartheldy István *császári és királyi címzetes táborszernagy*

Bartheldy István 1854. augusztus 18-án született a Bars vármegyei Zsarnóca településen, római katolikus vallású családban. Édesapja Bartheldy Antal ügyvéd, magyar királyi kerületi táblafőjegyző, aljárásbíró, édesanyja pedig Rostaházy Mária volt.

A kiegyezés előtt egy gimnáziumi osztályt végzett Nagyszombaton, majd 1867 és 1870 között a császári és királyi katonai felső nevelőintézet növendéke volt Kőszegen. Tanulmányait 1870-től 1873-ig a császári és királyi katonai műszaki iskolában folytatta a morvaországi Mährisch-Weisskirchenben. Az 1873 és 1877 közötti években a bécsi császári és királyi Katonai Műszaki Akadémiát végezte el jó eredménnyel.

Katonatiszti pályafutását 1877. szeptember 1-jén hadnagyként kezdte a komáromi császári és királyi 3. tábori tüzérezredben, ahol csapatszolgálatot látott el az ezred 7. nehézütegében. 1878-ban fiatal hadnagyként és a 3. tábori tüzérezred 4. ütegének tisztjeként vett részt Bosznia-Hercegovina osztrák–magyar csapatok általi megszállásában, azonban ütközetbe nem került. 1878. szeptember 9. és 29. között az üteg felével az újonnan meghódított bosnyák területek lefegyverzésében vett részt. 1878. október 1. és 1879. március 31. között a császári és királyi 3. tüzérezred lovaglótanfolyamát végezte Pozsonyban. Azt követően ezrede különböző nehéz- és a lovaglőütegeinél szolgált. 1883. január 1-jén főhadnaggyá lépett elő alakulatánál Komáromban. 1883. május 1-jén a bécsújhelyi császári és királyi 10. tábori tüzérezredbe került csapattisztként, majd 1883. szeptember 1-jétől a magyar nyelv és a számtan tanára lett a kőszegi császári és királyi katonai alreáliskolában. 1885. szeptember 1-jétől a kassai állomáshelyű császári és királyi 6. hadtest tüzérezredben szolgált. 1887. december 31-én áthelyezték a Magyar Királyi Honvédség kötelékébe, ahol (egy rövid vezérkari beosztástól eltekintve) nyugdíjazásáig szolgált. A 9. honvéd gyalog feldandár 2. keretszázádában kezdte meg szolgálatát Kassán, majd 1888. november 1-jétől a pozsonyi 13. gyalogfeldandár 1. zászlóaljában folytatta azt. Fiatal tisztként továbbképezte magát, s 1888. november 1., valamint 1890. október 31. között a bécsi Császári és Királyi Hadiiskolát végezte el jó eredménnyel. Közben 1889. szeptember 1-jén II. osztályú századossá léptették elő alakulatánál. 1890. október 1-jétől a budapesti császári és királyi IV. hadtest vezérkari osztályára osztották be, ahol 1890. november 1-jén I. osztályú századossá nevezték ki. 1891. október 1-jétől a budapesti Honvéd Ludovika Akadémia harcászati- és hadtörténelem-tanára volt. 1895. október 1-jétől a 10. honvéd

gyalogezred 2. zászlóaljának megbízott parancsnokaként tevékenykedett Egerben. 1895. november 1-jén kézhez kapta őrnagyi, és egyúttal az egri 10. honvéd gyalogezred 2. zászlóaljának parancsnokává történő kinevezését. Korabeli minősítésében előjárói jó tornásznak, vívónak, úszónak, tehetséges gyorsírónak és térképezőnek tartották. 1897-ben soron kívüli előléptetésre javasolták, mivel mind a tanári, mind a vezérkari, illetve a csapattiszti beosztásaiban kiváló teljesítményt nyújtott, továbbá jellemét is kifogástalannak ítélték. Mindezeket figyelembe véve ezredparancsnoki beosztásba helyezését javasolták.

1896. augusztus 1-jétől az I. honvédkerületi parancsnokság segédtisztjeként szolgált Budapesten, 1898. május 1-jén pedig alezredessé lépett elő beosztásában. 1900. március 8-ától a honvéd lovassági felügyelő vezérkari főnöki beosztását vette át Budapesten. 1901. április 25-én a brassói 24. honvéd gyalogezred parancsnokává nevezték ki, 1901. november 1-jén pedig ezredessé léptették elő beosztásában. 1902-ben elvégezte a császári és királyi lövésziskola tájékoztató tanfolyamát Bruck an der Leithában. 1905. július 7-étől a 79. honvéd gyalogdandár megbízott parancsnokaként teljesített szolgálatot Budapesten.

1906. december 27-én a Honvéd Ludovika Akadémia parancsnokává, majd ezen a poszton 1908. május 1-jén vezérőrnaggyá nevezték ki. 1908. szeptember 14-éig tartó parancsnoksága idején folytatódott a Ludovikán frissen végzett tisztek átvétele a közös hadseregbe (a magyar kormány kérésére 1906–1907 során 10-10 főt vettek át), azonban ez a folyamat a honvédtisztek állítólagos gyenge németnyelv-tudása miatt a következő évtől megakadt.

Bartheldy 1908. szeptember 14-étől a Ludovika Akadémia létszám feletti állományába tartozott, majd 1908. október 5-én a kolozsvári 75. honvéd gyalogdandár parancsnokává kapott kinevezést. 1911. november 1-jén altábornaggyá és egyúttal a kassai III. honvédkerület parancsnokává nevezte ki az uralkodó. 1914. április 4-én felmentették beosztásából. 1914. szeptember 1-jétől várakozási illetékkel fél évre szabadságotlák Kassán. 1915. január 13-án az uzsoki csoport parancsnoka lett az I. világháború orosz hadszínterén. 1915. január 17. és 1915. június 12. között a 38. honvéd gyaloghadosztály parancsnokaként vett részt az orosz harctéren zajlott hadműveletekben, seregteste élen részese volt példának okáért a kárpáti téli és húsvéti csatának, a gorlicei áttörést követő előrenyomulásnak egészen a Dnyeszter folyóig. Megrendült egészsége következtében azután már csak hátországi beosztásokban szolgált. 1916–1917 folyamán a magyar királyi honvédelmi miniszteri mozgó ellenőrző bizottság elnöke volt a budapesti I. honvédkerület területén. 1917. május 13-án az uralkodó címzetes tábornagyi rangot adományozott számára.

Zsarnóczai Bartheldy István címzetes tábornagyszernagy

Forrás: HTM 54,241.

A Ludovika Akadémia akadémikusai nyári kihelyezésén. Bartheldy István ezredes, parancsnok (középen fekete lovon) a gyakorlat utáni megbeszélésen 1907-ben

Forrás: HTM 62.614.

1917. július 1-jén várakozási illetékekkel szabadságolták Budapesten. 1917. szeptember 1-jén került sor hivatalos nyugállományba helyezésére. 1929. május 26-án hunyt el Budapesten. A rákospalotai Új Köztemetőben temették el, és sírja ma is ott található.

1887. január 15-én megnősült, felesége szeődemeteri Demeter Jolán volt. Házasságukból egy lány (1888. június 1-jén Márta Etelka), valamint két fiú (1894. július 9-én a későbbi diplomata Tibor, 1898. szeptember 10-én pedig István) született, második fia 1900. december 14-én elhunyt.

Több nyelvet is használt, magyarul és németül tökéletesen beszélt és írt, szlovákul jól értett és beszélt, francia nyelven pedig szükségképpen kommunikált.

1916. április 6-án magyar nemesi címet és előnevet adományozott számára a birodalom uralkodója, 1920. június 24-én pedig a magyar minisztertanács ülésén az alkotmányvédő bizottság tagjává választották.

Tehetségét és katonai erényeit számos osztrák–magyar kitüntetés adományozásával is elismerték. 1879-ben a Hadiérmét, 1898-ban a Jubileumi Emlékérmét a fegyveres erő számára, 1901-ben a Bronz Katonai Érdemérmét piros szalagon,

1902-ben a Tiszti Szolgálati Jel III. osztályát, 1905-ben az Osztrák Császári Vas-korona Rend III. osztályát, 1908-ban a Katonai Jubileumi Keresztet, 1912-ben a Tiszti Szolgálati Jel II. osztályát, 1915-ben pedig a Katonai Érdemkereszt II. osztályát hadidíszítménnyel kapta meg.

A külföldi kitüntetések közül 1897-ben a Porosz Vörös Sas Rend III. osztályának, 1909-ben a Spanyol Katonai Érdemrend nagykeresztjének, 1915-ben a Német (Porosz) Vaskereszt I. és II. osztályának, 1916-ban a Bajor Katonai Érdemrend I. osztálya kardokkal viselését engedélyezték számára.

Braun József vezérőrnagy, a Ludovika Akadémia parancsnoka

Forrás: HTM 62.584.

Braun József
császári és királyi címzetes lovassági tábornok

Braun József 1857. december 24-én született a Torontál vármegyei Nagybcskerek településen, evangélikus vallású családban. Édesapja Braun Vilmos pénzügyigazgató, pénzügyi tanácsos, magyar királyi tartalékos honvéd százados, édesanyja pedig Virányi Flóra volt.

1867 és 1869 között a katonai alsó nevelőintézet növendéke volt Fehértemplomban és Prerauban, majd 1869-től 1873-ig a katonai felső nevelőintézetet látogatta Kassán, az ausztriai Strass településen és Kőszegen. 1873 és 1875 között a katonai műszaki iskola hallgatója volt a morvaországi Mährisch-Weisskirchenben, majd 1875–1876-ban tanulmányait az ottani katonai főreáliskolán folytatta, 1876-tól 1879-ig pedig a bécsújhelyi katonai akadémiát végezte alapítványi helyen és jó eredménnyel.

Katonatiszti pályáját 1879. augusztus 18-án hadnagyként kezdte a Fehértemplomban állomásozó császári és királyi 1. huszárezredben, ahol századtitstyként szolgált, majd 1884. május 1-jén főhadnaggyá léptették elő alakulatánál. Közben 1880–1881-ben az aradi lovasdandár tiszti iskolát, majd 1884–1887 között a bécsi Császári és Királyi Hadiiskolát végezte el igen jó eredménnyel. A Hadiiskola elvégzése után azonnal vezérkari beosztásba helyezték: 1887. november 1-jétől a császári és királyi 14. lovasdandár vezérkari tisztje lett a galíciai Jaroslauban és Rzeszówban. 1890. április 16-án Lembergbe került, a közös hadsereg 30. gyaloghadosztályának vezérkari osztályára. 1890. november 1-jén I. osztályú századossá nevezték ki beosztásában. 1891. április 15-én az előző év kezdetén Jaroslauban felállított császári és királyi lovashadosztály vezérkari osztályára osztották be. A közös hadseregben eltöltött szolgálat után, 1891. szeptember 1-jén áthelyezték a Magyar Királyi Honvédséghez, ahol a kassai 9. honvéd gyalogezred 4. zászlóaljában lett századparancsnok Lőcsén. 1892. október 1-jén a III. honvédkerületi parancsnokság kerületi segédtitshelyettesévé nevezték ki Kassán. 1895. november 1-jén a budapesti Honvédelmi Minisztérium I. ügyosztályán kezdte meg szolgálatát fogalmazótisztként. 1896. november 1-jén őrnaggyá, s egyidejűleg a budapesti Honvéd Főparancsnokság második segédtitstijévé nevezték ki. 1899. július 19-én a Honvéd Főparancsnokság első segédtitstijének beosztásába helyezték Budapesten. 1900. március 8-án hivatalosan áthelyezték a vezérkari testületbe, majd március 15-én kinevezték a Honvéd Főparancsnokság vezérkari főnökévé. Ebben a beosztásában

léptették elő 1900. május 1-jén alezredessé, 1903. november 1-jén pedig ezredessé. 1906. június 10-én a nagyvárad 4. honvéd gyalogezred parancsnokává nevezték ki. 1901-ből származó minősítésében előljárói jó úszónak, vívónak és gyorsírónak tartották, továbbá kiemelték, hogy a terepfelvételben igen jó előképzettséggel bír.

Braun ezredes 1908. szeptember 15-én vette át elődjétől a Honvéd Ludovika Akadémia parancsnoki beosztását a magyar fővárosban, amelyet 1913. február végéig töltött be. 1910. május 1-jén császári és királyi vezérőrnaggyá nevezték ki.

Parancsnoksága idején, 1912-ben fogadták el a magyar honatyák a honvédség létszámának jelentős növelését, szervezeti bővítését és technikai fejlesztését (többek között a honvédtüzérség felállítását) előírányzó új véderőtörvényt, aminek következtében a korábbiakhoz képest megnőtt a honvédcsapatok tiszti létszáma, így egyre több honvédtiszt képzésére volt szükség. Braun ezeknek az új kihívásoknak is eleget tett a Ludovika élén.

1913. március 1-jén a Budapesten újonnan megalakult 41. honvéd gyaloghadosztály parancsnokságát vette át. Nem egészen egy hónapon belül máris másik beosztásba helyezték: 1913. március 27-én a budapesti I. honvédkerület parancsnoka lett, ami magasabb rendfokozattal is együtt járt, így 1913. május 1-jén altábornaggyá léptették elő.

A Nagy Háború kitörésének pillanatában, 1914. július 24-étől a 40. honvéd gyaloghadosztály parancsnoki teendőit látta el a szerb hadszíntéren a császári és királyi 5. hadsereg és a XV. hadtest kötelékében. Divíziójával az elsők között volt, akik a boszniai határon Sarajevótól keletre beavatkoztak a harcokba. A hadszíntéren zajlott fontosabb ütközetekben (például augusztusban Višegrad, majd szeptemberben a Drina folyó mellett) aktívan részt vett hadosztályával. 1914. szeptember 21-én kivonták a frontvonalból, mivel vérhasban megbetegedett, azután pedig betegszabadságon tartózkodott Zvornikban, Dolnja Tuzlában, majd október 1-jétől házi ápolásban részesült Budapesten. Megrendült egészsége miatt már csak hátországi beosztásokban szolgált a háború folyamán: 1915. január 10-én ismét a budapesti I. honvédkerület parancsnokává nevezték ki. A háborús katonai adminisztráció lassúságát jól mutatja az a tény, hogy a 40. honvédhadosztály parancsnoki beosztásából hivatalosan csak 1915. március 30-án mentették fel. 1916. november 1-jén az uralkodó címzetes lovassági tábornokká nevezte ki. Az I. világháború alatt keletkezett előljárói jellemzésében a következő szerepel: „Komoly, szilárd, határozott jellem, igen jó szellemi képességekkel, minden tekintetben kiváló tábornok.”

Braun József vezérőrnagy

Forrás: a szerző saját tulajdona

1916. november 27-én a budapesti Legfelsőbb Honvéd Törvényszék elnöke lett, s ebben a beosztásában szolgálva ragadta el a halál 1918. augusztus 20-án, a budapesti Zita Királyné Honvéd Helyőrségi Kórházban. A Farkasréti temető 56. (VK6.) parcella 1. sor. 10. sírhelyére temették el. Sírján a következő felirat áll: „A szeretet soha el nem múlik.”

1892. április 18-án Jorkasch-Koch Juliannát vette nőül. Házasságából egy fiú (1894. november 25-én István József Ferenc) és három leánygyermek (1896. augusztus 20-án Elza, 1898. augusztus 20-án Mária, 1901. május 4-én Júlia) született, Júlia lánya 1902. szeptember 19-én elhunyt.

A korabeli elvárásoknak megfelelően több nyelvet is bírt különböző szinten. Magyarul és németül tökéletesen, lengyelül meglehetősen jól, szerbül a szolgálat igényeinek megfelelően, franciául pedig szükségképpen beszélt és írt.

Számos kitüntetéssel ismerték el rátermettségét és kiváló vezetői képességeit, úgy békében, mint a világégés időszakában. 1898-tól a Jubileumi Emlékérmes a fegyveres erő számára, 1901-től a Katonai Érdemkeresztet (1914-től hadidíszítménnyel), 1904-től a Tiszti Szolgálati Jel III. osztályát, 1906-tól az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályát, 1908-tól a Katonai Jubileumi Keresztet, 1913-tól az Osztrák Császári Lipót Rend lovagkeresztjét (1916-tól hadidíszítménnyel) és az 1912–1913. évi Mozdósítási Keresztet; 1914-től a Tiszti Szolgálati Jel II. osztályát, 1915-től a Vöröskereszt I. osztályú Díszjelvényét hadidíszítménnyel, valamint a Vöröskereszt Tiszti Díszjelvényét, 1917-től a Bronz Katonai Érdemérmes hadidíszítménnyel, 1918-tól pedig az Ezüst Katonai Érdemérmes hadidíszítménnyel és kardokkal viselhette.

Két külföldi kitüntetéssel is gazdagodott: 1897-ben a Porosz Vörös Sas Rend III. osztályát; 1901-ben pedig a Románia Csillaga Rend parancsnoki keresztjét kapta meg.

Eberswaldi Siegler Konrád vezérőrnagy, a Ludovika Akadémia parancsnoka (korabeli festmény)
Forrás: HTM 62.583.

Eberswaldi Siegler Konrád császári és királyi címzetes gyalogsági tábornok

Siegler Konrád 1857. szeptember 20-án született a Somogy vármegyei Zics községben, római katolikus vallású családban. Édesapja Adolf Carl Siegler császári és királyi nyugállományú őrnagy, édesanyja pedig Petronella Anna Antonia von Zajatsik volt.

Az alreáliskola három osztályát Budapesten, majd 1874–1877 között a császári és királyi gyalogsági hadapródiskolát Bécsben végezte, mindkettőt jó eredménnyel.

Katonai pályafutását 1874. szeptember 22-én gyalogosként kezdte a császári és királyi 44. gyalogezredben Triesztben. 1874. november 6-án őrzetítővé, 1876. április 16-án tizedessé, 1876. augusztus 16-án címzetes szakaszvezetővé, 1877. április 6-án címzetes őrmesterré, 1877. szeptember 15-én hadapróddá, 1878. május 1-jén pedig hadnaggyá nevezték ki alakulatánál. 1878 őszén a 44. közös gyalogezred kötelékében fiatal hadnagyként és századtisztként vett részt Bosznia-Hercegovina osztrák–magyar csapatok általi megszállásában, amelynek során végül ütközetbe nem került. 1881-ben a gyalogságnál szolgáló tisztek számára előírt lovaglótanfolyamot végzett Triesztben, igen jó eredménnyel.

1881. október 1-jétől mint ezredélelmező tiszt, 1884. május 1-jétől pedig mint hadkiegészítő tiszt tevékenykedett ezredénél. 1883. január 1-jén főhadnaggyá léptették elő alakulatánál Plevljében. 1889. november 1-jén II. osztályú századosá és a 8. század parancsnokává nevezték ki a kaposvári császári és királyi 44. gyalogezredben. 1892. május 1-jén I. osztályú századosi kinevezést kapott. 1894. január 1-jén a 44. közös gyalogezred 15. századának parancsnoka, majd az év októberétől egyúttal ezredfegyvertiszt is lett Pécsen. Számos közös hadseregben szolgáló magyar tisztársához hasonlóan a millennium évében, 1896. október 1-jén áthelyezték a Magyar Királyi Honvédség kötelékébe, ahol tiszti pályája végéig szolgált. Először századparancsnokként, majd 1897. augusztus 1-jétől az 1. zászlóalj és a 17. népfelkelőjárás ideiglenes, 1897. október 25-étől kezdve pedig már azoknak tényleges parancsnokaként tevékenykedett a szabadkai 6. honvéd gyalogezredben. Az előléptetéséhez szükséges honvéd törzstiszti tanfolyamot 1896 novembere és 1897. június vége között megfelelő eredménnyel végezte Budapesten, amelynek eredményeként 1897. november 1-jétől őrnagyi rendfokozatban szolgált tovább ezredében. 1898. június 1-jétől különleges alkalmazású törzstisztként ténykedett szabadkai alakulatánál. 1902. február 21-étől

a szegedi 5. honvéd gyalogezred 2. zászlóaljának parancsnoka volt, 1903. május 1-jétől alezredesi, 1906. május 1-jétől pedig ezredesi rendfokozatban. 1906. november 18-ától különleges alkalmazású törzstiszt és a kezelőbizottság elnöke volt a szegedi 5. honvéd gyalogezredben. 1907. április 14-étől különleges alkalmazású törzstisztként ténykedett a trencsényi 15. honvéd gyalogezredben. 1907. szeptember 14-étől közel négy éven át a 15. honvéd gyalogezred parancsnoki teendőit látta el Trencsénben.

Az ebből az időszakból származó előjárói jellemzése szerint jó tornász, vívó, úszó volt, és szeretett korcsolyázni. Parancsnokai kiváló bajtársnak, szorgalmasnak, határozottnak, nyugodtnak, valamint kiváló szellemi képességekkel megáldottnak tartották, aki az alá- és fölérendeltjeivel történő társadalmi érintkezésben tapintatos és előkelő modorú. Kiváló, igen tevékeny ezredparancsnoknak és jó vezetőnek tekintették, aki a csapatok kiképzésére, valamint a tisztikar oktatására és nevelésére is nagy hangsúlyt helyezett.

1911. április 30-ától a kassai 77. honvéd gyalogdandárt irányította, 1911. november 1-jétől császári és királyi vezérőrnagyként. 1912. szeptember 25-étől a budapesti Honvéd Becsületügyi Fellebbezési Tanács elnökeként vált neve ismertté.

Siegler vezérőrnagy 1913. március 1-jétől 1914. július 31-éig, mintegy másfél éven át töltötte be a Honvéd Ludovika Akadémia parancsnoki beosztását.

Kinevezésével egyidejűleg állították fel a honvédségnél az 1868 óta hiányzó tüzéralakulatokat. Parancsnokságának időszakában a legszembetűnőbb szervezeti változás így az volt, hogy az 1912/1913-as tanévtől indították be a korábban nem létező honvéd tüzértiszt képzést az akadémián. A gyalogsági és a lovasági akademikusok mellett még évente 40, a tüzérosztályban tömörült új tüzérakadémikus képzését is meg kellett szerveznie és irányítania. Az első honvéd tüzérhadnagyokat 1914. október 15-én avatták fel, majd pedig rögtön a különböző hadszínterekre kerültek.

A Nagy Háború kitörésétől, 1914. augusztus 1-jétől a 101. népfelkelő gyalogdandár parancsnoka volt az orosz hadszíntéren, 1914. november 1-jétől altábornagyként. Seregteste élén részt vett az 1914. augusztus végi, osztrák–magyar szempontból győztes krašnikai csatában, majd november folyamán Krakkó cári csapatok elleni védelmében.

1915. január 13-án hátországi beosztásba került, a honvédelmi miniszteri mozgó ellenőrző bizottságban ténykedett. 1915. október 26-ától a kolozsvári V. honvédkerület parancsnoka volt a világháború végéig, időközben 1918. május 10-én címzetes gyalogsági tábornokká nevezte ki az uralkodó.

Eberswaldi Siegler Konrád vezérőrnagy, a Ludovika Akadémia parancsnoka
Forrás: HTM 91.410.

A Ludovika Akadémia tüzérütege, 1918

Forrás: HTM 105.718.

A Ludovika Akadémia első tüzérévfolyamát végzett hadnagyok felavatásuk után, 1914. október 15-én

Forrás: HTM 83.203.

Eberswaldi Siegler Konrád altábornagy

Forrás: HTM ltszn. 111.3.

Eberswaldi Siegler Konrád címzetes gyalogsági tábornok

Forrás: HTM ltszn.139.208.

Beosztásában részese volt a román támadás elhárításának 1916 őszén, majd a háború további küzdelmei során jelentős szerepe volt Erdély határainak biztosításában. 1919. január 1-jén sok más tábornoktársával együtt hivatalosan nyugállományba helyezték, azután Budapesten, majd a szatmári Körösszakálon élt. 1935. március 22-én hunyt el Budapesten. Három nap múlva, március 25-én temették el a rákoskeresztúri Új Köztemető 29. parcella, II. szakasz, 1. sor 22-K sírjában, azóta is ott nyugszik második feleségével és gyermekeivel együtt.

Két alkalommal is megnősült. Először Perczel Máriával lépett frigyre 1884-ben, akitől három fia (1885-ben a későbbi honvéd tábornok Géza, 1887-ben Ferenc, 1891-ben a későbbi egyetemi tanár János) és egy lánya (1886-ban Jerta) született. Neje 1892. január 21-én elhunyt. Másodszor daruvári Kacskovics Ilonát vette nőül 1893-ban. Második házasságából szintén három fia (1894-ben a későbbi honvéd százados Konrád, 1898-ban az 1918. június 20-án az olasz hadszíntéren császári és királyi főhadnagyként elesett István, 1905-ben a később honvéd főhadnagy Endre) valamint két lánya (1896-ban Dóra, 1898-ban pedig az 1900-ban elhunyt Ilona) született. Gyermekei anyja 1912. április 21-én jobblétre szenderült, így másodszor is megözvegyült.

A Monarchia fegyveres erejében használt két legfontosabb nyelvet bírta, németül, valamint magyarul tökéletesen beszélt és írt.

Családja 1834. március 8-án kapott osztrák nemesi címet és az eberswaldi (von Eberswald) nemesi előnevet az uralkodótól.

Számos osztrák–magyar katonai kitüntetéssel ismerték el érdemeit és tehetőségét. 1878-tól a Hadiérmét, 1898-tól a Jubileumi Emlékérmet a fegyveres erő számára, 1899-től a Tiszti Szolgálati Jel III. osztályát, 1905-től a Katonai Érdemkeresztet, 1908-tól a Katonai Jubileumi Keresztet, 1909-től a Tiszti Szolgálati jel II. osztályát, 1910-től az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályát, 1914-től az Osztrák Császári Lipót Rend lovagkeresztjét hadidíszítménnyel (1917-től a kardokkal), 1917-től a Bronz Katonai Érdemérmét hadidíszítménnyel és kardokkal viselhette.

A világháborúban szövetséges németektől megkapta (1918. november 27-én történt utólagos jóváhagyással) a Porosz Vörös Kereszt Érem II. és III. osztályát.

Papp-Váry Elemér alezredes, a Ludovika Akadémia parancsnoka

Forrás: HTM 62.585.

Nemes Papp-Váry Elemér
magyar királyi címzetes vezérőrnagy

Papp-Váry Elemér 1870. augusztus 21-én született Hajdúböszörményben, református vallású családban. Édesapja Papp-Váry Gyula törvényszéki bíró, édesanyja pedig Nick Jozefa volt.

Négy gimnáziumi osztályt végzett Pécsen, majd a Honvéd Ludovika Akadémia tényleges állományú tisztképző tanfolyamának négy évfolyamát fejezte be 1885 és 1889 között, igen jó eredménnyel.

1889. augusztus 18-án hadapród-tiszthelyettesként kezdte meg katonatiszti pályafutását a 19. honvéd gyalog feldandárnál Pécsen és Kaposváron. 1890. november 1-jén hadnaggyá lépett elő az időközben gyalogezredde átszervezett 19. hadrendi számat viselő honvédalakulatánál, ahol zászlóaljsegédtisztként működött. Fiatal tisztként továbbképzésére is figyelmet fordított: 1892. október 10. és 1893. július 30. között a Ludovika Akadémia felsőbb tiszti tanfolyamát végezte jó eredménnyel, 1895. február 1. és 1895. május 31. között pedig a bécsi-újhegyi katonai vívó- és tornatanári tanfolyamot fejezte be, aminek eredményeként vívótanárnak alkalmas minősítést kapott.

1893. december 16-ától a 21. honvéd gyalogezred ezredsegédtisztjeként szolgált Kolozsváron. 1894. május 1-jén ezredénél főhadnaggyá nevezték ki. 1896. október 1-jén beosztották a 75. honvéd gyalogdandár törzsébe, ahol dandársegédtisztként tevékenykedett Kolozsváron. 1897. január 1. és március 31. között emellett vívótanárként is tevékenykedett a szintén Kolozsváron működött egyéves önkéntesi iskolában. 1898. december 1-jén csapatszolgálatra osztották be a 21. honvéd gyalogezredbe, ahol a 3. század parancsnokaként teljesített szolgálatot Kolozsváron, emellett 1899. január 1. és március 31. között vívótanárként is működött a kolozsvári egyéves önkéntesi iskolában. 1900. február 1-jén kezdte meg szolgálatát a 9. honvéd gyalogezred 2. zászlóalja 6. századának parancsnokaként Kassán, majd 1902. május 1-jétől a 9. század parancsnoka lett Eperjesen. Közben 1900. november 1-jén II. osztályú, 1902. november 1-jén pedig I. osztályú századossá lépett elő alakulatánál. 1903. szeptember 1-jén a nagyvárad-i honvéd-hadapródiskola torna-, vívó- és szolgálatiszabályzat-tanárává, valamint a 2. növendékszázad parancsnokává nevezték ki. 1905 szeptemberétől a katonai ügyirály, majd 1906 szeptemberétől emellett még a földrajz és az illetan tanára is volt. Négy év tanári munka után ismét csapatszolgálatra osztották be, 1907. szeptember 1-jétől a 19. honvéd gyalogezred 4. századának parancsnoki teendőit látta el Pécsen.

1909. november 1-jétől 1910. szeptember 1-jéig a magyar királyi honvéd tájékoztató tanfolyamot (amelynek célja az volt, hogy az előléptetésre alkalmas századosok a törzstisztek számára szükséges elméleti ismereteket megszerezzék), 1912. május 13. és június 10. között pedig a pedagógiai zárótanfolyamot végezte el. 1910. szeptember 1-jétől ismét a honvédtisztútan pótlás oktatásában és nevelésében vett részt, hiszen a soproni honvéd-főreáliskola szolgálatiszabályzat-tanára, a gyakorlati kiképzés vezetője, valamint tanulmányvezetője lett. 1911. november 1-jén őrnaggyá lépett elő beosztásában. 1912. szeptember 1-jén kezdte meg tevékenységét a budapesti Honvéd Ludovika Akadémián, ahol a szolgálati szabályzat és a gyakorlati kiképzés tanáraként, az akadémikus-zászlóalj parancsnokaként, valamint tanulmányvezetőként vált neve ismertté.

A Nagy Háború kitörésekor, 1914. augusztus 1-jén Papp-Váry Elemért alezredesté léptették elő, és kinevezték a Honvéd Ludovika Akadémia parancsnokává, amely beosztást 1915. április 4-éig látta el.

Parancsnokként számos nehézséggel szembesült. Azok közül a legszembetűnőbb a gyorsított képzés volt, mivel a hadszíntereken harcoló honvéd- és népfelkelőalakulatok a háború első hónapjaiban hatalmas tiszti veszteségeket szenvedtek. Az égető tiszthiányt mielőbb pótolni kellett, ezért felértékelődött a hátszországban folyó tisztképzés jelentősége. A Ludovika Akadémián a világegés kitörésétől számított egy év alatt négy idő előtti tisztavatás történt (1914. augusztus 1-jén, 1914. október 15-én, 1915. március 16-án, valamint 1915. augusztus 18-án), csaknem az összes akadémikus kikerült a harcterekre. Jelentős nehézséget okozott az a tény, hogy a háborús mozgósítás elrendelése után a tanári kar túlnyomó többsége azonnal bevonult a csapattestekhez, így hivatásos tiszti tanár kevés maradt az akadémián. Helyüket népfelkelő és helyi alkalmazású (harctéri fegyveres szolgálatra egészségileg kevésbé alkalmas) tisztek vették át, de később ismét tényleges tiszteket vezényeltek a Ludovikára.

Papp-Váry alezredest 1915. április 11-én frontszolgálatra osztották be, a 102. népfelkelő gyalogezred parancsnokaként vett részt az orosz hadszíntéren a Kárpátokban és Galíciában zajlott harcokban. 1915. június 3. és 10. között a 128. népfelkelő gyalogdandárt irányította ideiglenesen a Dnyeszter folyó mentén vívott küzdelmekben. 1915. június 17-étől betegszabadságon tartózkodott a hátszországban, a csehországi Karlsbadban gyógykezelték. 1915. november 1-jétől az 1. honvéd pótzászlóaljhoz osztották be, valamint megbízták a budapesti I. honvédkerület területén található tartalékos tiszti iskolák vezetésével és felügyeletével. Megbízata kiterjedt a népfelkelő alakulatoknál, továbbá a tréning és az egészségügyi csapatoknál szolgáló tisztek gyalogos tiszti kiképzésére is.

1916. november 1-jén ezredessé léptették elő beosztásában. 1917. március 1-jétől 1918. november elejéig a 30. honvéd pótzászlóalj parancsnoka volt, ugyanakkor a budapesti I. honvédkerületben található tartalékos tiszti iskolák vezetését és felügyeletét is tovább folytatta. Felelősségteljes szolgálatát 1917-ben Budapesten, majd 1918. február 15-étől Kecskeméten látta el.

Papp-Váry Elemér százados kiváló csapattiszt volt, amit többek között az is bizonyít, hogy 1901. október 27-én a Honvéd Főparancsnokság dicső elismerésben részesítette, amiért századát a legjobb eredménnyel képezte ki a céllövészetben. Tiszti minősítési lapjából kiderül, hogy a sportban is jeleskedett, hiszen jó vívó, jeles úszó és tornász volt, továbbá szeretett kerékpározni. A korban kevésbé jellemző időtöltésnek is hódolt: amatőr szinten fénycépeket készített.

1919. január 1-jén a honvédségnél szolgált számos tisztársával együtt nyugállományba helyezték, majd Budapesten élt a VIII. kerületben, a József körút 63. IV. 2. alatti lakásában. A Trianon után újonnan megszervezett Magyar Királyi Honvédségben, 1922-ben léptették elő címzetes vezérőrnaggyá. 1923-ban került sor végleges nyugállományba helyezésére. 1925. november 2-án hunyt el Cinkota (Mátyásföld) községben, agyvérzés következtében, mindössze 55 éves korában. 1925. november 5-én temették el a Kerepesi úti temetőben nyugvó, 1923. november 15-én elhunyt felesége mellé.

1901. február 19-én megnősült, Sziklay Szerénát vette feleségül Kassán. (Neje volt a szerzője a trianoni békediktátum után keletkezett úgynevezett *Magyar Hiszekegynek*). Házasságából egy fiú (a később honvédtiszt András) és három leánygyermek (Judit, Zsuzsanna és Piroska) született, utóbbi 1917-ben elhunyt.

A honvédség szolgálati nyelvén, magyarul tökéletesen, németül a szolgálati igényeknek megfelelően, szlovákul és románul pedig szükségképpen beszélt.

Ósi magyar nemesi címét 1754-ig tudta visszavezetni. 1921-től a Turán mozi tulajdonosa, 1922–1923-ban pedig a Magyar Mozgóképengedélyesek Országos Egyesületének elnöke volt.

Több osztrák–magyar kitüntetést kapott szolgálati érdemei elismeréseképpen. 1898-ban a Jubileumi Emlékérmes a fegyveres erő számára, 1908-ban a Katonai Jubileumi Keresztet, 1910-ben a Bronz Katonai Érdemérmes piros szalagon, 1914-ben a Tiszti Szolgálati Jel III. osztályát, 1915-ben a Katonai Érdemkereszt III. osztályát hadidíszítménnyel, továbbá az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályát hadidíszítménnyel (majd 1917-től kardokkal), 1917-ben az Osztrák Császári Ferenc József Rend tisztikeresztjét hadidíszítménnyel tűzhette zubbonyára.

Bartha Lajos altábornagy a Ludovika Akadémia parancsnoka 1918-ban

Forrás: HTM ltszn.111.27.

Sepsiszek-nagyborosnyói Bartha Lajos császári és királyi altábornagy

Bartha Lajos 1869. január 17-én született a Kolozs vármegyei Kolozsváron, római katolikus vallású családban egy jó nevű kolozsvári ügyvéd fiaként.

Szülővárosában négy evangélikus főgimnáziumi osztályt végzett jeles eredménnyel, majd 1884 és 1888 között a Honvéd Ludovika Akadémia tisztképző tanfolyamát végezte el kiváló eredménnyel, évfolyamelsőként.

Katonatiszti pályafutását 1888. augusztus 18-án hadnagyként kezdte a 21. honvéd gyalogfeldandárban Kolozsváron, ahol ezredsegédtiszti beosztásban tevékenykedett. 1889. december 1-jétől a 23. honvéd gyalogfeldandár 1. zászlóaljában szolgált zászlóalj-segédtisztként Nagyszebenben. 1892. május 1-jétől, immáron főhadnagyként az időközben megszervezett 23. honvéd gyalogezred ezredsegédtiszte lett Nagyszebenben.

Fiatal tisztként továbbképezte magát, és 1891–1892-ben a Ludovika Akadémia honvéd felsőbb tiszti tanfolyamát, majd 1892–1894 között a bécsi Császári és Királyi Hadiiskolát végezte el igen jó eredménnyel. 1894. november 1-jétől a császári és királyi VII. hadtestparancsnokság vezérkari osztályán szolgált Temesváron. 1895. november 1-jétől a császári és királyi Vezérkar Vasúti Irodájában, majd 1896. május 1-jétől a Vezérkar Hadművelési Irodájában teljesített szolgálatot Bécsben. 1896. augusztus 25-étől az uralkodó kíséretében vett részt az akkor Galíciában lezajlott úgynevezett császárgyakorlaton, vagyis a minden év őszen, több tízezer katona részvétele mellett megrendezett nagyszabású hadgyakorlaton. 1896. november 1-jén soron kívül II. osztályú századosná léptették elő, egyidejűleg pedig áthelyezték a Magyar Királyi Honvédség kötelékébe. A budapesti Honvédelmi Minisztérium 4. osztályára került, ahol fogalmazótisztként tevékenykedett, majd 1898. május 1-jén I. osztályú századosná nevezték ki beosztásában. 1898. november 1-jén csapatszolgálatra osztották be, a 9. század parancsnoka lett a 21. honvéd gyalogezred 3. zászlóaljában Kolozsváron. 1899. október 1-jétől közel nyolc éven át a budapesti Honvédelmi Minisztériumban szolgált, először annak 1. osztályán a honvédvezérkari szervezet kidolgozásában vett részt, majd 1904. augusztus 1-jétől a 4. osztályon tevékenykedett, ahol 1905. május 1-jei hatállyal őrnaggyá nevezte ki az uralkodó. 1905. október 31-én a Honvédelmi Minisztérium 1. osztálya helyettes vezetőjévé kapott kinevezést. Előjárói korabeli minősítéseiből kiderül, hogy jó tornász, vívó, lovas, nagyon jó úszó és gyorsíró, tehetséges rajzoló volt, szeretett kerékpározni, továbbá a katonai térképezés terén is jól hasznosította megszerzett ismereteit.

A Ludovika Akadémia tanári kara 1915-ben. (Az első sorban jobbról a negyedik sepsiszéknagyborosnyói Bartha Lajos vezérőrnagy, akadémiaparancsnok)

Forrás: HTM 78.463.

1907. április 19-én a budapesti császári és királyi 32. gyaloghadosztály vezérkari főnöki beosztásába helyezték. 1907. október 10-én az uralkodó katonai irodájába osztották be Bécsben, ahol több mint öt éven át teljesített szolgálatot, közben 1908. november 1-jén alezredessé, majd 1911. november 1-jén ezredessé léptették elő. 1912. november 1-jén csapatszolgálatra vezényelték, a 3. zászlóalj parancsnoka lett a debreceni császári és királyi 39. gyalogezredben. 1913. március 1-jén az 1. honvéd gyalogezred parancsnokságát vette át a magyar fővárosban. A Nagy Háború kitörése után, 1914. augusztus 1-jén a budapesti 1. honvéd gyalogezred élén vonult az orosz hadszíntérre, ahol a harcok közben kétszer is megsebesült. Először 1914. augusztus 30-án tüzérségi srappeldarab sebesítette meg könnyebben, majd 1914. október 19-én jobb lábszárára, térd alatt ellenséges géppuskalövedéktől szenvedett súlyos sebesülést. Utóbbi sérülése után betegszabadságot kapott és Budapesten lábadozott.

Bartha ezredest 1915. április 5-én a Honvéd Ludovika Akadémia parancsnokává nevezték ki, amely beosztását 1918. november 24-éig látta el. A Ludovika Akadémián folyó tisztképzést szívügyének tekintette, és kellő szakmai alázattal, minden erejével annak eredményességén munkálkodott. Erről így írt 1916 májusában:

A Ludovika akadémikusai az 5/8 mintájú 8 cm-es tábori ágyúval folytatott lögyakorlaton az I. világháború idején

Forrás: HTM 32.684.

„Mint szeretett Alma Materünk egyik leghűebb fia, méltó büszkeséggel foglaltam el a részemre, annak élén legkegyelmesebben kijelölt díszes helyet s hű munkatársaimmal együtt minden erőnket és tudásunkat, a honvédség anyaintézete felvirágzásának és a tisztí nevelés ügyének szentelve, immár egy éve szakadatlan azon fáradozunk, hogy a honvédséget királyhűségben és hazaszeretben nagyra nevelt, kötelességtudó, tetterre kész és harczratermett fiatal tisztekkel gazdagítsuk.”

Parancsnokként számos, a háborús helyzetből adódó nehézséggel kellett szembe-sülnie. A nagyváradi és pécsi honvéd-hadapródiskolákat a háború kitörése után Pécssett egyesítették, mivel Nagyváradon az iskolának otthont adó épületet hadikórháznak rendezték be. A pécsi hadapródiskola legfelsőbb évfolyamait helyszűke miatt 1915 őszétől a Ludovikán helyezték el. 1915 szeptemberétől az 1917-es tanév végéig tehát két éven át tartó (akadémiai és hadapródiskolai), gyorsított és a korábbiakhoz képest rövidített háborús képzés folyt, amelyet a fiatal, sokszor még a középiskolát sem befejezett hallgatók (1916-tól kezdve már a középiskola nyolcadik osztályos tanulóit is felvették az akadémiára) nagyobb részt tartalékos tisztekből álló tanári kartól kaptak, így annak színvonalára már nem érte el a békeévek ludovikás képzését.

Akadémikusok a 14 mintájú 10 cm-es tábori tarackkal végzett lögyakorlaton 1916-ban
Forrás: HTM 32.685.

A krónikus tiszthiány enyhítésére 1916. augusztus 1-jén egyéves tisztképző tanfolyamot indítottak a három hónapos harctéri szolgálattal már rendelkező fiatalok számára. Az 1916/1917-es tanévben tehát a kétéves és az egyéves képzés párhuzamosan folyt. Barthának jelentős szerepe volt abban, hogy a Ludovika Akadémia 1914–1918 között több mint 800 végzett honvédtisztet bocsátott ki. Közben 1915. május 1-jén vezérőrnaggyá, 1918. május 1-jén pedig altábornaggyá nevezték ki.

Bartha tábornok minden tanév végén bejárta az akadémikusokkal és a tanfolyamok hallgatóival a háborús hadszíntereket, s nemcsak a kiképzőalakulatokat, hanem a harcoló csapatokat is gyakran felkeresték.

Gondja volt többek között arra is, hogy a Ludovika épülete a kor követelményeinek megfelelő korszerűbb felszerelésekhez jusson. Higiénikusabbá, modernébbé alakította az épületet, új nyitott lovardát és hajtóiskolát, korcsolyapavilont, lövegszíneket, műszaki raktárakat, sportöltözőket építtetett, a tanári kar és az akadémikusok számára külön kaszinóhelyiséget létesített.

Az 1918. augusztus 17-én lezajlott utolsó háborús hadnagyavatás a Ludovikán

Forrás: HTM 62.519.

Legmaradandóbb alkotásai közé tartozott az elesett ludovikás bajtársak emlékére emelt Hősök Csarnoka, amelyet 1918. augusztus 20-án szentelt fel Csernoch János hercegprímás, az uralkodó képviselőjében megjelent József Ferenc királyi herceg jelenlétében. Több terve a Monarchia felbomlása és a magyarországi politikai hatalomváltás miatt már nem valósulhatott meg. Ezek közé tartozott a hősi halált halt honvédtisztek (összesen 360 fő hunyt el a Ludovika tisztjei, tanárai és hallgatói közül a Nagy Háború hadszínterein vagy az ott szerzett sebesülés, betegség következtében, illetve a hadifogságban) emlékművének az akadémia parkjában történő felállítása, amelynek leleplezését a honvédség létrehozásának 50. évfordulójára, 1918. december 2-ára tervezték. Szintén terv maradt a Ludovika parkjában létesítendő strandfürdő, az épület előterének bejáratánál egy diadalkapu, továbbá a hadimúzeum felépítése.

Bartha 1916. március 22-étől a Honvéd Ludovika Akadémia parancsnoksága mellett a Hadtudományi Kérdések Szakértői Bizottságának tagjaként is tevékenykedett Bécsben. 1919. január 1-jén hivatalosan nyugállományba helyezték, azután Budapesten élt.

Auer Jenő római katolikus tábori lelkész megszenteli az új honvédtisztek kardjait az 1918. augusztus 17-én zajlott hadnagyavatáson

Forrás: HTM 62.518.

A Nemzeti Hadseregben, illetve a Magyar Királyi Honvédségben is jelentős szerepet vállalt. 1919. augusztus 22-én az 5. tiszti igazolóbizottság elnöke, 1919. november 16-án a tábornoki becsületügyi választmány tagja, majd 1920. január 25-én a tábornoki igazolóbizottság elnöke lett Budapesten. 1920. április 1-jén ténylegesítették, és a Legfelsőbb Katonai Törvényszék elnökévé nevezték ki. 1921. március 19-én a Honvédelmi Minisztérium ellenőrző bizottságának elnöki beosztását vette át. 1921. május 1-jétől a Legfelsőbb Katonai Törvényszék elnöki, valamint a Honvédelmi Minisztérium ellenőrző bizottságának elnöki teendőit egyaránt ellátta. 1923. április 1-jén visszahelyezték a korábbi nyugállományba, majd Budapesten élt. 1946. december 20-án hunyt el a fővárosban, december 23-án temették el a főváros által adományozott díszsírhelyre a Kerepesi úti temetőben.

1906-ban megnősült, házasságából egy fiú (Lajos) és egy leány született. 1925. április 23-án megözvegyült.

Bartha Lajos vezérőrnagy (jobbról a negyedik) 1918 márciusában az olasz hadszíntéren, a Monte San Michele magaslaton

Forrás: HTM 62.514.

Több nyelvet is használt tiszti pályafutása során: magyarul és németül tökéletesen, románul a szolgálat igényeinek megfelelően, francia és orosz nyelven pedig szükségképpen beszélt.

Öröklött nemesi címmel és előnévvel bírt, a Volt Budapesti 1-es Honvédek Bajtársi Szövetségének elnöke tisztét is betöltötte a két világháború közötti időszakban.

Bartha altábornagy számos osztrák–magyar kitüntetést kapott szolgálati érdemei elismeréseként, 1898-tól a Jubileumi Emlékérmét a fegyveres erő számára, 1907-től a Katonai Érdemkereszt III. osztályát, 1908-tól a Bronz Katonai Érdemérmét piros szalagon, valamint a Katonai Jubileumi Keresztet, 1912-től az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályát (1914-től hadidíszítménnyel), 1913-tól a Katonai Tiszti Szolgálati Jel III. osztályát és az 1912–13. évi Mozgósítási Keresztet, 1916-tól az Osztrák Császári Lipót Rend lovagkeresztjét hadidíszítménnyel, valamint a Ferenc József Emlékjelet, 1917-től a Vöröskereszt

I. osztályú Díszjelvényét, 1918-tól a Károly Csapatkeresztet és a Sebesültek Érmét két sávval viselhette.

A külföldi kitüntetések közül 1901-ben a Perzsa Nap és Oroszlán Rend IV. osztálya, 1908-ban a Bajor Katonai Érdemrend III. osztálya, a Lippei Hercegi Házirend II. osztályú Érdemkeresztje, a Spanyol Katonai Érdemrend I. osztályú keresztje, a Dán Dannebrog Rend parancsnoki keresztjének II. osztálya, 1909-ben a Románia Csillaga Rend parancsnoki keresztje, 1910-ben a Porosz Korona Rend II. osztálya, 1912-ben a Bolgár Katonai Érdemrend nagytiszti keresztje gyémánt-díszítménnyel, 1913-ban a Német Lovagrend Mária-keresztje, 1914-ben a Bolgár Katonai Érdemrend parancsnoki keresztje, 1918-ban a Pápai Állam „Pro ecclesia et pontifice” Érdemkeresztje, valamint a Porosz Vörös Kereszt Érem II. és III. osztálya birtokába jutott.

Bartha nevéhez fűződik az 1913–1914-ben általa vezetett 1. honvéd gyalogezred I. világháborús albumának összeállítása, amely *A m. kir. „IV. Károly király” volt 1. honvéd gyalogezred története és háborús emlékalbuma* címmel látott napvilágot 1939-ben Budapesten.

Az akadémia kaszinóhelyisége az 1920-as években

Forrás: HTM 85.657.

Bartha Lajos vezérőrnagy (balról) 1918 márciusában az olasz hadszíntéren, a Monte San Michele magaslaton, József Ágost főherceg vezérezredes társaságában
Forrás: HTM 62.501.

Az akadémikusok hálóterme 1916-ban

Forrás: HTM 32.689.

Az akadémikusok a kaszinóban mulatják az időt

Forrás: HTM 92.246.

Sepsiszek-nagyborosnyói Bartha Lajos altábornagy az 1920-as évek elején
Forrás: HTM 54.870.

Stromfeld Aurél százados 1907-ben

Forrás: HTM 72.135.

Stromfeld Aurél *magyar királyi honvéd ezredes*

Stromfeld Aurél 1878. szeptember 19-én született Budapesten, evangélikus vallású családban. Édesapja Stromfeld János, a Schlick-féle Vasöntöde és Gépgyár Részvénytársaság főmérnöke, édesanyja Taborszky Johanna volt.

A budapesti Markó utcai gimnázium négy osztályát, majd 1892–1896 között a Ludovika Akadémia tisztképző tanfolyamát végezte magánalapítványi helyen, mindkettőt kitűnő eredménnyel.

Katonatiszti pályafutását 1896. augusztus 18-án hadapród-tiszthelyettesként kezdte a soproni 18. honvéd gyalogezredben, ahol századtiszt szolgálatot látott el, majd 1897 első három hónapjában az ezredaltisztképző iskolában ténykedett. 1897. november 1-jén hadnaggyá nevezték ki.

1897. december 1-jén áthelyezték a munkácsi 11. honvéd gyalogezredbe, ahol 1898 januárjában és februárjában az ezredirodába vezényelt tisztként ténykedett. 1898. április 1. és 1899. február 21. között zászlóaljsegédtiszt és fegyvertiszt, egyébként pedig századtiszt volt. 1900. november 1-jén főhadnaggyá léptették elő alakulatánál. Szakmai ismereteinek bővítésére 1899. július 10. és augusztus 12. között a császári és királyi hadsereg löskoláját végezte el Bruck an der Leithában megfelelő, majd 1899. október 10. és 1900. július 31. között a Ludovika Akadémia felsőbb tiszti tanfolyamát tanfolyamelsőként, kitűnő eredménnyel. Az 1900. október 15. és 1902. július 31. között a bécsi Császári és Királyi Hadiiskolán folytatott tanulmányait nagyon jó eredménnyel zárta.

1902. október 15-én a bécsi császári és királyi II. hadtestparancsnokság vezérkari osztályára került, ahol fogalmazótiszt lett. 1903. november 1-jétől a pozsonyi IV. honvédkerületi parancsnokság vezérkari osztályán látott el fogalmazótiszti feladatokat. 1905. május 1-jén frissen kinevezett II. osztályú századosként a 9. honvéd gyalogezred 16. századának parancsnoka lett Iglón. 1906. október 1-jétől századparancsnoki teendői mellett még az ezred iglói altisztképző iskolájának parancsnoki beosztását is ellátta. 1907. január 1. és július 20. között a kassai III. honvédkerület tisztiiskolájának hadtörténelem-, harcászat- és földrajztanára volt.

1907. július 21-étől különleges alkalmazású tisztként ténykedett a kassai 9. honvéd gyalogezredben. 1907. szeptember 1-jén a harcászat és hadseregszervezet tanáraként került a Honvéd Ludovika Akadémiára, ahol 1907. november 1-jén I. osztályú vezérkari századossá nyert kinevezést. Az 1908-ban róla készült előjárói vélemény szerint jó tornász, vívó, úszó, kerékpáros, nagyon jó és szenvedélyes lovas, valamint

kiváló térképész volt. Kihangsúlyozták, hogy megbízható, tiszta jellemű, víg kedélyű és alapos katonai ismeretekkel rendelkező, kiváló vezérkari tiszt, aki egyszersmind igen jó tanár és előadó, ezáltal az akadémikusok nevelését pozitívan befolyásolja.

1909. szeptember 1-jétől a Ludovika harcászat-, 1910-től pedig a Ludovika harcászat- és hadijátéktanára volt. 1911. november 1-jén fogalmazótisztté és osztályvezető-helyettesé nevezték ki a budapesti Honvédelmi Minisztérium 1. osztályán. 1912. november 1-jén vezérkari őrnaggyá lépett elő beosztásában. 1913. március 1-jén az újonnan létrehozott budapesti 41. honvéd gyaloghadosztály vezérkari főnökévé kapott kinevezést. 1913. június 1-jétől egyedüli honvédtisztként a bécsi Császári és Királyi Hadiiskola harcásztanárává nevezték ki. Az I. világháború kitörése után, 1914. július 27-étől a császári és királyi XIII. hadtest vezérkari főnökének helyettese és a hadtest vezérkari hivatalának vezetője volt a szerb, majd 1915 januárjától az orosz hadszíntéren. Ő felelt többek között a hadtest alárendeltségébe tartozó csapatok ellátásáért és szállásáért. 1915. augusztus 13-ától a Henriquez-csoportparancsnokság, 1915. szeptember 25-étől a Hadfy-csoportparancsnokság vezérkari főnökeként kamatoztatta tudását az orosz hadszíntéren. Jelentős munkát végzett a Kelet-Galícia elleni orosz támadások elhárításában. 1916. április 17. és május 25. között a 20. népfelkelő gyalogezred parancsnoka volt az orosz harctéren. 1916. május 25-étől a Hadfy-hadtest vezérkari főnökeként tevékenykedett, komoly szerepe volt a Bruszilov-offenzíva 1916 júniusában történt megállításában. 1917. április 5-étől a császári és királyi XXVI. hadtest vezérkari főnöke lett az orosz hadszíntéren, részese volt a bukovinai Stanislau körül folyó küzdelmeknek. 1917. augusztus 1-jén ezredessé nevezték ki beosztásában.

1917. szeptember 16-ától a háború végéig a XXVI. hadtest vezérkari főnökeként volt része annak az olasz hadszíntéren vívott harcaiban.

A frontszolgálatból hazatérve 1918. november 25-én vette át a Honvéd Ludovika Akadémia parancsnokságát, az intézményt 1919. január 14-éig irányította. A Ludovikát az új viszonyoknak megfelelően szervezte át. A változások között szerepelt a bizalmi férfiak választása és a legénységi esküdtszék megválasztása, azonban ez a rendszer nem működött. December 14-én az intézmény állománya letette az esküt a Népköztársaságra. Stromfeld az önálló magyar hadsereg részére történő hazafias, nemzeti szellemű oktatást valósított meg. Rendbe hozta az akadémia gazdasági ügyeit, kiképzési és szervezési reformokat is javasolt. Jelentősen (270-ről 460 főre) nőtt a hallgatók száma, mivel az elszakadt területeken található katonai nevelőintézetek növendékei is Budapestre érkeztek. Ezért december 6-ától az akadémikusokat hosszabb szabadságra küldte, hogy további elképzeléseiket családjukkal megbeszélhessék.

Stromfeld Aurél ezredes mint a császári és királyi XXVI. hadtest vezérkari főnöke

Forrás: HTM ltszn.111.18.

Stromfeld Aurél mint a Vörös Hadsereg vezérkari főnöke Böhm Vilmossal
Forrás: HTM 9347.

Stromfeld ezredes már 1918 decemberében belépett a Magyarországi Szociáldemokrata Pártba, így 1919. január 15-én kormányzati szerepet kapott: a Hadügyminisztérium államtitkára lett. Több feladat megoldását tűzte célul maga elé, ezek közé tartozott a Hadügyminisztérium alapos átszervezése, a toborzott hadsereg újjászervezése (az általa kidolgozott tervek szerint az új haderő hat gyalog- és a székely hadosztályból állt volna, és a hadrend március 10-ével lépett volna életbe), majd az átszervezés után a románok elleni támadás végrehajtása. 1919. február 25-én benyújtotta lemondását, mivel a hadseregszervezés ügyében előrelépés nem történt, de azt a hadügyminiszter nem fogadta el, és továbbra is a helyén maradt. 1919. március 1-jén a Népköztársaság hadseregének összes tábornokával és ezredesével együtt őt is nyugállományba helyezték. A proletárdiktatúra kiépülése után, március 27-én betegségére hivatkozva felmentését kérte. Még aznap felmentették, majd feleségével Győrbe vonult vissza.

Stromfeld Aurél ezredes a gödöllői főhadiszálláson

Forrás: HTM 6539.

Stromfeld Aurél százados feleségével 1911-ben

Forrás: HTM 29.008.

1919. április 21-én Szolnokon átvette a Böhm Vilmos által vezetett Keleti Hadseregparancsnokság vezérkari főnöki beosztását. 1919. május 5-étől a Vörös Hadsereg vezérkari főnökeként Gödöllőről irányította annak hadműveleteit.

Nevéhez fűződnek az északi hadjáratban elért felvidéki katonai sikerek, amelynek során megmutatkoztak szervezői és vezetői erényei. Szerepe volt a Vörös Hadsereg proletár parancsnokképző tanfolyama megszűnése után az akadémiai képzés visszaállításában, továbbá abban is, hogy a június 24-én lezajlott ellenforradalmi események után a Ludovika hallgatóit nem érték komoly atrocitások.

Az antant diplomácia nyomására megkötött fegyverszünet és a hadsereg visszavonulása elleni tiltakozásul július 3-án lemondott. Győrbe utazott feleségéhez, majd onnan beutaltként Siófokra, hogy kipihenje az előző hónapok fáradalmait. 1919. augusztus 17-én Siófokon letartóztatták, majd decemberig a budapesti Margit körüti fegyházban vizsgálati fogságban tartották. A katonai hatóságok 1919. szeptember 1-jén hivatalosan visszahelyezték a korábbi nyugállományba. 1920. január 23-án engedélyezték számára a szabad mozgást az ország területén. 1920. június 23-án ismét letartóztatták. 1920 júliusában a budapesti hadosztálybíróság felségárulás (az 1919. április 21. és július 3. közötti tevékenysége) miatt két év kilenc hónap börtönre ítélte, továbbá megfosztották rendfokozatától, összes kitüntetésétől és nyugdíjától. 1920. július 19-én kezdte meg büntetése letöltését. A kormányzó 1921. augusztus 23-án Stromfeld büntetésének hátralévő részét kegyelemből elengedte. A börtönből kiszabadulva a Hungária Kalap- és Tompgyárban dolgozott először raktárosként, majd igazgatóként. 1923 márciusa és augusztus vége között kommunista összeesküvés gyanújával vizsgálati fogságban tartották Budapesten, de a főtárgyaláson bizonyítékok hiányában felmentették. Élete utolsó éveiben a Mester utca 33–35. alatti lakásában élt. 1927. október 10-én fiatalkora óta visszatérő torokgyulladásban hunyt el. Budapesten, a Kerepesi úti temetőben temették el. Az Ideiglenes Nemzetgyűlés Elnöksége 1945 szeptemberében, 1945. május 1-jei ranggal posztumusz vezérrezreddé léptette elő.

1905. április 15-én Urbany Adrienne-t vette feleségül. Házasságából gyermek nem született.

Németül és magyarul tökéletesen, franciául jól beszélt és írt, ruténül a szolgálat igényeinek megfelelően, szlovákul pedig szükségképpen beszélt.

Szakmai tehetségét és érdemeit számos osztrák–magyar kitüntetés adományozásával is elismerték. 1898-tól a Jubileumi Emlékérmes a fegyveres erő számára, 1908-tól a Katonai Jubileumi Keresztet, 1911-től a Katonai Érdemkeresztet,

1914-től a Katonai Érdemkereszt III. osztályát hadidíszítménnyel (1917-től kardokkal), 1915-től az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályát hadidíszítménnyel (1917-től kardokkal), 1917-től a Bronz Katonai Érdemérmét hadidíszítménnyel és kardokkal, továbbá az Osztrák Császári Lipót Rend lovagkeresztjét hadidíszítménnyel és kardokkal, 1918-tól az Osztrák Császári Vaskorona Rend II. osztályát hadidíszítménnyel és kardokkal, valamint a Katonai Érdemkereszt II. osztályát hadidíszítménnyel és kardokkal viselhette.

A külföldi kitüntetések közül 1917-ben a Hesseni Vitézségért Díszjelvényt, valamint a Német (Porosz) Vaskereszt II. osztályát kapta meg.

Több tanulmány és tankönyv szerzője volt, amelyek az alábbiak: A katonai altiszti kérdés általában, a továbbbszolgáló altisztek polgári szolgálatba való átlépése (Végh Kálmán társszerzővel). *Magyar Katonai Közlöny*, (1909), 4. 303–343, (1909), 5. 466–495; *Tankönyv a hadseregszervezésnek a m. kir. Honvéd Ludovika Akadémián és a m. kir. honvéd hadapródiskolákon való oktatáshoz*. Budapest, Pallas, 1910; *Hadseregszervezés*. Budapest, Pallas, 1911 (második kiadás 1913 és 1915); *Készül az új háború*. Budapest, Világosság Nyomda, 1928.

Kirchlechner Károly címzetes vezérőrnagy

Forrás: HTM 88.261.

Kirchlechner Károly
magyar királyi honvéd címzetes vezérőrnagy

Kirchlechner Károly 1872. november 4-én született a Moson vármegyei Magyaróváron, római katolikus vallású családban. Édesapja Kirchlechner Ernő csendbiztos, édesanyja pedig Bendl Teréz volt.

A Kegyesitanítórendi Gimnázium négy osztályát 1884–1888 között végezte Magyaróváron, jó eredménnyel. Tanulmányait a budapesti Honvéd Ludovika Akadémia tisztképző tanfolyamának alapítványi helyén folytatta, amelyet 1888 és 1892 között fejezett be, igen jó összeredménnyel.

Katonatiszti pályáját 1892. augusztus 18-án kezdte meg hadapród-tiszthelyettesként a soproni 18. honvéd gyalogezredben, ahol századszolgálatot látott el Sopronban, Szombathelyen és Körmenten. 1893. november 1-jén hadnaggyá, 1896. november 1-jén pedig főhadnaggyá léptették elő alakulatánál. 1894. szeptember 24-étől ezrede 1. zászlóaljának segédtisztje volt Sopronban. 1895. október 11. és 1896. július 31. között a Honvéd Ludovika Akadémia felsőbb tiszti tanfolyamát végezte el igen jó eredménnyel. 1896. október 1-jétől 1897. április 30-áig a bécsi császári és királyi Katonaföldrajzi Intézet terepfelvételei előkészítő elméleti tanfolyamának hallgatója volt, amelyet igen jó eredménnyel fejezett be. 1897. május 1-jétől századtiszti szolgálatot látott el ezredénél, 1898. október 1-jétől egyúttal zászlóaljfegyvertiszt is volt Sopronban. 1898. december 1-jén áthelyezték a nagykanizsai 20. honvéd gyalogezredbe, ahol az altisztképző iskola parancsnoka lett. 1899. április 1-jétől a Ludovika Akadémia tereptan- és terepábrázolás kisegítő tanára volt Budapesten, majd 1899. augusztus 1-jétől századtisztként szolgált alakulatánál Nagykanizsán. 1899. szeptember 16-ától a nagyváradi honvéd-hadapródiskola tereptan- és terepábrázolás-, 1900-tól a tereptan és a német nyelv tanáraként működött. 1904. szeptember 1-jén a 10. század parancsnokává nevezték ki a nagyváradi 4. honvéd gyalogezredben. 1905-ben a Bruck an der Leithában működő császári és királyi lövésziskola tájékoztató tanfolyamát végezte megfelelő eredménnyel. Szolgálati előjárói 1905-ben jó vívónak, lövésznek, gyorsírónak, ügyes táncosnak, tehetséges rajzolónak és igen jó tereprajzolónak minősítették, aki lovasként is megállta a helyét.

1905. augusztus 10-étől a 9. század parancsnoka volt nagyváradi alakulatánál. 1906. május 1-jén II. osztályú századossá nevezték ki, és áthelyezték a marosvásárhelyi 22. honvéd gyalogezredbe, ahol a 2. század parancsnokságát vette át. 1908. május 1-jén I. osztályú századossá léptették elő beosztásában.

1909. szeptember 1-jén a pécsi honvéd-hadapródiskola tanára lett. 1914-ben elvégezte a Honvéd Tájékoztató Tanfolyamot Budapesten, ami a törzstiszti előléptetéséhez volt szükséges. A Nagy Háború kitörése után, 1914 augusztusában a marosvásárhelyi 22. honvéd gyalogezred századparancsnokaként vett részt a galíciai harcokban Limanowánál, majd az Uzsoki-hágó körül a Kárpátokban zajlott harcokban az orosz hadszíntéren. 1915. január 1-jén őrnagyi kinevezést kapott alakulatánál. 1915–1916-ban a 22. honvéd gyalogezred pótzászlóaljának parancsnoka volt Marosvásárhelyen. 1916 áprilisától 1919 januárjáig a Honvéd Ludovika Akadémia tereptan- és tereprajztanáráként készítette fel a leendő honvédtiszteket hivatásukra, közben 1917. május 1-jén alezredekévé léptették elő. 1919. január 15-étől február 4-éig megbízott parancsnokként irányította a Ludovika Akadémiát.

Kirchlechner alezredes az önálló magyar térképészet megszületésénél is bábáskodott. 1919. január 17-én jött létre a Magyar Katonai Térképező Csoport mint a Hadügyminisztérium 10. osztályához tartozó Hadtörténelmi Levéltár és Múzeum önálló szervezeti egysége az Országos Levéltár budai várban található épületében. A csoport magját a bécsi Katonaföldrajzi Intézetből hazatért tisztek és hazai polgári szakemberek képezték. Élén 1919. február 4-étől 1919. november 8-áig Kirchlechner Károly alezredes állt. A proletárdiktatúra idején a csoport a Hadügyi Népbiztosság alá tartozott, feladata a hadműveletek térképészeti biztosítása, majd júliustól a haditérképek sokszorosítása volt. 1919 augusztusától pedig a hadsereg térképellátását, a térképkészletek kezelését végezte. 1921. június 21-étől a csoport katonai jellege megszűnt, és a Magyar Királyi Állami Térképészeti Intézet elnevezést kapta. Az intézmény 1922. július 1-jétől a Magyar Királyi Pénzügyminisztérium XIII/c ügyosztályaként, Állami Térképészet néven működött. 1920–1925 között az intézmény kartográfiai csoportfőnöke, majd 1926–1927-ben annak vezetője az 1920. július 23-án visszamenőlegesen, 1918. szeptember 1-jei ranggal ezredekévé előléptetett Kirchlechner Károly volt. Pontosan meg nem állapítható időpontban, az 1920-as években címzetes vezérőrnaggyá nevezték ki.

1928. augusztus 1-jén került nyugállományba, azt követően Budapesten a IX. kerületben, az Üllői út 115/B alatt lakott. Az 1940-es években a Somogy megyei Karádon (Nagyatádi Szabó István utca 31.), majd Budapesten a II. kerületi Garas utca 24. szám alatt lakott. 1961. december 24-én hunyt el Budapesten. Sírja a Farkasréti temető 3/3-as parcella 1. sor. 2. sírhelyén található.

1907-ben megnősült, házasságából két lány (1909-ben Gabriella, 1917-ben Anna Éva) és három fiú (1910-ben Károly István, 1912-ben István, 1917-ben Lajos Ádám) született.

Magyarul és németül tökéletesen beszélt és írt, szlovákul a szolgálat igényeinek megfelelően, románul pedig szükségképpen beszélt, franciául keveset értett.

1930 szeptemberében családnevét a magyar hangzású Demjénre változtatta.

1929. december 10-étől a marosvásárhelyi 22. honvéd gyalogezred bajtársi szövetségének elnöke volt.

Érdemeit több osztrák–magyar és magyar kitüntetés adományozásával ismerték el. 1898-ban a Jubileumi Emlékérmes a fegyveres erő számára, 1908-ban a Katonai Jubileumi Keresztet, 1913-ban a Bronz Katonai Érdemérmes piros szalagon, 1914-ben a Katonai Érdemkereszt III. osztályát hadidíszítménnyel, 1917-ben a Tiszti Szolgálati Jel III. osztályát, 1918-ban a Ferenc József Rend lovagkeresztjét hadidíszítménnyel, 1928-ban pedig a Magyar Érdemrend középkeresztjét kapta meg.

Binder Ferenc ezredes

Forrás: HTM 91.042.

Binder Ferenc
magyar királyi honvéd ezredes

Binder Ferenc 1875. november 20-án született az akkori Alsó-Fehér vármegyében található Alvincon, evangélikus vallású családban. Édesapja Binder Ferenc orvos és földbirtokos, volt kairói császári-királyi konzul, édesanyja pedig Henriette Teutsch volt.

Hat gimnáziumi osztályt végzett Nagyenyeden, majd 1891–1894 között a nagyszebeni császári és királyi gyalogsági hadapródiskolát, mindkettőt jó eredménnyel.

Katonatiszti pályafutását 1894. augusztus 18-án hadapród-tiszthelyettesként és századtisztként kezdte a császári és királyi 38. gyalogezredben Budapesten. 1895. január 1. és március 31. között az ezredaltisztképző iskola segédtanára volt Kecskeméten, majd századtiszti szolgálatot látott el ezredénél Kecskeméten, Budapesten, 1898-tól pedig Bilekben. 1895. november 1-jén hadnaggyá nevezték ki alakulatánál. 1897-ben gyalogsági lovaglótanfolyamot végzett Kecskeméten megfelelő, 1899. május 1. és június 10. között élelmezőtiszti tanfolyamot Szarajevóban, nagyon jó eredménnyel. 1901–1903 között a bécsi Császári és Királyi Hadiiskolát jó, 1904. augusztus 10. és szeptember 17. között pedig a Bruck an der Leithában működő császári és királyi hadsereg löiskola tanfolyamát végezte el megfelelő eredménnyel. 1898. december 20. és 1899. április 26. között ezrede 1. zászlóalja altisztképző iskolájának parancsnoka volt, majd századtisztként szolgált Bilekben. 1900. május 1-jén főhadnaggyá léptették elő alakulatánál. 1904-ben előjárói jó térképésznek, úszónak, vívónak, kerékpárosnak és nagyon jó lovasnak tartották. Kiemelték rendkívüli munkabírását, valamint mindenfajta békebeli vagy háborús szolgálatra való alkalmasságát.

1905–1907-ben április eleje és szeptember vége között kiképzőtiszt volt a császári és királyi hadsereg löiskola oktató zászlóaljánál Bruck an der Leithában, a téli hónapokban november 1. és március vége között pedig az ezredaltisztképző iskola parancsnoki teendőit látta el Piliscsabán, a fennmaradó időben pedig századtisztként ténykedett Budapesten. 1907. szeptember 1-jétől a fegyver- és löügyek, a csapatkiképzés tanáraként, valamint fegyver- és évfolyamtisztként tevékenykedett a császári és királyi innsbrucki gyalogsági hadapródiskolában. 1909-től a pozsonyi császári és királyi V. hadtest-tisztiiskola tanára, valamint az V. hadtestparancsnokság gyalogsági főelőadója volt. 1910. május 1-jén századossá, egyúttal pedig a temesvári császári és királyi 71. gyalogezred

századparancsnokává nevezték ki. 1913. május 1-jétől századparancsnokként ténykedett a császári és királyi 44. gyalogezredben Bilekben, azzal párhuzamosan a császári és királyi XVI. hadtest tartalékos-tisztiiskolájának parancsnoka volt Ragusában. A Nagy Háború kitörése után, 1914 augusztusában és szeptemberében a császári és királyi 44. gyalogezred 3. menetszázadának volt a parancsnoka az orosz hadszíntéren, 1914. szeptember 9-én Grodeknél megsebesült. 1915. március 27-étől a 414. honvédszászlóalj parancsnokaként ténykedett az orosz fronton. 1915. augusztus 1-jétől a császári és királyi 23. tábori vadászszászlóalj parancsnokaként harcolt Volhíniában, az orosz hadszíntéren. 1916 áprilisától alakulatával az olasz hadszíntéren küzdött, 1916. május–júniusban részt vett az osztrák–magyar dél-tiroli offenzívában. 1916. július 4-étől az olasz front alpesi szakaszán, a Dolomitokban vezette zászlóalját, s 1916. július 27-én megsebesült. 1916. december 24-étől a Brenta mentén, a Monte Ortigarán küzdött. 1917 júliusában az isonzói frontszakaszra vezényelték, a 11. isonzói csatában a Monte San Gabrielen vett részt, az 1917. október 24-ei caporettói áttörés után pedig a Piave folyóig nyomult előre alakulatával. 1918 júniusában részese volt az osztrák–magyar piavei offenzívának a Papadopoli-szigetnél, majd a Piave deltájában zajlott harcoknak a november elején bekövetkezett katonai összeomlásig. 1918. november 8-án érkezett haza Budapestre zászlóalja élén. Közben 1916. október 1-jén őrnaggyá, 1918. november 1-jén pedig alezredesté léptették elő. 1918 novemberétől zászlóaljparancsnokként vett részt a Ludovika Akadémián folyó képzésben.

1919-ben kétszer is állt a Ludovika Akadémia élén, először február 10-étől április 12-éig annak megbízott parancsnokaként. Parancsnoksága idején a Hadügyminisztérium február 17-én elrendelte a tisztikart a politikai változásokról és az átalakulásokról informáló tájékoztató tiszti tanfolyam felállítását a Ludovikán, amire végül a hatalomváltás miatt nem került sor. Második alkalommal 1919. július 10-étől az ellenforradalmi felkelés után visszaállított Vörös Hadsereg proletár parancsnokképző tanfolyamának parancsnoka volt, amely megbízás alól hivatalosan csak augusztus 25-én mentették fel. A tanfolyam hallgatóinak (közülük csak néhányuknak volt középiskolai végzettsége) a katonai tárgyakon kívül politikai előadásokat is hallgatniuk kellett. A proletárdiktatúra utolsó napjaiban Binder alezredes egyúttal a IV. hadtestparancsnokság rendeltére a közbiztonság fenntartására hivatott 6. karhatalmi csoport parancsnoka is lett, amelybe az általa vezetett tanfolyam hallgatóit is beosztották.

Binder alezredest az 1919. augusztus 25-én bekövetkezett parancsnokváltás után is meghagyták az akadémia állományában, a gyakorlati kiképzés terén

hasznosította ismereteit. 1920. május 1-jén ezredessé léptették elő, egyúttal aznap nyugállományba is helyezték.

1921-ben exponálta magát IV. Károly visszatérési kísérleteiben, s felségárulásért el is ítélték. Azt követően a IX. kerületben, az Üllői út 89/A alatt lakott Budapesten. Halálának időpontja nem ismert.

Magánéletét tekintve valószínűleg élete végéig nőtlen maradt.

Németül és magyarul tökéletesen, francia nyelven szükségképpen, románul a szolgálat igényeinek megfelelően beszélt.

Érdemeit számos osztrák–magyar kitüntetés adományozásával is elismerték. 1898-ban a Jubileumi Emlékérmes a fegyveres erő számára, 1908-ban a Katonai Jubileumi Keresztet, 1913-ban az 1912–13. évi Mozgósítási Keresztet, 1915-ben a Katonai Érdemkereszt III. osztályát hadidíszítménnyel (1917-től kardokkal), 1917-ben a Károly Csapatkeresztet, 1918-ban a Sebesülési Érmes két sávval kapta meg. A felsoroltakon kívül még birtokolta a Bronz Katonai Érdemérmes piros szalagon, a Tiszti Szolgálati Jel III. osztályát, az Osztrák Császári Lipót Rend lovagkeresztjét hadidíszítménnyel és kardokkal, a Bronz Katonai Érdemérmes hadiszalagon kardokkal, az Ezüst Katonai Érdemérmes (kétszeri adományozás), továbbá az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályát hadidíszítménnyel és kardokkal.

Több publikációja jelent meg német nyelven: *Das Maschinengewehr*. Budapest–Wien, Seidel, 1907; *Lose Kapitel aus dem Waffen- und Schiesswesen*. Innsbruck, Wagner, 1908; *Die Bedeutung des Terrains vom operativen und taktischen Standpunkte*. Wien, Seidel, 1911. Több magyar nyelvű tanulmánya is napvilágot látott, amelyek az alábbiak: A cs. és kir. hadsereg-lövőiskola fejlődésének és működésének története. *Magyar Katonai Közlöny*, (1908), 1. 63–67; A csapatírszt befolyása a győzelemre vagy a vereségre. *Magyar Katonai Közlöny*, (1921), 2. 65–77.

Kerekes József főhadnagy 1907-ben

Forrás: HTM 75.246.

Abaújszántói Kerekes József magyar királyi alezredes

Kerekes József 1881. január 1-jén született a Szabolcs vármegyei Nyíregyházán, római katolikus vallású családban. Édesapja Kerekes György kézműves, édesanyja pedig Pankiewitz Anasztázia volt.

A Honvéd Ludovika Akadémiát 1894–1898 között végezte el, kiváló eredménnyel.

Katonatiszti pályafutását 1898 szeptemberében kezdte hadapród-tiszthelyettesként a marosvásárhelyi 22. honvéd gyalogezredben, ahol századtiszti szolgálatot látott el, amellelt (1899. október 1. és 1900. március 31., valamint 1900. október 1. és 1901. március 31. között) kiképzőtiszt és tanár volt az ezred egyéves önkéntes iskolájában. 1899. november 1-jén hadnaggyá nevezték ki alakulatánál. 1901. augusztus 20. és szeptember 10. között a póttartalékosok századparancsnoka volt. 1901–1902-ben a Ludovika felsőbb tiszti tanfolyamát, 1902–1904 között pedig a bécsi Császári és Királyi Hadiiskolát végezte el, nagyon alkalmas minősítéssel. 1904. november 1-jén főhadnaggyá léptették elő és a nyitrai 74. honvéd gyalogdandár parancsnokságra osztották be. 1906. november 1-jén áthelyezték a budapesti I. honvédkerületi parancsnokságra.

1908. november 1-jétől a kolozsvári 21. honvéd gyalogezredben teljesített csapat-szolgálatot. 1909. szeptember 1-jétől a Honvéd Ludovika Akadémia harcászati és hadijátéktanára volt, s beosztásában 1909. november 1-jén vezérkari századosná nevezték ki. 1913. szeptember 1-jén áthelyezték a budapesti 30. honvéd gyalogezredbe.

Az első világégés kitörése után, 1914. augusztus 1-jétől a 107. népfelkelő gyalogdandár vezérkari főnökeként tevékenykedett a szerb fronton. 1914. december 16-ától a Platičevónál létrehozott Száva-biztosító szakasz vezérkari főnöke volt. 1915. január 1-jétől a bánáti csoport-, illetve körzetparancsnokság vezérkari főnökeként vált neve ismertté, 1915. március 1-jén pedig őrnaggyá lépett elő harctéri beosztásában. 1915 szeptemberétől a Sorsich altábornagy-csoport vezérkari főnöki posztján vett részt Szerbia és Montenegró elfoglalásában. 1916. február elejétől 1916. augusztus közepéig a császári és királyi 63. gyaloghadosztály vezérkari főnökeként volt részese az Észak-Albánia elleni osztrák–magyar hadjáratnak. Az albán hadszínterről maláriás megbetegedéssel tért haza. Az I. világháború alatti teljesítményéről előjárói elismerően nyilatkoztak, tehetséges, szorgalmas, kezdeményező, bátor, kiváló vezérkari tisztként jellemezték, aki nem melleleg jó lovas is volt. 1917. február 1-jén vezérkari alezredessé, valamint a budapesti Honvédelmi Minisztérium 1/a osztályának osztályvezető-helyettesévé nevezték ki, ahol az I. világháború végéig szolgált.

Kerekes József főhadnagy (az első sorban ülve balról az első) tisztársai körében, 1907
 Forrás: HTM 75.246.

1919. április 12-étől május 10-éig a Tanácsköztársaság Hadügyi Népbiztossága által hivatalosan megszüntetett Ludovika Akadémia (az intézkedésnek nyomatékot adva a főépület homlokzatáról a M. K. Honvéd Ludovika Akadémia feliratot is eltávolították) helyébe lépő, a Vörös Hadsereg parancsnokképző tanfolyamának parancsnoka lett, amely május 1-jén nyílt meg. Az aznap megjelent népbiztossági rendeletben, tekintettel a Vörös Hadsereg nehéz helyzetére, a tanfolyam tényleges megnyitását későbbre halasztották, és a felvett 51 hallgatót csapattesteikhez vonultatták be. Kerekes parancsnoksága idején a Hadügyi Népbiztosság politikai megbízottakat küldött az Akadémiára, akiknek feladata az volt, hogy a parancsnok, a tisztikar és az akadémikusok minden lépését ellenőrizzék.

1919. május 11-én a 7., 8. és 9. munkásezredből, valamint a 32. budapesti háziezredből újjáalakult 1. hadosztály parancsnoka lett, amely május 21-én visszafoglalta Miskolcot a cseh megszálló csapatoktól. A május 23-án indított cseh és román ellentámadást seregteste visszaverte, és a következő napon észak felé sodorta az Attilio Zincone olasz tábornok vezetése alatt álló ellenséges csapatokat. Annak hatására a románok is kénytelenek voltak feladni a tokaji hídfőjüket, és visszavonulni a Tiszántúlra. Sikertült

tehát megakadályoznia a cseh és a román hadsereg alakulatainak egyesülését. 1919. május 30-áig állt a hadosztály élén, s a Miskolc–Boldva–Sajószentpéter vonalat érték el csapatai. A Vörös Hadsereg északi hadjáratában már nem vett részt. A gödöllői főhadiszállásra, a Hadsereg-főparancsnokságra osztották be, ahol a személyi és sajtó-csoport vezetője lett. Tulajdonképpen Stromfeld vezérkari főnök helyettese volt, akivel baráti viszonyt ápolt. Stromfeld vezérkari főnöki beosztásból és a gödöllői főhadiszállásról való távozása napján, július 2-án Böhm Vilmos, a Vörös Hadsereg főparancsnoka felajánlotta neki a hadsereg vezérkari főnöki beosztását. Kerekes alezredes a felajánlott posztot az I. világháború albán frontján szerzett maláriájának néhány nappal korábban történt kiújulása miatt nem fogadta el.

A proletárdiktatúra bukása után letartóztatták, és a Margit körüti katonai fogházba került. Az ellene indított eljárás során elveszítette rendfokozatát és nyugdíjigényét. Később amnesztiában részesült. 1921. július 28-án nyugállományba helyezték, utána Budapesten élt, a József körút 43. alatti lakásán.

Az 1946. december 13-án lezajlott minisztertanács Bartha Albert honvédelmi miniszter előterjesztésére 1946. december 1-jei ranggal nyugállományú vezér ezredessé léptette elő. 1961. október 23-án hunyt el Budapesten. Sírja a Farkasréti temető 22. parcellája N/A szakaszának 2. sor 15. helyén található és 2004 óta védett.

1911. február 11-én vette nőül Árpássy Jankát Pozsonyban, frigyükből egy fiú, Kerekes József György Imre született.

Magyar és német nyelven tökéletesen beszélt és írt, románul a szolgálat igényeinek megfelelően beszélt.

1913. augusztus 13-án régi magyar nemessége épségben tartása mellett az abaújszántói nemesi előnevet adományozta számára az uralkodó. 1931. szeptember 28-án az Egyesült Államokban élő czifferi és kerekesházi Kerekes Károly Vilmos báró örökbe fogadta, bárói rangját pedig rá származtatta, amit 1936. május 19-én fogadott el.

A vezérkari tisztként elért érdemeit és a világháború alatti teljesítményét számos osztrák–magyar kitüntetéssel is elismerték. 1898-ban a Jubileumi Emlékérmét a fegyveres erő számára, 1908-ban a Katonai Jubileumi Keresztet, 1913-ban a Bronz Katonai Érdemérmét piros szalagon és az 1912–13. évi Mozgósítási Keresztet, 1915-ben a Katonai Érdemkereszt III. osztályát hadidíszítménnyel (1917-től kardokkal), 1916-ban az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályát hadidíszítménnyel (1917-től kardokkal), továbbá a Bronz Katonai Érdemérmét hadiszalagon (1917-től kardokkal), 1917-ben az Ezüst Katonai Érdemérmét hadiszalagon kardokkal kapta meg.

A külföldi kitüntetések közül 1916-ban a Török Vas Félhold és az Ezüst Lakat Hadiérem, valamint a Német (Porosz) Vaskereszt II. osztálya viselésére kapott engedélyt.

Kerekes József 1940 körül

Forrás: HTM 69.256.

Bartha László vezérőrnagy 1932-ben

Forrás: HTM 65.952.

Vitéz szárazajtai és nagyborosnyói Bartha László magyar királyi vezérőrnagy

Bartha László 1879. február 3-án született a Háromszék vármegyei Sepsiszentgyörgyön, református vallású családban. Édesapja szárazajtai Bartha József magyar királyi adótárnok, édesanyja pedig köpeczi Nagy Rozália volt.

A polgári iskola négy osztályát Sepsiszentgyörgyön járta. A Honvéd Ludovika Akadémia tényleges tisztképző tanfolyamát 1894–1898 között félfizetéses helyen, jó eredménnyel végezte.

Katonatiszti pályafutását 1898. augusztus 18-án, frissen felavatott hadapród-tiszthelyettesként kezdte a brassói 24. honvéd gyalogezredben, ahol századoszolgálatot látott el. 1899. november 1-jén hadnaggyá nevezték ki alakulatánál. Elöljárói akkoriban jó tornásznak, úszónak és vívónak tartották, aki szeretett kerékpározni.

1900. november 25-én áthelyezték a 21. honvéd gyalogezredbe, ahol Csíkszeredán és Désen volt századtiszt. 1903. május 1-jén a nyitrai 14. honvéd gyalogezredbe került beosztott századtisztként. 1905. május 1-jén főhadnaggyá nevezték ki alakulatánál. 1908. szeptember 1-jétől a Ludovika Akadémia gyakorlati szabályzat és gyakorlati kiképzés tanáráként tevékenykedett. 1910. szeptember 1-jén a Ludovika Akadémiáról a nyitrai 14. honvéd gyalogezredhez került vissza mint századtiszt. 1912. november 1-jén századosá lépett elő alakulatánál. 1913. november 1-jén áthelyezték a pozsonyi 13. honvéd gyalogezredbe. Az I. világháború kitörésekor, 1914 augusztusában alakulatával együtt vonult az orosz hadszíntérre, ahol részt vett az 1914. augusztus végi győztes kraszniki csatában, a galíciai visszavonulásban, 1914 novemberében Krakkó védelmében, 1915 első hónapjaiban a Kárpátokban zajlott téli és húsvéti csatákban, majd a gorlicei áttörést követő előretörésben Breszt-Litovszk bevételeig. 1915. október 4-étől a császári és királyi, valamint honvédesapatokból újonnan alakult 310. honvéd gyalogezred zászlóaljparancsnokaként vett részt az orosz hadszíntéren zajlott küzdelmekben a Német Déli Hadsereg, azon belül a Hofmann-hadtest 130. gyalogdandárjának alárendeltségében. 1918. május 1-jén őrnaggyá léptették elő a 13. honvéd gyalogezredben. Ekkor már az olasz hadszíntéren harcolt ezredével. 1918 szeptemberében a 37. honvéd gyaloghadosztály alárendeltségében a nyugati frontra került, ahol ezrede már nem vett részt harcselekményekben, csupán műszaki munkákra vették igénybe. Alakulatával az 1918. november 3-án aláírt padovai fegyverszünet életbe lépése után, novemberben tért vissza Magyarországra.

Bartha László vezérőrnagy (az első sorban ülve balról a harmadik) 1932-ben

Forrás: HTM 65.952.

1919. május 11-étől június 8-áig a Ludovika épületében működött Vörös Hadsereg parancsnokképző tanfolyamának parancsnoka volt. Mivel Balassa Béla ezredes (akit az akadémián június 8-ától újonnan indult, közel fél évesre tervezett katonai főiskolai tanfolyam parancsnokává neveztek ki) betegszabadságon tartózkodott, ezért folytatólagosan ő látta el a parancsnoki teendőket, s jelentős szerepe volt az 1919. június 24-ei ellenforradalmi események irányításában a Ludovikán. Még 24-én este letartóztatták, a főiskolai tanfolyamot pedig a Hadügyi Népbiztosság megszüntette. Az addig fogságban tartott Bartha őrnagyot 1919. július 8-án a forradalmi törvényszék golyó általi halálra ítélte az ellenforradalomban való szerepe miatt. A halálos ítélet végrehajtását csak Guido Romanelli alezredes, az antant által Budapestre delegált olasz katonai misszió vezetőjének erélyes közbelépésére került el. A proletárdiktatúra fennállásának idején Bartha őrnagyot először a soproni fegyházba, majd a váci fegyintézetbe szállították, ahonnan 1919. augusztus 4-én szabadult.

1919. szeptember 1-jétől 1921-ig a Ludovika Akadémia katonai ügyirály tanára, osztály- és oktatótisztje volt, 1920. május 1-jétől alezredesi rendfokozatban.

1923 februárja és 1924. január 1-je között a Magyar Királyi Koronaőrség ideiglenes megbízott parancsnoka volt. 1923. szeptember 1-jén ezredessé nevezték ki. 1924. január 1-jétől a Horthy Collegium egyetemi csoport vezetőjeként tevékenykedett. 1925-től a szombathelyi 5. honvéd gyalogezred parancsnok-helyettese, 1926. július 27-étől pedig az 5. honvéd gyalogezred parancsnoka volt. 1928. szeptember 10-étől debreceni kerületi testnevelési felügyelő, beosztása okán pedig főtanácsnok lett. 1928. október 1-jén a trianoni békediktátum rendelkezései miatt formálisan nyugállományba került, 1931. november 1-jén pedig vezérőrnagyi kinevezést nyert.

1933. március 1-jén helyezték véglegesen nyugállományba, azután Budapesten lakott az I. kerületi Bicskei utca 6., majd a IV. kerületi Semmelweis utca 4. II. emelet 8. szám alatt. 1943. április 22-én hunyt el Budapesten a VIII. kerületben, a Vas utca 17. szám alatt, szívbénulás következtében. Öt nap múlva, április 27-én temették el a Farkasréti temetőben, ott az 52. (VK2.) parcella 1. sor. 28. sírhelyén nyugszik.

1906-ban vette feleségül nagykeri Craus Mártát, házasságából egy fia (László) született.

Magyarul folyékonyan és szabatosan, németül szükségképpen beszélt és írt, szlovákul és románul a szolgálat igényeinek megfelelően beszélt.

1929. június 16-án a kormányzó vitézzé avatta. 1936 júniusától 1939 novemberéig a Budapesti Vitézi Szék székkapitánya volt. Hajdú vármegye törvényhatósági bizottságának tagjává is megválasztották.

Érdemeit és tehetségét számos osztrák–magyar és magyar kítüntetés adományaival ismerték el. 1898-ban a Jubileumi Emlékérmét a fegyveres erő számára, 1902-ben a Bronz Katonai Érdemérmét piros szalagon, 1908-ban a Katonai Jubileumi Keresztet, 1914-ben a Katonai Érdemkereszt III. osztályát hadidíszítménnyel, 1915-ben a Bronz Katonai Érdemérmét hadiszalagon, 1924-ben a Kormányzói Dicsérő Elismerést, 1928-ban a Tiszti Szolgálati Jel II. osztályát, 1933-ban a Magyar Érdemrend középkeresztjét, 1940-ben az újólajos Kormányzói Dicsérő Elismerést, 1941-ben a Nemzetvédelmi Keresztet kapta meg. Birtokosa volt továbbá az Ezüst Katonai Érdeméremnek, a Sebesültek Érmének szalagján két sávval, a Károly Csapatkeresztnek, a Magyar Érdemrend tisztikeresztjének, valamint a Háborús Emlékéremnek kardokkal.

Nemes Balassa Béla ezredes, a Katonai Főiskolai Tanfolyam parancsnoka
Forrás: HTM 82.355.

Vitéz nemes Balassa Béla magyar királyi altábornagy

Balassa Béla 1874. február 26-án született Budapesten, Balassa István ügyvéd, később közigazgatási ítéldbíró, valamint Szeniczey Jozefin fiaként, evangélikus vallású családban.

Öt gimnáziumi osztályt végzett Budapesten elégséges eredménnyel, majd 1888 és 1892 között tanulmányait a Honvéd Ludovika Akadémián folytatta, ahol a tényleges állományú tisztképző tanfolyamot végezte el alapítványi helyen és jeles eredménnyel.

Katonatiszti pályafutását 1892. augusztus 18-án hadapród-tiszthelyettesként kezdte a brassói 24. honvéd gyalogezredben, ahol századtiszti szolgálatot látott el. 1893. november 1-jén hadnaggyá nevezték ki, 1894. november 21-étől pedig ezred-élelmezőtisztként ténykedett alakulatánál. 1895. október 1. és 1896. augusztus 2. között a Ludovika Akadémia felsőbb tiszti tanfolyamát végezte el igen jó eredménnyel. 1896. október 1-jén kinevezték a budapesti 76. honvéd gyalogdandár segéd tisztjévé, 1896. november 1-jén pedig főhadnaggyá lépett elő beosztásában. A katedrán is kipróbálhatta magát. 1897. október 2-ától segéd-tanárként működött a bécsi helyi császári és királyi katonai akadémián. 1898. szeptember 1-jétől a Ludovika Akadémia mennyiségtan, 1899. augusztus 19-étől a nagyvárad honvéd hadapródiskola számtan- és mértan tanára volt. A bécsi Császári és Királyi Hadiiskolát 1900. október 12. és 1902. október 16. között végezte, igen jó eredménnyel. 1902. október 17-étől fogalmazótiszt volt a budapesti császári és királyi IV. hadtest vezérkari osztályán. 1902. november 1-jén soron kívül II. osztályú századosná nevezték ki. 1903. május 1-jétől a budapesti 79. honvéd gyalogdandár törzsében teljesített vezérkari tiszti szolgálatot. 1905. november 1-jén I. osztályú századosná és a kolozsvári 21. honvéd gyalogezred 9. századának parancsnokává nyert kinevezést. 1907. november 1-jén a Honvédelmi Minisztérium 10. osztályára került a magyar fővárosba. 1908. május 1-jén századosként áthelyezték a vezérkari testületbe. 1911. november 1-jén vezérkari őrnaggyá és a kassai III. honvédkerület vezérkari főnökévé nevezték ki, 1913. november 1-jén pedig vezérkari alezredes lett beosztásában.

A Nagy Háború idején főként vezérkari beosztásokat látott el. 1914. augusztus elsejétől a kassai III. honvédkerületből alakult 39. honvéd gyaloghadosztály vezérkari főnöke volt az orosz hadszíntéren. Részt vett a győztes komaróvi és a vesztes lembergi csatának, a limanowai ütközetnek, a gorlicei áttörést követő

osztrák–magyar Breszt-Litovszkig történt előretörésnek. A Bruszilov-offenzíva során a hadosztályt ért súlyos veszteségek ellenére sikerült az orosz gőzhenger megállítása, amelyben neki is jelentős szerep jutott. 1915. szeptember 1-jén vezérkari ezredessé léptették elő. 1916. augusztus 14-étől az orosz, illetve a román fronton harcoló osztrák–magyar 1. hadsereg kassai VI. hadtestének vezérkari főnökeként részt vett a románok Erdélyből történő kiszorításában és a Kárpátokban az Ojtozi-, Űzi-, Gyimesi-szorosok körül zajlott harcokban. A háború idején előljárói meleg hangú jellemzéseket írtak róla, és hangsúlyozták, hogy nagyon kedvelt bajtárs, valamint igen jó lovas. Kiemelték személyes bátorságát, mintaszerű katonának tartották, akit megnyerő nyugodtság, derűltség és úri modor jellemzett. 1918. február 1-jétől az olasz hadszíntér tiroli szakaszán, a Hétközségfennsíkon zajlott harcoknak volt részese. 1918. márciusától a 40. honvéd gyalogdandár parancsnoka volt. 1918. június 9-étől a 81. honvéd gyalogdandár ideiglenes, majd 1918. augusztus 4-étől tényleges parancsnokaként irányította annak harcait az olasz hadszíntéren a háborús összeomlásig. 1918. június 15. és 23. között dandárja élén részt vett a Monarchia utolsó nagy offenzívájában a Piave mentén, méghozzá a harcok sűrűjében, a Montello hegyháton vívott harcokban. Azt követően a háború végéig a Piave mentén folytatott állásharcot Falze di Piave mellett. 1918. november 8-án a 41. honvéd gyaloghadosztály ideiglenes parancsnoka lett, amelyet hazavezetett az olasz hadszínterről. 1918. november 26-án a budapesti katonai kerület parancsnokságát vette át, majd 1919. március 1-jén nyugállományba helyezték, utána Budapesten élt.

1919. június 8-ától július 10-éig a Ludovika Akadémián indult és közel fél-évesre tervezett katonai főiskolai tanfolyam parancsnokává nevezték ki, de június 24-éig betegszabadságon volt. A június 24-ei ellenforradalmi események után a tanfolyamot a Hadügyi Népbiztosság megszüntette.

1919. augusztus 6-ától a budapesti katonai kerület parancsnokaként vált ismertté. 1919. szeptember 17-étől szabadságon tartózkodott Budapesten, a VIII. kerület József utca 4. szft. 4. alatti lakásában. 1920. február 1-jétől a miskolci gyalogdandár parancsnoka volt Egerben. Ezen beosztásában, 1920. május 1-jén nyugállományból tényleges állományba helyezték vissza, ezredesi rendfokozatban. 1920. augusztus 1-jén vezérőrnaggyá, majd 1920. szeptember 1-jén a miskolci gyaloghadosztály parancsnokává nevezték ki. 1921. január 1-jétől a miskolci 7. vegyesdandár parancsnoki tisztét töltötte be. 1921. október 2-ától a Honvédelmi Minisztérium Felszámoló Hivatal vezetőhelyettese lett Budapesten. 1921. november 1-jén a trianoni békediktátum rendelkezései miatt formálisan nyugállományba helyezték. 1921. december 15-én a székesfehérvári 2. vegyesdandár

parancsnokává nyert kinevezést. 1922. április 21-étől a székesfehérvári katonai körlet-, illetve a 2. vegyesdandár parancsnoka volt, 1922. augusztus 15-étől vezérőrnagyi rendfokozatban. 1923. június 15-étől a Magyar Királyi Honvédség Főparancsnoka, Nagy Pál gyalogsági tábornok mellé beosztott tábornokként teljesített szolgálatot haláláig. 1923. szeptember 1-jén altábornaggyá nevezték ki. Az I. világháborús harctéri, majd a békebeli szolgálat fáradalmi lassanként felőrölték fizikai erejét. 1923-ban már 9 hónapon át betegeskedett. 1924. szeptember 4-én szívszélhűdésben hunyt el Budapesten. Szeptember 6-án temették el a Kerepesi úti temetőben, a főváros által felajánlott díszsírhelyre.

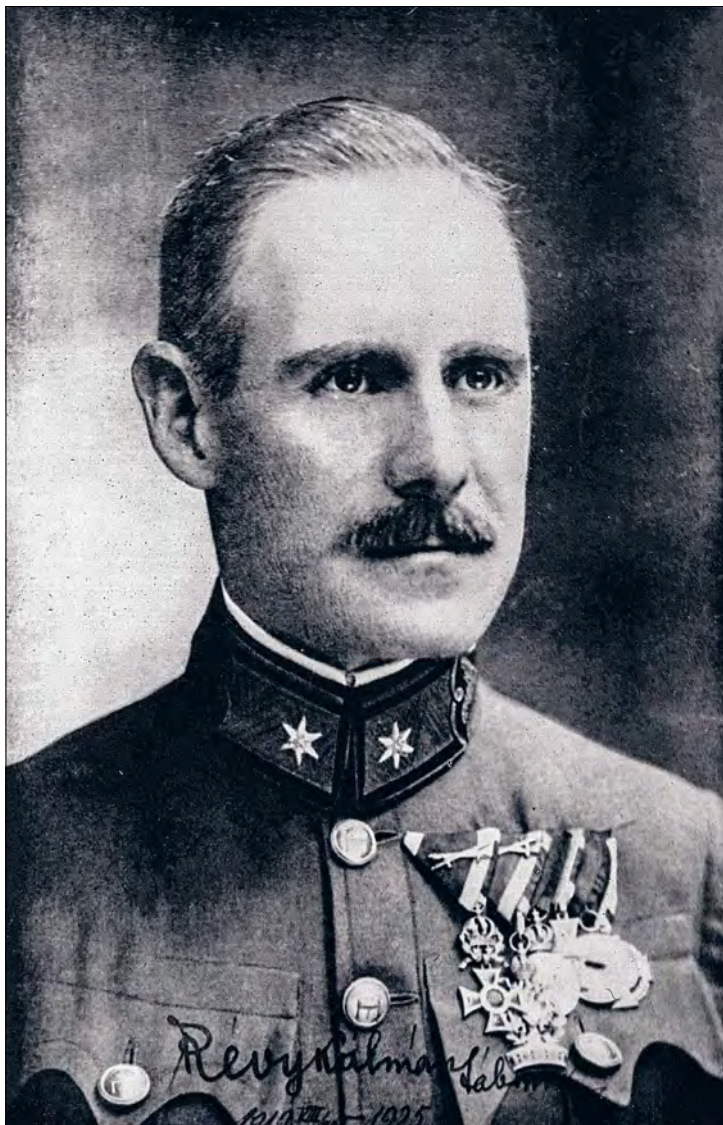
1905-ben vette feleségül Folkusházy Lacsny Irént. Házasságukból két lánya (1907. augusztus 4-én Sarolta, 1916. október 4-én Mária Magdolna Irén) született.

Magyarul és németül tökéletesen, románul jól, szlovákul a szolgálat igényeinek megfelelően, francia és olasz nyelven pedig keveset beszélt és írt.

Magyar nemesi címet birtokolt, 1922. augusztus 15-én a kormányzó vitézzé avatta.

Érdemeit számos osztrák–magyar és külföldi kitüntetés adományozásával is elismerték. 1898-ban a Jubileumi Emlékérmét a fegyveres erő számára, 1908-ban a Katonai Jubileumi Keresztet, 1910-ben a Katonai Érdemkereszt III. osztályát, 1914-ben az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályát hadidíszítménnyel (1917-től kardokkal), 1915-ben a Katonai Érdemkereszt III. osztályát hadidíszítménnyel (1917-től kardokkal), 1916-ban a Bronz Katonai Érdemérmét hadidíszítménnyel (1917-től kardokkal), továbbá a Vörös Kereszt II. osztályú díszjelvényét hadidíszítménnyel, 1917-ben az Ezüst Katonai Érdemérmét hadidíszítménnyel és kardokkal, valamint a Tiszti Szolgálati Jel III. osztályát, 1918-ban az Osztrák Császári Vaskorona Rend II. osztályát hadidíszítménnyel és kardokkal, valamint az Osztrák Császári Lipót Rend lovagkeresztjét hadidíszítménnyel és kardokkal, 1922-ben a Tiszti Szolgálati Jel II. osztályát kapta meg. A külföldi kitüntetések közül 1915-ben a Német (Porosz) Vaskereszt II. osztályának, 1918-ban a Német (Porosz) Vaskereszt I. osztályának, 1922-ben pedig a Bajor Katonai Érdemrend kardos II. osztályának viselési engedélyét kapta kézhez.

Egyetlen mű jelent meg a neve alatt: *A három fő fegyvernem gyakorlati szabályzata*. Budapest, Grill, 1904.

Dombóvári Révy Kálmán vezérőrnagy, a Ludovika Akadémia parancsnoka
Forrás: HTM 62.586.

Vitéz dombóvári Révy Kálmán magyar királyi vezérezredes

Révy Kálmán 1877. március 14-én született Budapesten, római katolikus vallású családban. Édesapja Révy (1872. június 21-éig Reisz) Ferenc, a budapesti VI. kerületi magyar királyi állami felsőbb leányiskola és leánygimnázium tanára, illetve igazgatója, édesanyja pedig Főcze Franciska volt.

Öt gimnáziumi osztályt végzett Budapesten, majd 1892–1896 között a budapesti Honvéd Ludovika Akadémia tisztképző tanfolyamán folytatta tanulmányait, Pest szabad királyi város alapítványi helyén.

Akadémiai tanulmányainak lezárása után, 1896. szeptember 1-jén hadapród-tiszthelyettesként kezdte meg katonatiszti pályafutását a soproni 18. honvéd gyalogezred első zászlóaljában. 1897. november 1-jén hadnaggyá nevezték ki alakulatánál. 1897. december 1-jén áthelyezték a munkácsi 11. honvéd gyalogezred 2. zászlóaljához, ahol századtiszti szolgálatot látott el. Szolgálatát fél évre megszakította, 1899. október 1-jétől illeték nélkül szabadságolták, Grazban és Münchenben tartózkodott. 1900. április 1-jétől ismét a munkácsi 11. honvéd gyalogezredben szolgált, 1900. november 1-jén főhadnaggyá léptették elő alakulatánál. Tehetséges tisztként szakmai továbbképzésére is gondot fordított, hiszen 1901. október 15. és 1902. július 31. között a budapesti honvéd felsőbb tiszti tanfolyamot, 1902 októbere és 1904 júliusa között pedig a bécsi Császári és Királyi Hadiiskolát végezte igen jó eredménnyel. 1905. május 1-jétől a kassai III. honvédkerületi parancsnokságra beosztott vezérkari tisztként tevékenykedett. 1908. május 1-jén áthelyezték a debreceni 3. honvéd gyalogezredhez, ahol századtiszti feladatokat látott el. 1908. szeptember 1-jétől a nagyváradi honvéd hadapródiskola tanára volt, 1908. november 1-jén pedig II. osztályú vezérkari századosná nevezték ki. 1912. május 1-jén beosztották a budapesti Honvédelmi Minisztérium I. osztályára, de a tanév végéig a nagyváradi honvéd hadapródiskola tanáraként működött. 1913. november 1-jétől a budapesti 29. honvéd gyalogezredben teljesített csapatszolgálatot.

1914. május 1-jén a szegedi II. honvédkerületi parancsnokság vezérkari főnökévé nevezték ki. Az I. világháború kitörésekor, 1914. augusztus 1-jén vezérkari őrnaggyá léptették elő. 1914 szeptemberétől a 23. honvéd gyaloghadosztály vezérkari főnöke volt az orosz hadszíntéren. Részt vett a lembergi csatában, majd a cári csapatok által kétszer (1914. szeptember–októberben, majd november elejétől 1915 márciusáig) körbezárt Przemyszl erőrendszérének védelmében.

1915. március 22-étől, a vár átadása után orosz hadifogságban sínylődött egészen 1918 nyaráig. 1918 májusában visszamenőleg, 1916. február 1-jei ranggal vezérkari alezredessé nevezték ki. 1918. augusztus elejétől az 51. honvéd gyaloghadosztály vezérkari főnöki beosztását töltötte be az olasz fronton, ahol seregestével együtt részese volt a Piave folyó mentén zajlott harcoknak és az 1918. november elején bekövetkezett osztrák–magyar katonai összeomlásnak. A frontról hazatérve, 1918 novemberétől a magyar hadügyminiszter szárnysegédi beosztását töltötte be Budapesten. A proletárdiktatúra idején is fontos beosztásokat látott el: 1919 májusában a megerősített budapesti hídfő, 1919. június 10-étől pedig a Vörös Hadsereg IV. hadtestparancsnoksága alá sorolt Hídfőhadosztály parancsnoka volt. 1919. augusztus 20-án ideiglenesen megbízták a budapesti Honvédelmi Minisztérium III. csoportjának vezetésével.

1919. augusztus 25-én kinevezték a budapesti Honvéd Ludovika Akadémia parancsnokává, beosztását 1925. június 30-áig látta el. Az intézmény élén az 1918–1919-es forradalmi események utáni újjászervezés és építkezés volt a feladata, időközben 1920. május 1-jén ezredessé, 1924. január 1-jén pedig vezérőrnaggyá nevezték ki.

Az 1922. évi X. törvénycikk által létrehozott, négy évfolyamos akadémia (vagyis a mindegyik fegyvernem számára tiszteket képző katonai főiskola) tantervének megalkotása mellett számos, az Akadémia további sorsát évtizedekre meghatározó kezdeményezés fűződött a nevéhez. Ezek sorába tartozott 1920 februárjában a Ludovika Akadémia Sportegyletének (LASE) létrehozása, az 1920. június 24-étől minden évben megrendezett évrő sportünnepélyek bevezetése (amelyeken a magyar hadtörténelem jelentősebb időszakait s csatáit rendszeresen megelevenítették), és 1920 júliusában az első világégés alatt megjelenését szüneteltető *Magyar Katonai Közlöny* című folyóirat újraindítása, az akadémikusok négy osztályba (irodalmi, hadtudományi, műszaki és képzőművészeti) tagolt önművelő egyesületének, az 1921. április 7-én munkáját megkezdett Leventekörnek a megalapítása, s azzal összefüggésben 1922 májusában a *Ludovikás Levente* című lap megindítása.

1923. november 9-én került sor az akadémia múzeumának megalapítására, a ludovikás hagyományok ápolása és a ludovikás szellem ébren tartása nem titkolt szándékával. Az ő parancsnoksága idején került sor 1920. június 24-én az egy évvel korábban lezajlott ludovikás ellenforradalomra emlékeztető emlékoszlop (Sidló Ferenc alkotása) leleplezésére, s 1924. május 25-én az I. világháborús névtelen hősök emlékművének (Horvai János alkotása) felavatására az akadémia előterében, a főbejárattal szemben.

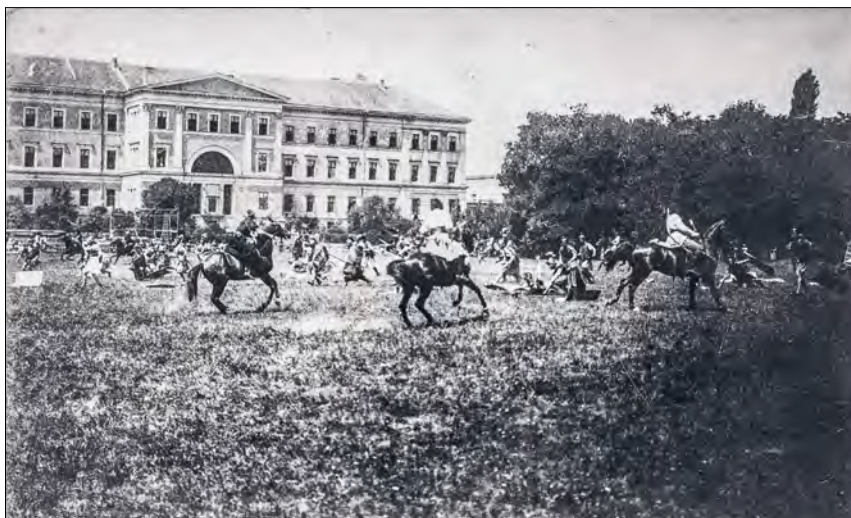
A LASE öttusa versenyének résztvevői 1928-ban

Forrás: HTM 92.702.

A Ludovika sportünnepélye az 1920-as években

Forrás: HTM 62.565.

*Sportünnepély és történelmi hadijáték a Ludovikán 1926. június 27-én
Forrás: HTM 85.685. és HTM 89.231.*

Parancsnokságához köthető az akadémia működése 50 éves jubileumának megünneplése 1923. június 24-én, amelyen Hazai Samu és Szurmay Sándor nyugállományú tábornokok is részt vettek.

Révy parancsnoksága idején indult be 1922 októberében a rendszeres híradóképzés, az 1923/1924-es tanév elején pedig a műszaki tisztek képzése a Ludovikán.

Parancsnoki tevékenységének elismeréseként 1925. június 20-án a kormányzó a Magyar Érdemkereszt II. osztályával tüntette ki, az indoklásban a következő állt: „Kiválóan eredményes és rendkívül értékes szolgálataiért.”

1925. július 1-jétől a miskolci 7. honvéd vegyesdandár parancsnoki teendőit látta el, 1927. május 1-jétől altábornagyi rendfokozatban. 1928. november 1-jétől a tábornoki becsületügyi választmány elnöke volt. 1930. május 26-ától 1932. augusztus 1-jéig a Legfelsőbb Honvéd Törvényszék elnökeként, illetve a Magyar Királyi Honvédség Főparancsnokának tisztképző nevelésügyi szemlélőjeként tevékenykedett. 1927-ben igen értékes, 1928 és 1931 között pedig kiváló minősítést kapott előljáróitól. 1932. november 1-jén nyugállományba helyezték, azután Budapesten élt a II. kerületi Bimbó utca 59. alatt. 1940. május 31-én „kivételelesen és különös kegyelemből” címzetes gyalogsági tábornoki kinevezést kapott, amely 1941 augusztusától vezérezredesre változott. 1949. február 9-én hunyt el Budapesten, s a fővárosban temették el. A Farkasréti temető 42. parcellája 2. sorának 19/20. sírhelyén nyugszik. Egykori sírszobrát Szódy Szilárd szobrász- és éremművész készítette.

Szalay Vilmával (előzőleg chizsnei Cherven Lászlóné) 1922-ben kötött házasságából 1926-ban egy lánya, Mária született, rajta kívül volt egy nevelt fia is, chizsnei Cherven Arisztid. 1936. február 5-én megözvegyült, majd később újra megnősült. Ekkor Főcze Máriát vette nőül.

Pályája során több nyelven is tudott érintkezni beosztottjaival, hiszen magyarul, valamint németül tökéletesen beszélt és írt, franciatudása jó, orosz- és ruténtudása pedig gyenge volt.

1907. április 23-án (apja után) magyar nemesi címet és a dombóvári előnevet, 1925. június 21-én pedig vitézi címet kapott. 1939 és 1947 között az Országos Tiszti Tudományos és Kaszinó Egyesület elnöke, 1925 és 1944 között a Magyar Katonai Írók Körének tagja volt.

A katonatiszti és tábornoki pályája során szerzett érdemeit számos osztrák-magyar, illetve magyar kitüntetés adományozásával is elismerték. 1898-tól a Jubileumi Emlékérem a fegyveres erő számára, 1908-tól a Katonai Jubileumi Kereszt, 1912-től a Bronz Katonai Érdemérem vörös szalagon, 1914-től

az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztálya hadidíszítménnyel (1917-től kardokkal), 1915-től a Bronz Katonai Érdemérem hadiszalagon (1917-től kardokkal), 1916-tól a Tiszti Szolgálati Jel III. osztálya, 1917-től a Károly Csapatkereszt, 1918-tól az Osztrák Császári Lipót Rend lovagkeresztje hadidíszítménnyel és kardokkal, 1925-től a Magyar Érdemkereszt II. osztálya, 1928-tól a csillag a Magyar Érdemkereszt II. osztályához, 1933-tól a Kormányzói Dicsérő Elismerés Magyar Koronás Bronzérme vörös-fehér szegélyes smaragdzöld szalagon kitüntetéseket mondhatta magáénak.

Hadtudományi szakírói tevékenysége is figyelmet érdemel, napvilágot látott művei a következők: Przemysl feladata és szerepe 1915. március 22-ig. *Magyar Katonai Közlöny*, (1920), 6. 381–389; A Ludovika Akadémia tradíciója. *Magyar Katonai Közlöny*, (1921), 5–6. 300–305; A gyalogsági szellem. *Magyar Katonai Közlöny*, (1929), 5. 502–522; Az egységes hivatásos altisztikar. *Magyar Katonai Szemle*, (1935), 8. 34–47; Tamásy Árpád táborszernagy 1861–1939. *Magyar Katonai Szemle*, (1939), 3. 237–239; Szent István a katona. *Magyar Katonai Szemle*, (1939), 4. 20–26.

Tisztavatás a Ludovika Akadémián, 1921. augusztus 20.

(A kép jobb szélén, a kormányzótól jobbra áll Révy Kálmán ezredes, parancsnok)

Forrás: HTM 62.522.

A Ludovika ének- és zenekara, 1934

Forrás: HTM 90.390.

A Levente-kör tagjai, 1934

Forrás: HTM 90.391.

Műkedvelő színházi előadás a Ludovikán, 1934-ben

Forrás: HTM 90.482.

A ludovikás ellenforradalomra emlékeztető emlékmű leleplezési ünnepe a Ludovika Akadémia parkjában, 1920. június 24.

Forrás: HTM 85.648.

*Az I. világháborús névtelen hősök emlékművének avatási ünnepsége 1924. május 25-én
Forrás: HTM 95.511.*

*Évfolyam-találkozó a Ludovika Akadémián 1923-ban. (A kép bal oldalán Révy Kálmán ezredes)
Forrás: HTM 62.620.*

Évfolyam-találkozó a Ludovikán 1923-ban. Ludovikás hallgatók díszmenete. (Jobbról a harmadik Révy Kálmán ezredes)

Forrás: HTM 63.148.

Az akadémikusok távbeszélő-kiképzése, 1939

Forrás: HTM 89.076.

Az akadémikusok hadihídverési gyakorlata az Óbudai-szigetnél, 1939

Forrás: HTM 89.037.

Sipoš Árpád vezérőrnagy, a Ludovika Akadémia parancsnoka

Forrás: HTM 62.587.

Vitéz Sipos Árpád magyar királyi vezérezredes

Sipos Árpád 1879. augusztus 1-jén született Nagyváradon, római katolikus vallású családban. Édesapja Sipos Árpád, a nagyváradai katolikus jogakadémia rendes tanára, egyetemi magántanár, édesanyja pedig Mezey Etelka volt.

A nagyváradai gimnázium négy osztályát, majd 1893–1897 között a budapesti Honvéd Ludovika Akadémia tisztképző tanfolyamát végezte a Szilágyi Mihály-féle alapítványi helyen, jó eredménnyel.

Katonatiszti pályafutását 1897. augusztus 18-án hadapród-tiszthelyettesként kezdte meg a nagyváradai 4. honvéd gyalogezred 2. zászlóaljában. 1898. november 1-jén hadnaggyá, 1903. május 1-jén pedig főhadnaggyá nevezték ki alakulatánál.

Szakmai ismeretei bővítésére, fiatal tisztként végezte el 1900. október 15. és 1901. július 31. között a honvéd felsőbb tiszti tanfolyamot jeles, majd 1901. október 1. és 1903. júliusa között a bécsi Császári és Királyi Hadiiskolát igen jó eredménnyel. 1904. május 1-jétől a 3. honvéd lovasdandár-parancsnokság vezérkari tisztje volt Pécsen. 1907. május 1-jén II. osztályú századossá léptették elő a brassói 24. honvéd gyalogezredbe beosztott tisztként. 1908. szeptember 1-jétől a pécsi honvéd-hadapródiskola tanára volt. 1910. szeptember 1-jétől a brassói 24. honvéd gyalogezredben szolgált beosztott tisztként. 1910. november 1-jétől a székesfehérvári V. honvédkerületi parancsnokság vezérkari tisztjeként teljesített szolgálatot. 1912. szeptember 1-jétől tanárként működött a budapesti Honvéd Központi Lovasiskolában.

Az I. világháború kitörése után, 1914. augusztus 1-jétől 1916. augusztus végéig az orosz hadszíntéren harcolt: először a császári és királyi XII. hadtest vezérkari osztályán, 1914. november 8-ától a császári-királyi 12. Landsturm (osztrák népfelkelő) dandárparancsnokság, majd 1915. június 5-étől a császári és királyi Hofmann-hadtest parancsnokság vezérkari tiszti beosztásában tevékenykedett. 1915. július 1-jén őrnaggyá léptették elő. 1915. október 30-ától Josef Blum vezérőrnagy csoportjának vezérkari főnöke volt, majd 1916. április 1-jétől vezérkari tisztként szolgált a császári és királyi 2. hadsereg parancsnokságán. 1916. augusztus 24-én a budapesti I. honvédkerület vezérkari főnökévé nevezték ki, majd 1917. augusztus 1-jén alezredessé lépett elő beosztásában. 1918 áprilisa és szeptembere között beosztás nélkül, a Császári és Királyi Hadsereg-főparancsnokság rendelkezési állományába

került. 1918 szeptembere és 1918. november 4. között a 315. honvéd gyalogezred parancsnokhelyettese volt az olasz hadszíntéren. 1918. december 14-étől a budapesti katonai kerületi parancsnokságon szolgált, 1919. január 19-étől a budapesti városparancsnokság katonai osztályának vezetője, majd 1919. augusztus 19-étől a budapesti katonai körletparancsnokság vezérkari főnöke volt. 1920. május 1-jén ezredessé nevezték ki. 1920. augusztus 19-étől a budapesti Ludovika Akadémia tiszti továbbképző tanfolyama (Hadiakadémia) tanáraként ténykedett. 1923 januárjától a budapesti rendőrtartalék I. csoportjának parancsnoka volt. 1924. január 1-jétől a budapesti Pénzügyminisztérium XIX. osztályát (vámőrségi ügyek) vezette. 1925. május 1-jén vezérőrnagyi kinevezést kapott.

1925. július 1-jén a Honvéd Ludovika Akadémia parancsnokává nevezték ki, s 1928. szeptember 30-áig maradt beosztásában.

Irányításával történt az akadémia tantervének újabb átdolgozása, amely alapján meghosszabbították a gyakorlati kiképzésre szánt időszakot. Sipos tábornok úgy vélte, hogy az elméleti képzés, valamint az erkölcsi nevelés a gyakorlati kiképzés szolgálatában áll.

*Bem József leszármazottja megsejmléli a Ludovika Akadémiát.
(Balról a második Sipos Árpád vezérőrnagy, mellette a lengyel vendég)
Forrás: HTM 90.982.*

Rákóczi-ünnepség a Ludovikán, toborzó táncsoport.

(Az első sorban balról a negyedik Sipos Árpád vezérőrnagy)

Forrás: HTM 63.189.

Véleménye szerint az akadémiáról kikerült fiatal tisztnek mielőbb használható csapattisztté kellett válnia. Ennek a szellemnek megfelelően a sportélet is virágzott parancsnoksága idején. Sipos vezérőrnagy a fegyvernemi szellem intézményi ápolása és fejlesztése terén is eredményeket ért el. Hozzá köthető több fegyvernemi serleg alapítása (1927. június 15-én a Híradó-serleg a híradó-, 1927. június 27-én a Szent László-serleg a gyalogsági, 1927. augusztus 6-án a Mária Ludovika-serleg a műszaki, 1927. december 4-én a Szent Borbála-serleg a tüzér-, 1928 áprilisában pedig a Simonyi József-serleg a lovassági képzésben részt vevő akademikuskok részére). Parancsnoksága idejében több szoborral is gazdagodott a Ludovika. Még 1925-ben került az I. világháborúban felállított Nemzeti Áldozatkészség Szobra a Ludovika fő- és szárnyépülete közötti térségbe.

A nevéhez fűződik az I. világháborúban hősi halált halt magyar tisztek emlékművének (Vass Viktor szobrászművész alkotása) felavatása 1928. május 17-én a kerti tó feletti dombon.

Az I. világháborúban hősi halált halt magyar tisztek emlékműve a Ludovika parkjában
Forrás: HTM 90.995.

A nemzeti áldozatkésztség szobra a Ludovika két épülete között

Forrás: HTM 73.224.

Az ő időszakához kötődik az a gyakorlat is, miszerint 1926–1929 között három éven át főhadnaggyá avatták a végzett akadémikusokat.

1928. október 1-jétől a 6. honvéd vegyesdandár parancsnoki teendőit látta el Debrecenben, 1928. november 1-jétől altábornagyként. A debreceni seregtest élén kifejtett eredményes tevékenységének igazolásaként 1932. október 12-én a honvédség főparancsnoka okirati dicséző elismerésben részesítette a csapatkiképzés terén elért eredményes és hasznos tevékenységéért. Felhalmozott tudását és szakmai ismereteit további pályája során is kamatoztatni tudta. 1932. október 1-jétől Budapesten teljesített szolgálatot, először a honvédség főparancsnoka tisztképzési és nevelésügyi szemlélőjének, egyúttal a Legfelsőbb Honvéd Törvényszék elnökhelyettesének nevezték ki, majd 1935. január 16-ától a honvédség főparancsnokának helyettese volt.

1935. november 1-jén gyalogsági tábornokká nevezték ki, amely 1941 augusztusában vezérezredesre változott. 1936. szeptember 9-én felmentették a honvédség főparancsnokának helyettese posztjáról, s 1936. október 1-jén nyugállományba helyezték. Nyugdíjas éveit Budapesten töltötte, a IV. kerületi Királyi Pál utca 7. III. emelet 7. számú lakásában. 1950. március 8-án hunyt el Budapesten, március 11-én helyezték örök nyugalomra a budapesti Farkasréti temetőben.

Sipos Árpád vezérőrnagy az I. világháborúban hősi halált halt magyar tisztek emlékművének felavatásán (a kép jobb oldalán, a kormányzó mellett)

Forrás: HTM 90.997.

Fabritius Elzát 1916-ban vette nőül, házasságából két leánygyermek (1917. október 6-án Erzsébet, 1922. január 31-én Angéla) született.

Nyelvi nehézségei nem akadtak pályája során, hiszen anyanyelvén kívül még tökéletesen bírta a német és jól a francia nyelvet.

1926. június 20-án vitézi, 1937. október 10-én pedig magyar királyi titkos tanácsosi címet kapott. Neve szerepelt a Ludovika Akadémia büszkeségeit felsoroló emléktáblán.

Számos szervezet tagjává vagy elnökévé választotta: 1927. február 4-étől a budapesti Hungária Evezős Egylet élethossziglani tiszteletbeli tagja,

Sipoș Árpád vezérőrnagy az I. világháborúban hősi halált halt magyar tisztek emlékművének felavatásán (a kép jobb oldalán)

Forrás: HTM 90.996.

1929. február 28-ától a debreceni Békessy Béla Vívó Club dísztagja, 1930. május 23-ától a budapesti magyar királyi Honvéd Ludovika Akadémia Leventekörének dísztagja, 1932. november 4-étől a Debreceni Sportrepülő Egyesület tiszteletbeli elnöke, 1933. február 4-étől a soproni Magyar Királyi Rákóczi Ferenc Reáliskolai Nevelőintézet önképzőkörének dísztagja, 1933. június 12-étől a Debreceni Torna Egyesület díszelnöke, 1939–1945 között pedig a budapesti Nemzeti Takarékpénztár Rt. igazgatósági tagja, az 1940-es évek elején a Turáni Vadászok Országos Egyesületének elnöke, az Országos Kaszinó választmányi tagja volt.

Érdemei elismeréseképpen számos osztrák–magyar, illetve magyar kitüntetést birtokolt. 1898-ban a Jubileumi Emlékérmes a fegyveres erő számára, 1908-ban a Katonai Jubileumi Keresztet, 1912-ben a Bronz Katonai Érdemérmes piros szalagon, 1914-ben a Katonai Érdemkereszt III. osztályát

hadidíszítménnyel (1918-tól kardokkal), 1915-ben a Bronz Katonai Érdemérmét hadiszalagon (1917-től kardokkal), 1916-tól az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályát hadidíszítménnyel (1917-től kardokkal), 1917-től a Tiszti Szolgálati Jel III. osztályát, valamint az Ezüst Katonai Érdemérmét hadiszalagon és kardokkal, 1918-ban a Károly Csapatkeresztet, 1927-ben a Tiszti Szolgálati Jel II. osztályát, 1928-ban a Magyar Érdemkereszt II. osztályát, 1930-ban a Magyar Háborús Emlékérmét kardokkal, sisakkal, 1935-ben a csillagot a Magyar Érdemkereszt II. osztályához, 1936-ban pedig a Magyar Érdemrend I. osztályát kapta meg.

A külföldi kitüntetések közül 1915-ben a Német (Porosz) Vaskereszt II. osztályának, 1926-ban a Német Világháborús Emlékéremnek, 1935-ben a kardos Osztrák Háborús Emlékéremnek, végül 1936-ban az Osztrák Érdemrend nagykeresztjének viselését engedélyezték számára.

Fő művét Szinay Bélával együtt írta, amelynek címe: *Szent László ünnep a Ludovika Akadémián* (Budapest, Ludovika, 1926).

Sipos Árpád altábornagy, a honvédség főparancsnokának helyettese (balról az első) a kormányzó képviselőjeként részt vesz az 1935. augusztus 20-án a Ludovika Akadémián lezajlott tisztavatáson

Forrás: HTM 90.363.

Vitéz Szinay Béla vezérőrnagy, a Ludovika Akadémia parancsnoka

Forrás: HTM 62.588.

Vitéz nemes szinai Szinay Béla magyar királyi altábornagy

Szinay Béla 1880. június 9-én született Egerben, római katolikus vallású családban. Eredeti családi neve Sznistsák volt, amelyet 1921. szeptember 30-án változtatott meg Szinayra. Édesapja Sznistsák Ferenc gyógyszerész, édesanyja pedig Sir Gabriella volt.

Szülővárosában négy gimnáziumi osztályt, majd 1895–1899 között a Honvéd Ludovika Akadémia négy évfolyamát végezte igen jó eredménnyel, a gróf Buttler János-féle Heves vármegyei alapítványi helyen.

Katonatiszti pályafutását 1899. augusztus 18-án hadapród-tiszthelyettesként és századtsitzként kezdte a 24. honvéd gyalogezred 2. zászlóaljában Fogarason. 1900. november 1-jén hadnaggyá nevezték ki alakulatánál. 1902. augusztus 19-étől a 24. honvéd gyalogezred póttartalékos századának parancsnoka volt, majd 1902. szeptember 8-ától ismét századtsitzti szolgálatot látott el a 24. honvéd gyalogezred 2. zászlóaljában. 1903. január 1. és 1903. március 31. között a 24. honvéd gyalogezred altisztképző iskolájának parancsnoki teendőit látta el, 1903. április 1-jétől pedig a 24. honvéd gyalogezred 2. zászlóaljában volt századtsitz. 1905. január 1-jétől a 24. honvéd gyalogezred 2. zászlóaljának zászlóaljsegédtsitzje volt Brassóban, 1906. május 1-jén pedig főhadnaggyá léptették elő beosztásában. 1906. december 21-én áthelyezték a miskolci 10. honvéd gyalogezredbe, ahol századtsitzként tevékenykedett. 1907. január 1-jétől zászlóaljfégyvertisztként működött, 1907. március 14-étől emellett a 10. honvéd gyalogezred altisztképző iskolájának parancsnoka volt. 1907. június 21-étől zászlóaljsegédtsitzként és állomástiszttént szolgált alakulatánál Miskolcon. 1910. szeptember 1-jén áthelyezték a magyar fővárosba, ugyanis a Honvéd Ludovika Akadémia szolgálatiszabályzat- és gyakorlatiképzés-tanára, valamint osztály- és oktatótiszte lett. 1913. január 28-án térdkalács-törést szenvedett, attól a naptól kórházban és egészségügyi szabadságon tartózkodott, 1913. május 1-jén századosi kinevezést kapott. 1913. szeptember 1-jétől a Budapesti Honvéd Hadkiegészítő Parancsnokságra tartósan vezényelt tisztként tevékenykedett. 1914. szeptember 1-jétől a budapesti 30. honvéd gyalogezred kötelékében harcolt 1914 decemberéig a szerb, 1915 januárjától pedig az orosz hadszíntéren. 1915 őszén ezrede kötelékében részt vett a Szerbia elleni hadjáratban. 1916–1917-ben a Szurmay-hadtest parancsnokságán szolgált az orosz hadszíntéren. 1918 tavaszán a budapesti Honvédelmi Minisztérium

1. osztályára osztották be. 1918 májusától 1918. november 4-éig a 64. honvéd gyaloghadosztály rohamzászlóaljának parancsnoki teendőit látta el az olasz hadszíntéren. 1918. november 1-jén őrnaggyá, 1920. szeptember 1-jén alezredessé, 1921. szeptember 1-jén pedig ezredessé nevezték ki. 1921–1922-ben a budapesti Honvéd Ludovika Akadémia csapatpedagógia- és csapatszolgálat-tanára, 1922-ben rövid ideig a budapesti 1. honvéd gyalogezred ezredparancsnok-helyettese, 1923-tól a Honvéd Ludovika Akadémia akadémikus zászlóaljának parancsnoka, továbbá tanulmányvezető és a gyalogság gyakorlati kiképzésének vezetője volt. 1926. október 1-jétől a budapesti 1. honvéd gyalogezred parancsnokaként szolgált.

1928. október 1-jén a Honvéd Ludovika Akadémia parancsnokává nevezték ki. Beosztását 1931. október 31-éig töltötte be, s folytatta elődei építkező munkáját. Nevéhez fűződik többek között az 1929-es új tanterv életbeléptetése. Parancsnoksága a hagyományápolás terén is emlékezetes, ugyanis 1929. június 24-én került sor az akadémia kertjében felállított új, bronzból készült Ludovika-szobor (Vass Viktor szobrászművész alkotása).

Az 1929. június 24-én felavatott Ludovika-szobor

Forrás: HTM 106.310.

Az akadémia alapkötetételének 100. évfordulójára állított emléktábla, Tury Jobbágy Miklós alkotása
 Forrás: HTM 25.549.

*Emléktábla-avatás a Ludovika Akadémia alapkövetételének 100. évfordulóján, 1930. október 19.
Forrás: HTM 85.647.*

1929. december 1-jén a Ludovika épületének homlokzatán elhelyezett Romanelli-emléktáblát (Szódy Szilárd alkotása) avatták fel. Az akadémia alapkövetételének százéves évfordulóját kezdeményezésére 1930. október 19-én emléktábla avatásával ünnepelték meg.

Az alapkövetétel centenáriumán, 1930-ban az ő irányításával készült el és jelent meg a *Magyar Kir. Honvéd Ludovika Akadémia története* címet viselő, vastkos és alapos, valamint gazdagon illusztrált kötet is, amely máig alpműnek számít az intézmény történetét megismerni kívánó olvasók számára. 1929. május 1-jén vezérőrnaggyá léptették elő a Ludovika élén.

1931. október 28-án a honvédség főparancsnoka okirati dicséretben részesítette a Ludovika Akadémia parancsnokaként végzett kiváló szolgálatait.

1931. november 1-jén a magyar királyi csendőrség felügyelőjévé nevezték ki Budapesten, 1935. május 1-jén pedig altábornaggyá léptették elő beosztásában. Elöljárói 1931 és 1934 között kiválóra, 1935-ben pedig igen jóra minősítették

munkáját. 1936. augusztus 1-jén felmentették állásából. 1936. november 1-jén nyugállományba helyezték, azután Budapesten élt.

Az Államvédelmi Hatóság 1948 augusztusában letartóztatta. Szabadulása után az átélt megrázkódtatások hatására 1948. szeptember 8-án öngyilkosságot követett el Budapesten. A rákoskeresztúri Új Köztemető 93. parcellájában temették el.

1908. június 2-án vette nőül pápai Vratarics Johannát. Házasságukból két leány (1910. június 22-én Hanna, 1918. május 5-én Éva) és 1913. május 8-án András fia született, aki apja hivatását választotta, és hivatásos honvédtisztként szolgált.

Szinay anyanyelvén kívül a szolgálat igényeinek megfelelően (később gyengén) bírta a német és a román nyelvet.

1922. augusztus 15-én avatták vitézzé, 1928. november 26-ától 1945-ig a 4. számú Vitézi Törzsszék törzskapitánya volt. 1932. augusztus 11-én igazolták régi magyar nemességét és a szinai nemesi előnevét. Több szervezet munkájában is részt vett, illetőleg töltött be tisztséget, így 1925–1944 között a Magyar Katonai Írók Körének tagja, 1937–1943 között pedig az Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Önkéntes Munkaszolgálatának főparancsnoka volt.

Szinay Béla vezérőrnagy (1. számmal jelölve) 1931. július 18-án megszemléli a Sopronba induló akadémikusokat

Forrás: HTM 92.707.

Évfolyam-találkozó a Ludovika Akadémián 1930-ban. Jobbról Szinay Béla vezérőrnagy, parancsnok

Forrás: HTM 87.962.

Számos osztrák–magyar, illetve magyar kitüntetés adományozásával is elismerték érdemeit. 1908-ban a Katonai Jubileumi Kereszt, 1913-ban a Bronz Katonai Érdemérem piros szalagon, 1915-ben a Katonai Érdemkereszt III. osztálya hadidíszítménnyel (1917-től kardokkal), 1916-tól a Bronz Katonai Érdemérem hadiszalagon (1917-től kardokkal), 1917-ben az Ezüst Katonai Érdemérem hadiszalagon és kardokkal, 1918-ban az Ezüst Katonai Érdemérem hadiszalagon másodszer, az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztálya hadidíszítménnyel és kardokkal, a Károly Csapatkereszt, továbbá a Sebesültek Érme szalagján két sávval, 1919-ben a Tiszti Szolgálati Jel III. osztálya, 1925-ben a Kormányzói Dicsérő Elismerés Magyar Koronás Bronzérme vörös-fehér szegélyes smaragd-zöld szalagon, 1929-ben a Tiszti Szolgálati Jel II. osztálya, 1930-ban a Magyar Érdemkereszt II. osztálya, 1931-ben a Tiszti Arany Vitézségi Érem, 1936-ban a Magyar Érdemrend középkeresztje csillaggal, továbbá csillag a Magyar Érdemkereszt II. osztályához, 1941-ben a Nemzetvédelmi Kereszt, 1943-ban a Magyar Érdemrend tisztikeresztje kitüntetést kapta meg. (A felsoroltakon

kívül az 1930-as években birtokába jutott a Magyar Háborús Emlékérem kardokkal, sisakkal, az Osztrák Háborús Emlékérem kardokkal, valamint az Osztrák Érdemrend középkeresztje a csillaggal kitüntetéseknek is.)

Szinay szakírói tevékenysége is tekintélyt parancsoló. Többi parancsnok-társával összehasonlítva publikációinak számát és minőségét tekintve egyaránt igen termékeny írónak bizonyult. A következő művek köthetők személyéhez: Áthajózás a Drinán és a Piavén (1914–1918). *Hadtörténelmi Közlemények*, (1919–1921), 93–108; A Piavétől – Nagyrecséig. *Magyar Katonai Közlöny*, (1920), 3. 133–145, (1920), 4. 350–365, (1920), 5. 243–255; Géppuskás fészkek. *Magyar Katonai Közlöny*, (1920), 6. 395–410; A gondolkozástól a cselekvésig. *Magyar Katonai Közlöny*, (1921), 2. 82–89; Különleges harceszközök beosztása és alkalmazása mozgóharcban. *Magyar Katonai Közlöny*, (1921), 56. 329–340; Támadás az ellenség mélységi övéen át különleges harceszközök segítségével. *Magyar Katonai Közlöny*, (1921), 7–8. 455–465; Ellentámadás mozgóharcban különleges harceszközök közreműködésével. *Magyar Katonai Közlöny*, (1921), 10–11. 695–705; A harc és általában a háborús tevékenységek pszichológiája. *Magyar Katonai Közlöny*, (1922), 1. 26–43; A kézigránát. *Magyar Katonai Közlöny*, (1923), 1–2. 59–77; Erdei és éjjeli harcok jelentősége, az arra való kiképzés szüksége és módszere. *Magyar Katonai Közlöny*, (1924), 3–4. 163–182; *Csapatpedagógia és csapatszolgálat*. Tansegédlet a M. Kir. Honvéd Ludovika Akadémia hallgatói számára. Dorog, Községi Sajtóvállalat, 1925; A döntőnkök szolgálata. *Magyar Katonai Közlöny*, (1925), 3–4. 284–292; (Sipos Árpád társszerzővel): *Szent László ünnep a Ludovika Akadémián*. Budapest, Ludovika, 1926; *A magyar nemzeti munkaszolgálat*. Budapest, Állami Nyomda, 1939. (Szabályzat), Előszó; Dienes Gyula: *Kárpátoktól a Donyeczig: egy géppágyús üteg előretörése a szovjet elleni háborúban 1941*. Budapest, a Vitézi Rend Zrínyi Csoportja, 1942.

Vitéz Jány Gusztáv altábornagy

Forrás: HTM 59.006.

Vitéz Jány Gusztáv magyar királyi vezérezredes

Jány Gusztáv (akit eredetileg Hautzinger Gusztávként anyakönyveztek) 1883. október 21-én született Rajkán. Evangélikus vallású családban nőtt fel. Édesapja, Hautzinger Sándor, a császári és királyi 76. gyalogezred egykori őrmestere kezdetben lébényi szatócsként, gazdálkodóként, majd 1896-tól a Ganz Gépgyár tisztviselőjeként tevékenykedett. Édesanyja Jány Vilma volt.

A lébényi elemi iskola és a soproni evangélikus liceum után tanulmányait 1896–1902 között a budapesti Deák Téri Evangélikus Főgimnáziumban folytatta, ahol érettségi vizsgát tett elégséges eredménnyel. 1902. október 1-jétől 1905. augusztus 18-áig a Honvéd Ludovika Akadémia akadémikusa volt teljesen díjmentes államköltséges helyen, ott igen jó eredménnyel végzett, osztályában a legjobb tanulók közé tartozott.

Hautzinger 1905. augusztus 18-án hadnagyként kezdte katonatiszti pályafutását a lugosi 8. honvéd gyalogezredben mint szakaszparancsnok. 1907. december 1-jétől az ezred egyéves önkéntes iskolájának oktatótiszteje volt, majd 1908. január 15-étől ismét századtiszti szolgálatot látott el alakulatánál. 1908. augusztus 12-étől ezrede kerékpáros részlegének parancsnoka volt. 1908. szeptember 12-étől századtiszként teljesített szolgálatot alakulatánál. Magasabb képzettségre törekvő fiatal hadnagyként 1908. október 15. és 1909. július 31. között elvégezte a budapesti honvéd felsőbb tiszti tanfolyamot, 1909. október 1., valamint 1912. július 31. között pedig a bécsi Császári és Királyi Hadiiskolát, mindkettőt igen jó eredménnyel.

1910. május 1-jén főhadnaggyá nevezték ki ezredénél. 1913. március 1-jétől a veszprémi 82. honvéd gyalogdandár-parancsnokság vezérkari tisztjeként szolgált. Az I. világháború kitörésétől, 1914. augusztus 1-jétől kezdve dandárjával (amelynek parancsnokságára hivatalosan csak 1915. január 1-jén osztották be) az orosz hadszíntéren harcolt. Legendás híré bátorságához már akkoriban sem férhetett kétség, hiszen lóháton vágta át a legelső saját vonalakig heves orosz gyalogsági tűzben, hogy a dandár irányt tévesztett üldöző gyalogságát helyes irányba terelje. 1914. november 1-jén vezérkari századosná léptették elő. 1915 októberétől az osztrák–magyar XVIII. hadtest-, majd a császári és királyi 55. gyaloghadosztály-parancsnokságra beosztott vezérkari tisztként vált ismertté az orosz hadszíntéren. 1917-ben megfigyelőtisztként szolgált különböző német seregtesteknél a nyugati hadszíntéren. Azután a Galíciában harcoló osztrák–magyar 3. hadsereg-parancsnokság hadművelési osztályára került, onnan 1918 szeptemberében a budapesti Honvédelmi Minisztérium 1. osztályára vezényelték.

A Monarchia katonai összeomlását követően az új budapesti Hadügyminisztériumban szolgált, s 1918. december 14-én annak 7. osztályára helyezték át. 1919. január 31-én a Kratochvil Károly ezredes irányította, a románok ellen harcoló Székely Hadosztály 1. dandársoportjának vezérkari főnöke lett. A kilátástalan helyzetbe került Székely Hadosztály 1919. április 26-án Demeccsernél letette a fegyvert a román hadsereg előtt. A seregtest 600 fős tisztikarával együtt Hautzinger századost előbb a szamosújvári fegyházban tartották fogva, majd 1920 februárjától a brassói Fehér laktanyában internálták. 1920. októberi repatriálása után azonnal jelentkezett a Nemzeti Hadseregbe. Időközben, 1919. november 1-jén vezérkari őrnaggyá nevezték ki. 1920. november 1-jétől a debreceni honvédhadosztály, majd átszervezése után a 6. honvéd vegyesdandár vezérkari főnöki posztját töltötte be, 1921. szeptember 1-jétől vezérkari szolgálatot teljesítő alezredeként. 1922. május 1-jén a debreceni honvéd-körletparancsnokság 1. vezérkari tiszti beosztásába került. 1923. augusztus 1-jétől a magyar vezérkari tisztképzés intézményének, a trianoni tiltások miatt rejtetten „Ludovika Akadémia tiszti továbbképző tanfolyamra”, illetőleg a „Budapesti Szabályzatismertető Tanfolyamra” átkeresztelt Hadiakadémiának lett a harcászattanára. 1925. május 1-jén vezérkari ezredessé léptették elő beosztásában. 1928. május 1-jétől a 2. honvéd vegyesdandár vezérkari főnöki beosztását töltötte be Székesfehérváron.

Hautzinger Gusztáv II. évfolyamos akadémikus 1903-ban kiképzés közben (2. számmal jelölve)

Forrás: HTM 21.898.

Vitéz Jány Gusztáv ezredes, parancsnok (a löveg mellett áll) az 1932. augusztus 20-án lezajlott tiszttavatáson

Forrás: HTM 18.993.

1931. november 1-jén a Honvéd Ludovika Akadémia I. főcsoport parancsnokává nevezték ki. (1931-ben a Ludovika Akadémián I. és II. tanulmányi főcsoportot állítottak fel. Az I. főcsoport [a gyalogsági, a lovassági és a tüzértisztképzés] maradt a Ludovika fő- és szárnyépületében, míg a II. főcsoport [a repülő, a műszaki, a híradó, a vonat- és gépkocsicsapatok tisztjeinek képzését végezte] a Hűvösvölgyben kezdte meg működését, 1939 őszétől pedig a Bolyai János Műszaki Akadémia elnevezést viselte.) Jány ezredes parancsnoki beosztását 1936. július 31-éig töltötte be, közben 1934. november 1-jén vezérőrnaggyá nevezték ki.

A hivatásos tisztképzés terén egy alapvetően új tanterv kidolgozásával és annak gyakorlatba történő átültetésével írta be nevét az akadémia történetébe. Jány tábornok a katonai hivatástudat kialakításában nagy jelentőséget tulajdonított a vallásos nevelésnek, mivel maga is mélységesen istenfő, vallásos életet élt. Ettől az érzülettől vezérelve kijárta, hogy az intézmény római katolikus kápolnája mellett egy protestáns gyülekezeti termet is építsenek. Az akadémián nem tűrte a durva, trágár beszédet. Hogy a trianoni békediktátum igazságtalanságait a tiszti növendékek mindig szem előtt tartsák, s a revízió gondolatát magukba szívják,

Vitéz Jány Gusztáv vezérőrnagy, parancsnok (a mikrofon mögött) az 1935. augusztus 20-án tartott tisztavatáson

Forrás: HTM 92.644.

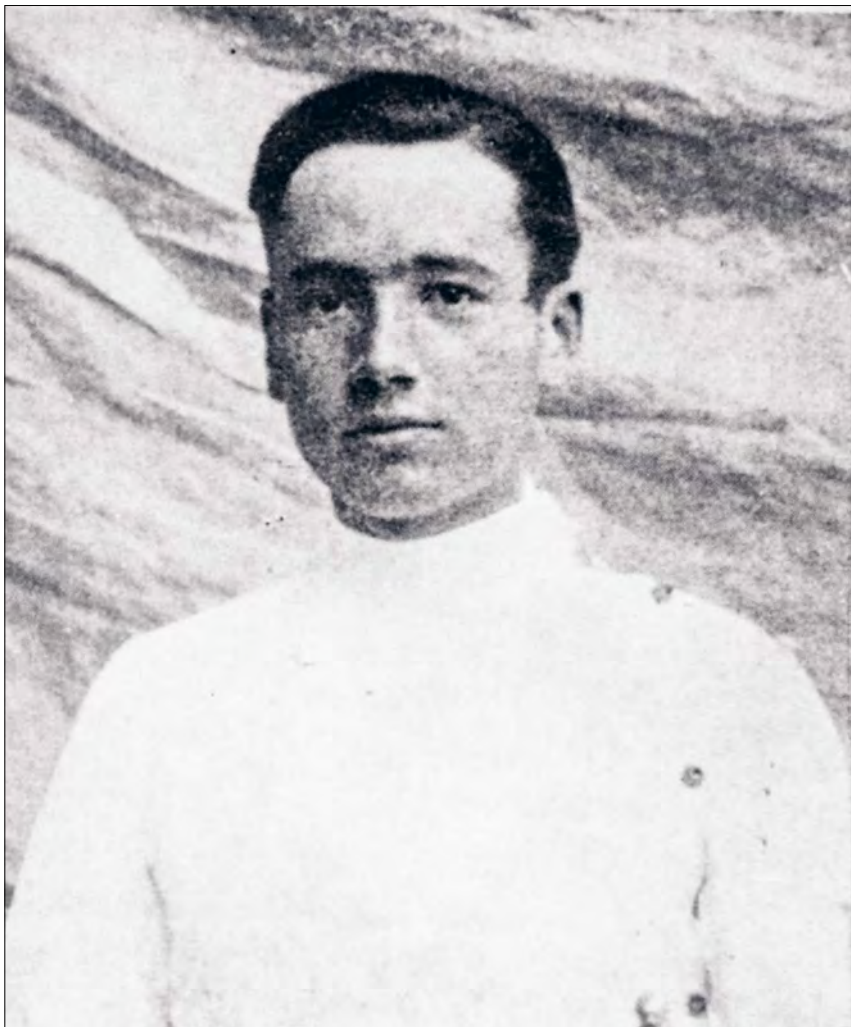
egy úgynevezett irredenta folyosót rendeztetett be, ahol a megcsonkított országra vonatkozó adatokat, relikviákat állították ki. A hazaszeretet kultuszának jegyében alakíttatta ki a hősök folyosóját is, ahol az I. világháborúban hősi halált halt ludovikások márványtáblára vésett nevét örökítették meg. A testedzést előtérbe állította a tisztképzésen belül, a LASE az ő parancsnoksága idején élte fénykorát.

A Levente-körben folyó munka lelkes támogatója volt. Összességében igazságos és szigorú parancsnok hírében állt.

1936. augusztus 1-jétől a budapesti 1. honvéd vegyesdandár 1. gyalogsági parancsnoki beosztásába került, majd 1936. november 1-jén a szombathelyi 3. honvéd vegyesdandár parancsnokává és vezénylő tábornokká nevezték ki. 1937. november 1-jén altábornaggyá léptették elő beosztásában.

1926 és 1937 között előjáróitól minden évben kiváló minősítést kapott.

1938. május 24-étől Magyarország Kormányzója Katonai Irodájának főnökévé nevezték ki Budapesten, amely beosztásában az államfő katonai tanácsadója is volt. E beosztás az egyik legfontosabb volt a honvédségnél, azonban őt az irodai szolgálat nem vonzotta. Kérésére 1939. január 4-én Horthy Miklós

Kovács Á. Pál akadémikus, Magyarország kardvívóbajnoka 1934–1935-ben
Forrás: HTM 90.351.

felmentette, majd 1939. február 1-jével a budapesti I. honvédhadtest parancsnokává nevezte ki.

*S. Balás Lajos akadémikus, a Ludovika legjobb öttusázója, a honvédségi öttusaverseny
3. helyezettje 1934–1935-ben, főiskolai újszabjok
Forrás: HTM 90.353.*

A Magyar Királyi Honvédségben megvalósult szervezeti változások következtében 1940. március 1-jén három hadsereget állítottak fel. Jány altábornagy

a budapesti székhelyű 2. honvédhadsereg parancsnokává nyert kinevezést. 1940 szeptemberében hadseregével részt vett az erdélyi bevonulásban. 1941. május 1-jén gyalogsági tábornokká léptették elő. Utóbbi rendfokozati elnevezés 1941 augusztusától vezérezredesre változott.

A 2. honvédhadsereggel (amely megkapta a honvédség rendelkezésére álló összes fegyvermennyiség felét) 1942 áprilisában a keleti hadszíntérre vonult. 1942. augusztus 25-én megsebesült a fronton, majd rövid budapesti betegszabadság után október 7-én visszatért csapataihoz.

Az 1943. január 12-én a Donnál megindult szovjet támadás több helyen áttörte a 2. magyar hadsereg állásait, és néhány nap alatt teljes visszavonulásra kényszerítette annak csapatait. Jány vezérezredes a végsőkig tartó védelemre adott parancsot, s január 24-ei hírheft hadseregparancsával pedig tetőzte a vereséget. Március 12-én visszavonta parancsát, s megkövette a Don menti harcokban részt vett katonáit. A doni katasztrófa során a hadseregét ért súlyos személyi (42 ezer hősi halott és eltűnt, 26 ezer hadifogságba került katona, 28 ezer sebesült) és anyagi veszteségek után, 1943. május 1-jén tért vissza Budapestre. 1943. augusztus 5-én beosztásából hivatalosan felmentették, és november 1-jével nyugállományba helyezték. 1944. november végéig visszavonultan élt feleségével Budapesten, a VIII. kerület Múzeum körút 3. II. emelet 5. számú lakásban. Szálasi uralomra jutása után, eleget téve a kiűritési parancsoknak, előbb Dunaszerdahelyre, majd Ausztriába, végül Bajorországba települt. 1945. május 1-jén Eichendorf községben amerikai hadifogságba esett, amely számára 1946 októberében ért véget.

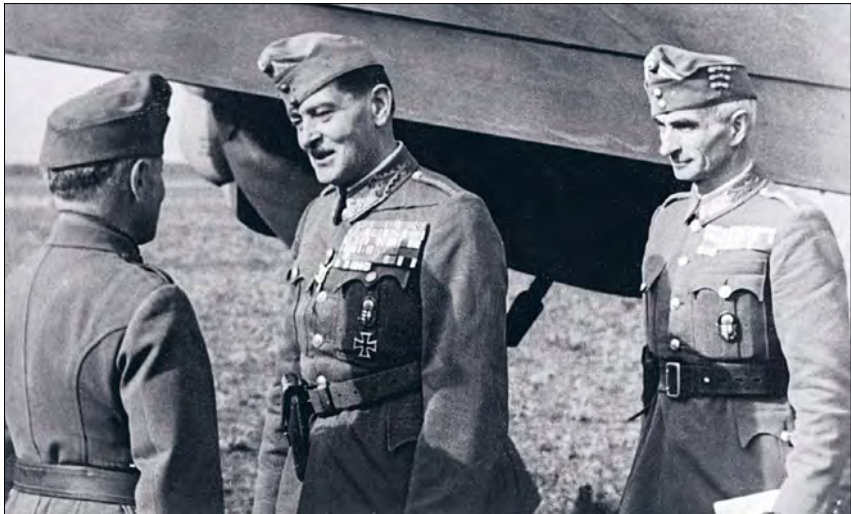
1945. június 19-én kelt rendeletével távollétében Vörös János magyar honvédelmi miniszter háborús bűnösként (mintegy 100 tisztársával együtt) közigazgatási úton lefokozta és kicsapta a honvédség kötelékéből. Mindenféle hatósági vizsgálat vagy bírósági ítélet nélkül. (Annak előzményeként az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1945. március 19-én elrendelte, hogy mindazokat a honvéd egyéneket, akik a népbíráskodásról szóló 81/1945 M. E. rendelet intézkedéseihez képest háborús bűnösnek minősülnek, amíg a népbíróság elé állíthatók és ott tettükért felelősségre vonhatók lesznek, közigazgatási úton a honvédségből ki kell csapni, s ha rendfokozatuk van, le kell fokozni.)

1946-ban egy hazatérő hadifogoly-szállítmánnyal jutott el Magyarországra, ahol a Honvédelmi Minisztérium Katonapolitikai Osztályának kaposvári kirendeltsége október 7-én őrizetbe vette, majd a budapesti katonai ügyészségen tartották előzetes letartóztatásban. Perének előkészületei 1947 szeptemberéig tartottak. A politikai érdekek Jány perében kizárólagos súllyal estek latba, a katonai tényeket mindvégig figyelmen kívül hagyták. A nyilvános népbírósági tárgyalásra 1947. szeptember 25-én, 26-án, 29-én és október 4-én került sor.

Jány Gusztáv vezérezredes a kormányzó képviselésében kezet fog az 1941. augusztus 20-án felavatott új hadnagyokkal a Ludovika Akadémián

Forrás: HTM 92.648.

Vitéz Jány Gusztáv vezérezredes a 2. honvéd hadsereg parancsnokaként a keleti fronton

Forrás: www.jogiforum.hu

A Budapesti Népbíróság háborús bűntett miatt október 4-én golyó általi halálra ítélte Jányt, mivel – az ítélet indoklása szerint – a háború Magyarországra való kiterjesztését, az országnak a háborúba történő fokozottabb belesodródását megakadályozni nem törekedett, továbbá a háborúra vonatkozó nemzetközi jogszabályokat súlyosan megsértve emberek törvénytelen kivégzésének és megkínzásának felbujtója volt. A népbíróság első fokon, a Népbíróságok Országos Tanácsa másodfokon szótöbbséggel kegyelemre ajánlotta Jányt, azonban a Magyar Köztársaság elnöke, Tildy Zoltán 1947. november 22-én mégis a népbírósági halálos ítéletet hagyta helyben. Jány Gusztáv vezérezredes 1947. november 26-án reggel a budapesti Gyűjtőfogház udvarán golyó által kivégezték. Két nap múlva a rákoskeresztúri Új Köztemetőben a 73-as parcella 1. sor 97. sírhelyén temették el. Fejfájára a neve helyett az alábbi mondatot írták: „Nem én vagyok erős, hanem aki mögöttem áll, Krisztus.” 1974. november 27-én testvére kihantoltatta, és földi maradványait szülei sírjába, a Farkasréti temető 1/6 (1/c) parcella 2. sor 16. sírhelyen helyezték örök nyugalomba. Jány jogi rehabilitációja a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága által 1993. október 4-én megtörtént, amikor is az az 1947-es népbírósági ítéletet megsemmisítette, őt bűncselekmény hiányában minden vád alól felmentette. Rendfokozatát a mai napig nem kapta vissza.

Dávid Annát vette feleségül, azonban házasságukból gyermek nem született. Anyanyelve mellett tökéletesen bírta a német, jól a francia, valamint gyengén a román nyelvet.

1924. június 15-én vitézi címet kapott, s ezzel összefüggésben magyarosította családnevét édesanyja vezetéknévére, Jányra, amit a belügyminiszter 1924. június 17-én hagyott jóvá. 1940. március 5-én magyar királyi titkos tanácsosi méltóságot nyert el, 1941. január 1. és 1943. december 31. között a honvédség protestáns egyházi szervezetének főgondnoka, 1940. november 5-étől pedig a tábornoki becsületügyi választmány elnöke volt.

A katonatiszti pályafutása során elért eredményeit és érdemeit számos osztrák–magyar és magyar kitüntetés adományozásával is elismerték. 1908-tól a Katonai Jubileumi Keresztet, 1913-tól az 1912–1913. évi Mozcsozítási Keresztet, 1914-től a Bronz Katonai Érdemérmet hadiszalagon (1917-től kardokkal), 1915-től a Katonai Érdemkereszt III. osztályát hadidiszítmennnyel (1917-től kardokkal), 1916-tól az Ezüst Katonai Érdemérmet (1917-től kardokkal), 1929-től a Magyar Érdemkereszt III. osztályát, 1936-tól a Magyar Érdemrend középkeresztjét (1938-tól csillaggal), 1939-től a Különös Dicsérő Elismerés Magyar Koronás Nagy Aranyérmét, 1940-től a Tiszti Szolgálati Jel I. A osztályát, továbbá

Jány Gusztáv 1947-ben a Budapesti Népbíróság előtt

Forrás: www.jogiforum.hu

a Magyar Érdemrend Nagykeresztjét, 1941-től a Nemzetvédelmi Keresztet, 1942-től a Magyar Érdemrend Nagykeresztjét hadiszalagon, kardokkal, 1943-tól a Különös Dicsérő Elismerés Magyar Koronás Nagy Aranyérmét újjólág tűzhetette ki egyenruhájára. Az 1930-as években birtokába jutott a Háborús Emlékérem kardokkal, sisakkal kitüntetésnek is.

A külföldi kitüntetések közül 1917-ben a Német (Porosz) Vaskereszt II. osztálya és a török Háborús Emlékérem, 1933-ban az Olasz Korona Rend parancsnoki keresztje, 1939-ben az Olasz Korona Rend nagykeresztje, valamint a Német Sasrend Érdemkeresztje a csillaggal, 1942-ben a pánt a Német (Porosz) Vaskereszt II. osztályához és a Német Vaskereszt I. osztálya, 1943-ben pedig a Német Vaskereszt lovagkeresztje viselésére kapott engedélyt.

Vitéz Szombathelyi Ferenc vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke

Forrás: HTM 59.361.

Vitéz Szombathelyi Ferenc magyar királyi vezérezredes

Szombathelyi Ferenc (eredeti családneve Knausz volt) 1887. május 17-én született Győrben. Knausz (Knauz) Ferenc szíjgyártó és cipésmester, valamint Szombathelyi Anna gyermekeként, római katolikus vallású családban nőtt fel.

Az elemi iskola, majd a gimnázium négy osztályának befejezése után, 1902–1906 között igen jó eredménnyel végezte a pécsi honvéd-hadapródiskolát.

Katonatiszti pályáját 1906. augusztus 18-án hadapród-tiszthelyettesként kezdte a Nyitrán állomásozó 14. honvéd gyalogezredben, ahol századtsitzként teljesített szolgálatot. 1907. november 1-jén hadnaggyá nevezték ki alakulatánál. 1908. április 21-étől ezred-műszakitsitz lett csapattesténél, majd 1908. szeptember 21-étől ismét századtsitz szolgálatot látott el alakulatánál. 1910. április 1-jétől ezredsegédsitz beosztásba került ezredénél, 1910. szeptember 1-jétől pedig századtsitzként tevékenykedett alakulatánál, mindvégig Nyitrán. 1912. november 1-jén főhadnaggyá léptették elő. Magasabb képzettségre törekedve 1910. október 1. és 1911. augusztus 31. között a budapesti honvéd felsőbb tsitz tanfolyamot végezte igen jó, 1911. október 1. és 1914. július 31. között pedig a bécsi Hadiiskolát jó minősítéssel.

Az I. világháború kitörése után, 1914. augusztus 1-jétől a császári és királyi VII. hadtestparancsnokság, 1914. október 25-étől az osztrák–magyar 34. gyalogdandár-parancsnokság, 1915. április 11-étől pedig a 74. honvéd gyalogdandár-parancsnokság beosztott vezérkari tsitzjeként szolgált, végig az orosz hadszíntéren. Harcolt a cári túlerő ellen Galíciában, majd részt vett a gorlicei áttörést követő osztrák–magyar előrenyomulásban. 1915 októberétől a 39. honvéd gyaloghadosztály vezérkari tsitzjeként volt részese az orosz hadszíntéren folyt hadműveleteknek, majd 1916 szeptemberétől a románok Erdélyből történt kivezésének és a Kárpátokban zajlott harcoknak. 1916 végén a budapesti Honvédelmi Minisztérium 1. osztályára került, ahol a világháború végéig teljesített szolgálatot. 1918. november 1-jétől tovább szolgált a budapesti Hadügyminisztérium 1. osztályán, majd december 14-étől annak 8. osztályán.

A proletárdiktatúra létrejötte után is a helyén maradt, bár a rendszer ideológiája és politikája távol állt tőle. 1919 márciusától a Vörös Hadsereg főparancsnoksága II. csoport (hírszerző és kémelhárító osztály) délszláv nyilvántartását vezette, majd júniustól Stromfeld Aurél ezredes vezérkarában tevékenykedett. A vezérkari főnök lemondása után kilépett a Vörös Hadseregből, majd a szombathelyi,

Lehár Antal ezredes által irányított katonai körletparancsnokságon tevékenykedett. 1919 augusztusában belépett a Nemzeti Hadseregbe. Három hónapon át zászlóaljparancsnok volt, majd ezredparancsnoki kipróbálásra osztották be. Szolgálati teendőinek ellátása mellett, 1920-ban beiratkozott a mosonmagyaróvári mezőgazdasági akadémiára, ahol 1921. július 1-jén kitűnő minősítésű mezőgazdászoklevelet szerzett. 1922 januárjától az újonnan felállt 3. honvéd vegyesdandár parancsnokság vezérkari tisztjeként teljesített szolgálatot Szombathelyen. Végig távol tartotta magát a Szombathelyen folyt karlista szervezkedéstől, s nem vett részt IV. Károly egyik visszatérési kísérletében sem. 1922. szeptember 1-jén vezérkari őrnaggyá nevezték ki. 1923 januárjától a budapesti Honvédelmi Minisztérium VI-1. osztály (a Honvéd Vezérkar főnöke 1. hadművelleti osztálya a rejtés időszakában) beosztott vezérkari tisztje volt, ahol a békediktátum által engedélyezett alakulatok felállításával és a feltöltésükhöz szükséges legénység toborzásával foglalkozott. 1926. május 1-jén vezérkari alezredesi kinevezést kapott. 1926. szeptember 1-jétől a Budapesti Szabályzatismertető Tanfolyam (a Hadiakadémia) hadtörténelem- és harcászattanáraként ténykedett, 1929. november 1-jétől vezérkari ezredesi rendfokozatban. Öt esztendőn át oktatta a jövő vezérkari tisztjeit, átadva a háborús harctereken szerzett tapasztalatait. 1931. szeptember 1-jén a 3. honvéd vegyesdandár vezérkari főnöke lett Szombathelyen, 1933. május 1-jétől a pedig a honvédség főparancsnoka szárnysegédjeként tevékenykedett Budapesten. Beosztásában kivívta parancsnokai elégedettségét, akik 1933 és 1937 között teljesítményét mindig kiválóra minősítették.

1936. augusztus 1-jén vette át a budapesti Honvéd Ludovika Akadémia I. főcsoport parancsnokságát. Beosztását 1938. szeptember 30-áig töltötte be, közben 1937. május 1-jén vezérőrnaggyá nevezték ki. Ambícióval látott hozzá a Ludovikán folyó tisztképzés színvonalának emeléséhez, az általa szükségesnek vélt reformok megvalósításához. Két év alatt sokat tett az elméleti és gyakorlati képzés modernizálása, eredményességének növelése, s az ahhoz szükséges feltételek megteremtése érdekében. Az akadémia kötelező tantervét megfelelőnek, de túl elméletinek találta. Annak gyakorlatiasabbá tételét már az 1937/1938-as tanévre szükségesnek vélte. A tárgyi feltételekkel csak részben volt elégedett. A honvédség tisztikarában uralkodó szellemmel és gyakorlattal szemben kritikus volt, annak módosítását a katonai nevelés és oktatás megváltoztatásától várta. Szakított elődei elképzeléseivel, akik a tisztjelöltet általános műveltségének szélesítésével az értelmiség egyenrangú tagjává akarták tenni. A hangsúlyt nem az intellektuális, az „általános műveltséget hajhászó” kiképzésre és oktatásra, hanem a katonás és harcos szellem, valamint az erkölcsi erők fejlesztésére

Vitéz Szombathelyi Ferenc vezérőrnagy (középen), a ludovikások harcászati megbeszélésén, 1937 nyarán

Forrás: HTM 93.721.

helyezte. Kiemelt fontosságot tulajdonított az akadémikusok egyéni nevelésének. Véleménye szerint: „Az elméleti oktatás adjon az akadémikusnak elsősorban alapos szakmai alapismereteket és oly katonai általános szakképzettséget, hogy önálló gondolkodásra és továbbképzésre képesítve legyen.”

Az általa károsnak ítélt civil szellemű szabadidős foglalkozásokat is katonásítani akarta. Példának okáért a ludovikás Levente-kör és a sportszakosztályok szervezetét egyszerűsítette. Úgy vélte, hogy a Levente-kör vitáiban el kell határolódnia a nemkívánatos bal- és jobboldali szélsőséges politikai és ideológiai tartalmaktól, a civil társadalomban népszerű pacifista és antimilitáns írók, valamint műveik hatására kialakult történelemszemlélettől, mindenfajta civil dekadenciától. Az ott folyó munkát igyekezett inkább a katonai általános tudás, valamint a nemzeti nevelés irányába terelni. Határozott elképzelése volt, hogy a keménységet és a cselekvőerőt kell az akadémikusokba belenevelni, mivel megfogalmazása szerint: „Az akadémikus-fegyelmet általában véve

puhának, szellemét főiskolásnak és komplikáltnak tartom, magatartását kicsit nyeglének találtam.” Szerinte a harc sikeres megvívását a műveltséggel együtt járó humanista értékek érvényre jutása a tisztek szemléletében csak hátráltatja. Az alakulatot vezénylő tisztnek a leggyorsabb döntéssel, fontolgtatás nélkül, és szükség szerint kíméletlen kegyetlenséggel kell leküzdenie az ellenséget. Döntésében nincs helye a lelkiismereti mérlegelésnek. Úgy vélte, az intellektualizmus a katonai mesterség szempontjából tehertétel, az a cselekvés kerékkötője. „Nekünk nem latinul kell megtanulnunk, hanem egy elveszett országot kell visszafoglalnunk. Erre kell készülnünk.” Elképzeléseit alátámasztotta a megfogható közelségbe került területi revízió, amelynek során alapos elméleti és gyakorlati katonai szaktudással rendelkező, fiatal és elszánt tisztekre volt szükség. Kétségtelen eredményeket ért el a harci szellem alakításában. A honvédségen kívüli társadalmi és politikai tényezők hatását (például a civil felsőfokú tanintézetek hallgatói körében egyre nagyobb teret nyert szélsőséges politikai megnyilvánulásokat és azok hatásait) igyekezett távol tartani a tisztikar nevelésétől.

Utóda, Kisbarnaki Farkas Ferenc tábornok szerint egész lényé elszánt akaratot, magabiztosságot és erőt sugárzott. Fáradhatatlan szervező, céltudatos vezető volt, akit fölényes tudás és kiegyensúlyozott, derűs lelkület jellemzett. Jellemző volt rá a jóindulat és a nagyszerű szónoki képesség. Ügyelt arra, hogy a Ludovikáról ne „szobatudósok”, hanem a fegyelemben és tekintélytisztelő szerénységben nevelt, gyakorlati tudással és képességekkel felvértezett tisztek kerüljenek ki. Gyűlölte a finomkodást, a puhaságot, a tétlenséget és a habozást. Az akadémikusoktól katonás, feszes fellépést, fegyelmet, rendet, valamint példás úri magatartást követelt.

1938. október 1-jétől a Honvéd Vezérkar főnökének helyettese lett Budapesten, majd 1939. január 15-étől az akkor megalakult kassai VIII. honvédhadtest parancsnokává nevezték ki. Seregteste élén 1939 márciusában részt vett Kárpátalja visszafoglalásában, majd 1939. november 1-jén altábornaggyá léptették elő. 1940 augusztusában csapatai részt vettek Észak-Erdély visszafoglalásában, a magyar lakosság éljenzése közepette vonultak be Máramarosszigetre és Nagybányára. Magyarországnak a II. világháborúba történt belépése után, 1941. június 28-ától a VIII. honvédhadtestből, a gyorsadtestből, az 1. és a 8. határvadász-dandárból álló és a Dnyeszter folyóig előrenyomult Kárpát-csoport parancsnoka, 1941. augusztus 1-jétől pedig az elfoglalt szovjet területek katonai közigazgatási parancsnoka volt. 1941. szeptember 6-án a Honvéd Vezérkar főnökévé, 1941. november 1-jén pedig vezérezredessé nevezte ki az államfő.

Vitéz Szombathelyi Ferenc vezérezredes a II. világháborúban a keleti fronton
Forrás: HTM 103.288.

Vitéz Szombathelyi Ferenc vezérezredes, vezérkari főnök (a kép bal oldalán) ellép az 1942. június 18-án újonnan felavatott hadnagyok sorfala előtt
Forrás: HTM 89.850.

Beosztásában az erők megőrzésének a politikáját folytatta, vagyis minél kisebb erőket kívánt a németek rendelkezésére bocsátani, s tartalékolni a honvédség erőit a háború utáni időkre, amikor Közép-Európában az érintetlen magyar haderő döntő tényezővé válhat. Erőfeszítései e téren csak részben jártak sikerrel. 1943–1944-ben sikerült kapcsolatot teremtenie az angolszász hatalmakkal, ez azonban nem járt gyakorlati eredménnyel. Előterjesztésére 1941. október 28-án a kormány létrehozta a Honvéd Vezérkar Főnökének Bíróságát, amely a szoros értelemben vett hűtlenségi ügyekben (ellenséges hatalmak érdekében folytatott kémkedés, felforgató tevékenység, gazdasági bűncselekmények, rémhírterjesztés, a honvédség és a hátország idegen hatalmak érdekében történő rombolása) ítélezett, és a második világhétség végéig működött. Vezérkari főnöki beosztása idején került sor 1941 április–júniusában a 2. magyar hadsereg kiszállítására a frontra, amelynek csapatait 1942. szeptember első felében a helyszínen megszemlélte.

*Vitéz Szombathelyi Ferenc vezérezredes, vezérkari főnök a kormányzó képviselőjében
ellép a kivonult alakulatok előtt az 1943. augusztus 20-án a Ludovikán történt tisztavatás
alkalmával*

Forrás: HTM 92.698.

A Hadiakadémián folyó képzést megreformálta, a képzés idejét két évre csökkentette. A gyakorlati ismeretek egy részét a hallgatók a hadszíntéren, a csapatoknál töltött idő alatt szerezték meg. 1942 júliusában kezdeményezésére hadbíróági eljárást indítottak az év januárjában Újvidéken a honvédség részéről a polgári lakosság ellen elkövetett atrocitások végrehajtói ellen, amelyet a kormányzó augusztusban megszüntetett. 1944. március 19-én parancsot adott ki, hogy a magyar alakulatok ne álljanak ellen a bevonuló német csapatoknak, elkerülendő a felesleges vérontást. 1944. április 19-én a kormányzó a németek követelésére felmentette beosztásából.

Rövid német fogság után szabadon engedték, de korlátozták a másokkal való érintkezésben. 1944. augusztus 1-jén nyugállományba helyezték, azután Budapesten élt, a Tábori utca 26. szám alatt.

Vitéz Szombathelyi Ferenc vezérezredes

Forrás: www.deviantart.com/zontal

1944. október 11–12-én a Honvéd Vezérkar Főnökének Bírósága német követelésre „hűtlenség” vádjával folytatott ellene eljárást (az angolszász hatalmakkal való kapcsolatkeresés miatt), elítélték, de az október 15-ei események miatt a vezérkar főnöke az ítéletet nem tudta megerősíteni. 1944. október 16-án a nyilasok letartóztatták, és Sopronkőhidára szállították. 1945 januárjában a szélsőjobb oldali befolyás alatt álló Honvéd Vezérkar Főnökének Bírósága tárgyalta ügyét, a vád az általa az újvidéki események miatt elmarasztaltak bíróság elé állítása volt. Ítéletre a háborús események miatt már nem került sor. Sopronkőhidáról a bajor Gschaid településre hurcolták, majd Triftern településen tartózkodott. 1945 májusától 1945 októberéig amerikai hadifogságban sínylődött. 1945. június 26-án az amerikai katonai hatóságok háborús bűnösökkel foglalkozó részlege vette őrizetbe.

1945. június 19-én kelt rendeletével távollétében Vörös János magyar honvédelmi miniszter háborús bűnösként (mintegy 100 tisztársával együtt) közigazgatási úton lefokozta és kicsapta a honvédség kötelékéből. Mindenféle hatósági vizsgálat vagy bírósági ítélet nélkül. Az új magyar hatóságok kikérték az amerikaiaktól és hazaszállították. 1945. október 12-étől a Honvédelmi Minisztérium Katona Politikai Osztálya őrizetében, 1945. november 23-ától előzetes letartóztatásban tartották Budapesten. A Budapesti Népbíróság 1946. március 30-án bűnösnek mondta ki népellenes bűntettekben és hivatali hatalommal való visszaélésben. Főbüntetésül 10 évi fegyházban letöltendő szabadságvesztésre, mellékbüntetésül állásvesztésre, nyugdíjigényének megvonására, vagyoneklobzásra és politikai jogai gyakorlásának 10 évre történő felfüggesztésére ítélte. Az ítéletet a Népbíróságok Országos Tanácsa 1946. május 22-én életfogytiglani fegyházra változtatta, a mellékbüntetések érintetlenül hagyása mellett. 1946. július 10-én a magyar igazságügy-miniszter törvénytelen módon kiadta a jugoszláv hatóságoknak, ahol ellene eljárást indítottak. 1946. október 30-án mint háborús bűnöst (az 1942 januárjában a Délvidéken a magyar hatóságok által elkövetett túlkapások miatt) halálra ítélték, és 1946. november 4-én a pétervárad-i erődben golyó által kivégezték.

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága 1994. március 16-án az 1946-os ellene hozott két népbírósági ítéletet mint törvénysértőt hatályon kívül helyezte, az ellene háborús bűntett miatt emelt vád alól felmentette. A magyar köztársasági elnök vezérezredesi rendfokozatát 1994. július 15-én posztumusz helyreállította.

Bérczy Borbála Katalinnal 1920. július 2-án házasodtak össze, egy leányuk született. Anyanyelvén kívül a német nyelvet tökéletesen, a franciát jól, a szlovákot pedig gyengén bírta.

Vezetéknévét 1934. május 17-éig használta Knausz (Knauz) formában, majd Szombathelyre változtatta. 1934. június 3-án vitézzé avatták. 1941. október 23-án magyar királyi titkos tanácsosi címet kapott.

A katonatiszti pályafutása során szerzett érdemeinek elismeréseképpen számos osztrák–magyar és magyar kitüntetést mondhatott magáénak. 1908-ban a Katonai Jubileumi Keresztet, 1915-ben a Katonai Érdemkereszt III. osztályát hadidíszítménnyel (1917-től kardokkal), továbbá a Bronz Katonai Érdemérmét hadiszalagon (1917-től kardokkal), 1916-ban az Ezüst Katonai Érdemérmét hadiszalagon (1917-től kardokkal), 1917-ben az Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztályát hadidíszítménnyel és kardokkal, 1926-ban a Tiszti Szolgálati Jel III. osztályát, valamint a Kormányzói Dicsérő Elismerés Magyar Koronás Bronzérmét vörös-fehér szegélyes smaragdzöld szalagon, 1933-ban a Magyar Érdemkereszt III. osztályát, 1938-ban a Magyar Érdemrend Középkeresztjét, 1939-ben a Különös Kormányzói Dicsérő Elismerés Magyar Koronás Nagy Aranyérmét hadiszalagon, kardokkal, 1940-ben a csillag a Magyar Érdemrend Középkeresztjéhez, 1941-ben a Tiszti Szolgálati Jel I. A osztályát, továbbá a Magyar Érdemrend Nagykeresztjét hadiszalagon, kardokkal, 1944-ben a Különös Kormányzói Dicsérő Elismerés Magyar Koronás Nagy Aranyérme újólag, hadiszalagon, kardokkal kitüntetést kapta meg. Az I. világháború idején birtokába jutott a Vöröskereszt II. osztályú Diszjelvényének hadidíszítménnyel, majd az 1930-as években a Háborús Emlékérem kardokkal és sisakkal kitüntetéseknek is.

A külföldi kitüntetések közül 1917-ben a Német (Porosz) Vaskereszt II. osztályának, 1937-ben az Olasz Korona Rend középkeresztjének, 1941-ben a Német Vaskereszt I. osztályának és a pánt a Német (Porosz) Vaskereszt II. osztályához, 1942-ben az Olasz Korona Rend nagykeresztjének viselését engedélyezték számára.

Szakíróként is jól ismert, a következő művek köthetők a nevéhez: Az oldal- és hátbatámadások az erkölcsi erők szempontjából. *Magyar Katonai Közlöny*, (1925), 5–6. 400–418; Clausewitz Károly tábornok 150. születésnapjára. *Magyar Katonai Közlöny*, (1930), 7–8. 650–656; Alkalmi fegyvernemek. *Magyar Katonai Szemle*, (1941), 6. 646–652; A korszerű harcászat és kiképzés. *Magyar Katonai Szemle*, (1943), 6. 433–436; Bevezető. In Lukinich Imre – Markó Árpád (szerk.): *Sorsdöntő csaták Marathontól a második világháborúig*. I–II. kötet. Budapest, Franklin, 1943; Mátyás király, a katonauralkodó. *Tanulmány az 1944. január hó 28-án az Országos Tiszti Kaszinóban megtartott serlegbeszédhez*. Budapest, 1944; Szombathelyi Ferenc visszaemlékezése. Budapest, Zrínyi, 1990.

Vitéz nemes kisbarnaki Farkas Ferenc ezredes, a Ludovika Akadémia parancsnoka
Forrás: HTM ltszn. 111.12.

Vitéz nemes kisbarnaki Farkas Ferenc magyar királyi vezérezredes

Farkas Ferenc 1892. május 27-én született a Sopron vármegyei Kismartonban, római katolikus vallású családban. Édesapja Farkas Ferenc Kismarton rendőrkapitánya, édesanyja csáfordi és potyondi Pottyondy Gizella volt.

1898-tól 1902-ig a kismartoni elemi iskola, majd 1902–1906 között a kismartoni polgári iskola négy osztályának jeles eredménnyel való elvégzése után, 1906–1909 között a soproni honvéd főreáliskolát végezte el teljesen díjmentes állami alapítványi helyen, majd magánszorgalomból Budapesten érettségi vizsgát tett. 1909-től 1912-ig a Ludovika Akadémián a gróf Eszterházy-féle alapítványi helyen folytatta tanulmányait, ahol jeles előmenetelű volt, tanárai pedig „igen derék, törekvő” akadémikusnak ismerték.

Katonatiszti pályafutását 1912. augusztus 18-án hadnagyként kezdte a soproni 18. honvéd gyalogezredben, ahol századtiszti szolgálatot látott el. A Nagy Háború kitörése után, 1914. november 1-jén főhadnaggyá nevezték ki alakulatánál, amelynek századparancsnokaként harcolt az orosz hadszíntéren. 1915-ben egy ellenséges géppuskalövedéktől sebesülést szenvedett Lutowiskánál, majd a budapesti Hold utcai hadikórházban megoperálták. Azután a pozsonyi Csonka és Béna Katonák Intézetében lábadozott. 1916-ban a 7. honvéd huszárezred pót századparancsnoka volt Pápán és Tapolcafőn, közben elvégezte a császári és királyi légjáró csapatok műszaki tanfolyamát Fischamendben. 1917-től a világháború végéig a 18. honvéd gyalogezredben szolgált, először a román frontra vezényelték, ahol az Ojtozi-szorosban küzdött a Kárpátokban, majd 1917. június 1-jétől ezredsegédtisztként teljesített szolgálatot. 1917. november 1-jén századossá nevezték ki. 1918-ban az olasz hadszíntéren harcolt, a júniusi piavei offenzíva során a Montello hegyháton, majd a Piave mentén Sompradónál. 1918 szeptemberében a 37. honvéd gyaloghadosztály alárendeltségében szállították át ezredével a háború nyugati frontjára, ahol a németekkel együtt Verdun, St. Dié, Blamont körzetében tartózkodott november elejéig, majd gyalogmenetben vonult alakulatával Pforzheimig, onnan pedig vonaton szállították Sopronig. 1918. december 1-jén rokkantként nyugállományba helyezték, azután Budapesten élt. A proletárdiktatúra idején a bécsi Teleki-féle Antibolsevista Comitéval és a Lehár Antal vezette ellenforradalmi csoporttal való kapcsolata miatt Szombathelyen letartóztatták, és bíróság elé akarták állítani, de a rendszer összeomlása következtében kiszabadult. 1919–1921 között a Vasvármegyei Katonai Parancsnokságon szolgált

Vitéz nemes kisbarnaki Farkas Ferenc vezérőrnagy, a Ludovika Akadémia parancsnoka (balról az ötödik) a tiszti- és tanári karral az 1941. augusztus 20-án lezajlott tisztavatáson

Forrás: HTM 89.277.

Szombathelyen mint szolnoki Jármű Elemér ezredes segédtisztje. A vezérkari képzést nyújtó Ludovika Akadémia tiszti továbbképző tanfolyamát (Hadiakadémia) 1921–1923-ban végezte el. 1923. szeptember 1-jétől a szombathelyi 3. vegyesdandár parancsnokság kiképzési osztályát vezette. A vezérkari tiszteknek előírt időnkénti csapatszolgálatot is teljesítette, hiszen 1924. május 3-ától fél éven át a szombathelyi 5. honvéd gyalogezred II. zászlóaljában szolgált.

1924. szeptember 1-jétől a budapesti Honvédelmi Minisztérium VI-7./k. osztályára (közlekedési ügyek) osztották be, de szolgálatteljesítésre a szombathelyi 3. vegyesdandár parancsnokságra vezényelték, ahol 1928. május 1-jén vezérkari őrnaggyá nevezték ki. Közben 1927. március 1. és május 31. között az 5. honvéd gyalogezred II. zászlóalját vezette Szombathelyen. 1928. szeptember 1-jétől a Honvédelmi Minisztérium VI-6. osztályán (szabályzatszerkesztés) szolgált. 1930. július 1-jén a Budapesti Szabályzatismertető Tanfolyam (Hadiakadémia)

Kisbarnaki Farkas Ferenc vezérőrnagy lóháton az 1941. augusztus 20-án lezajlott tisztavatáson

Forrás: HTM 60.359.

harcászattanárra lett, 1933. november 1-jén pedig alezredessé lépett elő beosztásában. 1935. július 15-étől a Honvédelmi Minisztérium 1.d. osztályának vezetője volt, (amely a HM és a társmisztériumok között felmerülő szervezési kérdéseket intézte), 1936. november 1-jén pedig vezérkari ezredessé nevezték ki beosztásában. Közben 1936. január 1. és június 30. között fél éven át csapatszolgálatot látott el, s a budapesti 1. honvéd gyalogezred parancsnoka volt. Az 1938 előtt csupán titokban működött Legfelsőbb Honvédelmi Tanács ténykedése a fegyverkezési egyenjogúság elismerésével nyílttá vált, ezért a vezértitkárság feladatát korábban ellátó HM 1.d. osztályt megszüntették. Imrédy Béla miniszterelnök jó szervezőkészsége és széles körű ismeretei okán miniszterelnöki államtitkári tisztséget ajánlott fel Farkas ezredes számára, amelyet ő nem fogadott el. Elöljárói honvédségnél mutatott szolgálati teljesítményét 1926 és 1930, valamint 1933 és 1937 között kiválóra minősítették.

*A ludovikás páncélosszázad akadémikusainak gázlóátkelése 1940-ben a Sebes-Körösön
33 mintájú Ansaldo kis harckocsival
Forrás: HTM 89.064.*

1938. október 1-jétől a Honvéd Ludovika Akadémia I. főcsoport, majd Honvéd Ludovika Akadémia parancsnoki beosztását töltötte be 1943. augusztus 20-áig, közben 1940. szeptember 1-jén vezérőrnaggyá, 1943. február 1-jén pedig altábornaggyá léptették elő.

Parancsnokságának időszakára esett a honvédség hivatalos visszatérése az általános védkötelezettségre, ami nagy volumenű mennyiségi és minőségi fejlesztésekkel járt együtt. A változások megjelentek a tisztképzésben is. A nagyobb létszámú évfolyamok mellett új fegyvernemek, technikai újdon-ságok, fegyverek oktatását is bevezették, valamint a kiképzés ütemének gyorsítására is szükség volt.

Parancsnoksága alatt kétszer is előfordult, hogy egy évben két évfolyamot avattak fel (1939. január 15-én és augusztus 20-án, valamint 1942. június 18-án és december 6-án).

A Ludovika páncélos akadémikusai egy csapatbemutató gyakorlaton Esztergom-táborban, 1941
Forrás: HTM 88.266.

A hagyományápolás terén tovább folytatta az elődei által megkezdett munkát: a különböző fegyvernemek védőszentjeinek szobrokat állítottak az akadémia kertjében, 1939 folyamán Szent Lászlónak (gyalogság), Szent Borbálának (tüzérség), Szent Györgynek (lovasság), 1941-ben Szent Kristófnak (az 1940 óta létező gyorsosztály [kerékpáros, gépkocsizó lövész, páncélos] hallgatóinak védőszentje).

1940-ben helyezték el az akadémia kertjében Sigmond Olivér akadémikus Móricz Sándor ezredesről, az alma mater első igazgatójáról készített mellszobrát. A Ludovika akadémikusai a területi visszacsatolások időszakában Farkas ezredessel, majd tábornokkal az élükön vettek részt az 1938. november 11-ei kassai, majd az 1940. szeptember 15-én lezajlott kolozsvári bevonulásban, továbbá 1941. március 23–24-én az 1848–1849-es zászlók Szovjetunióból történt hazatérése alkalmával a budapesti Keleti pályaudvaron a zászlók fogadásán, a Hősök terén rendezett ünnepségen, valamint a Hadtörténeti Múzeumba

való kísérésén. Farkas tábornok 1942 augusztusában saját kérésére hathetes szabadságát a doni fronton töltötte, meglátogatva a Ludovikáról kikerült fiatal tiszteket. Augusztus 25-én Jány Gusztáv, a 2. magyar hadsereg parancsnoka megsebesült, őt távollétében Csataj Lajos altábornagy, a IV. hadtest addigi parancsnoka helyettesítette, Farkas vezérőrnagy pedig átvette a pécsi IV. hadtest parancsnokságát a Donnál, s részese volt a közben lezajlott korotojaki csatának. A Ludovika parancsnoksága alóli felmentésére csak az 1943-as tanév végével került sor.

A Ludovika tüzérsztály II. évfolyamos akadémikusai légvédelmi géppágyús kiképzésen
Forrás: HTM 82.497.

Kiképzés a 36 mintájú 37 mm-es páncéltörő ágyúval, 1939

Forrás: HTM 48.715.

Vezetékeshíradó-kiképzés, 1939

Forrás: HTM 89.065.

Kiképzés a 81 mm-es aknavetővel, 1939

Forrás: HTM 89.069.

Az akadémikusok lángszórós kiképzése, 1943

Forrás: HTM 93.193.

Vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc vezérőrnagy a mikrofon előtt, az 1942. június 18-án rendezett tisztavatáson

Forrás: HTM 87.956.

1943. augusztus 21-én a debreceni VI. honvédhadtest parancsnokává nevezték ki. Részt vett az 1944. március 19-én bekövetkezett német megszállásnak, de ellenállást nem fejtett ki. 1944. április 15. és október 13. között irányította a Kárpátok előterében felvonult 1. magyar hadsereg alárendeltségébe tartozó hadteste harcait a Tatár-hágó körül, mintegy 90-100 km széles arcvonalon. A szovjetek július 13-án áttörték az 1. magyar hadsereg arcvonalát, s német követelésre Beregfy Károly vezérezredest leváltották. Farkas 1944. július 26. – augusztus 1. között rangidősként az 1. honvédhadsereg megbízott parancsnoka volt (a VI. hadtest parancsnokságát is megtartotta), és sikeres ellentámadást hajtott végre a szovjetek ellen. Az arcvonalat visszavette a Kárpátok gerincére, a Tatár-hágót pedig sikeresen megtartotta. Közben egy fontos, de kevésbé ismert epizód egyik főszereplőjévé is vált: a magyar–szovjet fegyverszüneti tárgyalások kapcsán az első kapcsolatfelvételt megvalósító magyar csoport az ő arcvonalán lépte át a frontot 1944. szeptember 16-án, és ott is tért vissza. 1944. október 13-án

a kormányzó a budapesti hídfő parancsnokává nevezte ki, sőt a Lakatos-kormány esetleges lemondása esetén őt kívánták egy új kormány megalakításával megbízni, amire nem került sor. Csapatok hiányában nem játszott szerepet az 1944. október 15-ei eseményekben. A kormányzói proklamáció elhangzásakor felkészületlenül, zavarodottan szemlélte a Ludovikán berendezett törzsszállásán a rohanó eseményeket. A hatalomra került nyilas vezetés Farkast a kormányzó hívének tartotta, megvonták hídfőparancsnoki megbízatását, s 1944. október 16-án felmentették a VI. hadtest parancsnoksága alól. 1944. október 23-ától országos elhelyezési kormánybiztosi beosztást látott el Nagycenken, 1944. október 31-étől vezérezredesként. Neki kellett gondoskodnia az illetékes minisztériumok döntése alapján a hadműveletek által veszélyeztetett intézmények, gyárak, közhivatalok, személyek és állatok Dunántúlra, illetve Németországba történő kimenekítéséről. 1945. január 8-án felmentették, és vezetői tartalékállományba helyezték, Nagycenken élt. 1945. február 1. és 1945 májusa között a honvédelmi miniszter és a honvédség főparancsnoka törzskülönítményébe beosztott vezetői tartalék volt, tulajdonképpen beosztás nélkül maradt a háború végéig.

1945. március 27-én azonnali letartóztatását és nyugdíjazását rendelték el, amely elől a bajorországi Johanniskirchenbe költözött. 1945. április 18-án a Németországba települt Honvédelmi Minisztérium részéről őt kérték fel, hogy tárgyaljon a honvédség nyugati hatalmak előtti fegyverletételéről az amerikai csapatokkal. A tárgyalások után, 1945 májusa és júliusa között a normandiai fougerville-i amerikai hadifogolytáborban raboskodott, majd az emigrációt választva a bajorországi Johanniskirchen, 1950. október 17-étől pedig már a Németországi Szövetségi Köztársaság Arnstorf településén élt.

1945. június 19-én kelt rendeletével távollétében Vörös János magyar honvédelmi miniszter háborús bűnősként (mintegy 100 tisztársával együtt) közigazgatási úton lefokozta és kicsapta a honvédség kötelékéből. Mindenféle hatósági vizsgálat vagy bírósági ítélet nélkül.

1947. augusztus 20-án a bajorországi Altöttingenben a nyugatra menekült korábbi magyar parlamenti képviselők a nyugati magyar ellenkormány miniszterelnökévé választották, azonban 1948-ban lemondott tisztségéről. Az emigrációban a Magyar Szabadság Mozgalom egyik megszervezője és vezetője (célja a hazatérés és a korábbi társadalmi rend visszaállítása volt, s a nyugati hírszerző szervek támogatását is élvezte), a Vitézi Rend főkapitánya (1962 és 1977 között), a Szent László Társaság kormányzója volt. Felesége halála után, 1964-től özvegyen és egyedül élt. 1980. április 14-én hunyt el Arnstorf bei Landau településen. 1980. április 18-án temették el a helyi temetőben.

Vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc altábornagy parancsnoki irodájában

Forrás: HTM 92.604.

Kései rehabilitálására is sor került: a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága 1998. december 7-én a Budapesti Büntetőtörvényszék 1950. március 30-án kelt marasztaló ítéletét (életfogytiglani fegyházbüntetés, politikai jogainak 10 évre történő felfüggesztése, állásvesztés és teljes vagyonelkobzás) hatályon kívül helyezte. A Fővárosi Bíróság 1999. június 16-án hozott határozatával az ellene folytatólagosan elkövetett háborús bűntett miatt indult eljárást jogerősen megszüntette. 2006 októberében a honvédelmi miniszter előterjesztésére Sólyom László köztársasági elnök vezérezredesi rendfokozatát posztumusz helyreállította.

1920. június 16-án vette feleségül szögteleki és wimmerspergi Wimmer Jolánt, házasságukból egy lány (1921. május 4-én Éva) és egy fiú (1924. december 5-én a később hivatásos honvédtiszt, páncélos hadnagy, az 1944. október 8-án Szentesenél elhunyt Ferenc) született.

Szent Kristóf szobra a Ludovika Akadémia kertjében

Forrás: HTM 92.849.

Az 1942. június 18-án avatott tűzér hadnagyság megkoszorúzzák védőszentjük, Szent Borbála szobrát
Forrás: HTM 88.194.

A Ludovika Akadémia tüzérsztály bevonulása a budapesti Józsefvárosi pályaudvaron a kassai bevonulásra, 1938. november 9.

Forrás: HTM 82.499.

Anyanyelvén kívül németül tökéletesen, franciául pedig gyengén beszélt.

1921-től nyolc éven át a szombathelyi III. cserkészkerület irányítója, és a 48. Rákóczi tanonc cserkészcsapat vezetője. 1928–1945 között a Magyar Cserkész Szövetség elnökségi tagja, 1942-től 1945-ig a Magyar Cserkész Szövetség országos társelnöke (vezetője) volt. 1928. június 17-én vitézi címet kapott. 1510-ből származó nemesi címét és a kisbarnaki előnév jogos használatát 1936. november 13-án a Belügyminisztérium újból elismerte. Az 1938-ban Budapesten rendezett 34. Eucharisztikus Világkongresszus főszervezője, 1943. augusztus 10-étől főcserkészként az Országos Köznevelési Tanács tagja volt.

Vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc vezérőrnagy, parancsnok (középen) egy ludovikás bálon 1941-ben
 Forrás: HTM 91.771.

Érdemei elismeréseképpen számos osztrák–magyar és magyar kitüntetést mondhatott magáénak. 1913-ban az 1912–1913. évi Mozcósítási Keresztet, 1915-ben a Katonai Érdemkereszt III. osztályát hadidíszítménnyel (1917-től kardokkal), valamint a Bronz Katonai Érdemérmét hadiszalagon (1917-től kardokkal), 1917-ben a Károly Csapatkeresztet, 1918-ban a Sebesültek Érmét, szalagján egy sávval, 1930-ban a Magyar Érdemkereszt IV. osztályát, 1932-ben a Tiszti Szolgálati Jel III. osztályát, 1933-ban a Magyar Érdemkereszt III. osztályát, 1938-ban a Magyar Érdemrend középkeresztjét, 1941-ben a Felvidéki és az Erdélyi Emlékérmét, továbbá a Nemzetvédelmi Keresztet, 1942-ben a Nagy Honvéd Sportügyességi Jelvényt, valamint a Tiszti Szolgálati Jel II. osztályát, 1943-ban a csillagot a Magyar Érdemrend középkeresztjéhez, 1944-ben a Magyar Érdemrend középkeresztjét a csillaggal hadiszalagon, kardokkal kapta meg. A fentiekén kívül az 1930-as években a Háborús Emlékérem kardokkal, sisakkal kitüntetés birtokába jutott.

A külföldi kitüntetések közül 1939-ben a Pápai Pius Rend középkeresztjének, 1944-ben a Német Vaskereszt II. és I. osztályának viselési engedélyét kapta meg.

A Ludovika akadémikusai úton a kassai bevonulásra, leállás Hidasnémetinél

1938. november 10-én

Forrás: HTM 89.087.

Számos általa írt művet hagyott az utókorra: *A katonai térképészet vázlatos ismertetése*. Budapest, 1928–1929; A IV. világjamboree. *Magyar Katonai Szemle*, (1933), 8. 228–233; *Harcászati elvek vezérszavakban*. Budapest, Honvédtiszti Szabályzatismertető Tanfolyam, 1936; A polgári belbiztonsági előkészületek és a közigazgatás. In Martonffy Károly (szerk.): *A mai magyar közigazgatás*. Budapest, Állami Nyomda, 1936. 830–838; Az ország megszervezése háború esetén. *Magyar Katonai Szemle*, (1938), 9. 8–14, Az országmozgósítás helyzete külföldön. In Martonffy Károly (szerk.): *A mai magyar város*. Budapest, Állami Nyomda, 1938. 92–106; *Tatárhágó visszanéz*. Buenos Aires, Editorial Kárpát, 1952; *Kämpfe um den Tataren-Pass*. Köln, Amerikai Magyar Kiadó, 1953; *Az altöttingi országgyűlés története*. München, Mikes Kelemen Kiadóvállalat, 1969; Vorwort. Franz Adonyi-Naredy: *Ungarns Armee im Zweiten Weltkrieg. Deutschlands letzter Verbündeter*. Neckargemünd, Vowinkel, 1971.

Sáska Elemér ezredes, a Ludovika Akadémia parancsnoka

Forrás: HTM 90.615.

Sáska Elemér *magyar királyi vezérőrnagy*

Sáska Elemér 1898. november 20-án született Kassán, református vallású családban. Édesapja Sáska József rangját elveszített honvéd kezelőtiszt, édesanyja pedig Adorjáni Anna volt.

1905. szeptember 1. és 1908. június 30. közötti népiskolai tanulmányainak befejezése után, 1908. szeptember 1. és 1913. június 30. között a zilahi Wesselényi református főgimnázium négy osztályát végezte jeles eredménnyel. 1913. október 1. valamint 1916. augusztus 18. között a nagyváradi honvéd-hadapródiskolában tanult díjmentes államköltséges helyen, amelyet sikeresen elvégzett.

Katonatiszti pályafutását 1916. augusztus 18-án zászlósként kezdte a 32. honvéd gyalogezred beosztott tisztjeként. 1916–1917-ben harcolt az I. világháború orosz frontján, majd 1917–1918-ban az olasz hadszíntéren. 1917. május 1-jén hadnaggyá nevezték ki alakulatánál. Harctéri sebesülést szenvedett, majd 1917. május 2. és szeptember 1. között kórházban lábadozott Budapesten. 1918–1919-ben román hadifogságban sínylődött. Családjával Erdélyből Magyarországra menekült. 1919-től a békéscsabai gyalogezredben, 1922-től a szegedi 10. honvéd gyalogezredben, majd 1924-től a szombathelyi 5. honvéd gyalogezredben szolgált. 1922. szeptember 1-jén főhadnaggyá, 1927. november 1-jén pedig századosná nevezték ki. Ismereteinek elmélyítésére 1926 és 1929 között a Budapesti Szabályzatismertető Tanfolyamot (Hadiakadémia) végezte el, évfolyamelsőként.

1929. május 1-jétől a budapesti Honvédelmi Minisztérium VI-1. osztályának fogalmazótisztje, majd alosztályvezetője volt, 1930. május 1-jétől vezérkari századosként. 1935. január 1-jétől a 9. honvéd gyalogezredben szolgált Szegeden. 1936. május 1-jén a budapesti Honvédelmi Minisztérium VI-4. osztályán tevékenykedett. 1936. november 1-jén vezérkari őrnaggyá nevezték ki beosztásában. 1938. szeptember 19-étől a 7. honvéd gyalogezredben látott el csapatszolgálatot Kecskeméten, majd 1938. november 12-étől ismét a budapesti Honvédelmi Minisztérium VI-1. osztályán teljesített szolgálatot. 1939. november 1-jén vezérkari alezredessé nevezték ki. 1941. február 1-jén a Magyar Királyi Honvéd Vezérkar Főnöke VKF 1. osztályának vezetőjévé kapott kinevezést Budapesten, részt vett többek között a délvidéki magyar hadműveletek előkészítésében és vezetésében, közben 1942. április 1-jén ezredessé léptették elő. 1942. május 1-jétől az 1. honvéd gépkocsizó lövészdandár, 1942. augusztus 8-ától a 12. könnyűhadosztály, 1942. november 2-ától pedig az 1. tábori páncélosadosztály parancsnoka volt a keleti fronton

a Donnál (a német Weichs-hadseregsoport alárendeltségében). Harctéri érdemeit és vezetői képességeit előljárója, Legeza János vezérőrnagy hadtestparancsnoki dicséretében a következőképpen összegezte:

„Ezen időben előjárói, mint kimagasló képességű vezetőt, alárendeltjei pedig, mint önfeláldozó, fáradtságot nem ismerő, meleg szívű parancsnokot ismerték meg. Könnyűhadosztályának szükségessé váló átszervezését a legrövidebb idő alatt, kiválóan oldotta meg. Vezetői ténykedése mindenkor kimagaslott. Távozásával a IV. hadtest egy kiváló, akarat erős, vasszorgalmú vezetőt veszített el.”

1942. december 7-én beosztották a budapesti Honvéd Ludovika Akadémiára, ahol a vezérkari törzstiszti tanfolyam parancsnoka volt.

1943. augusztus 21-étől 1944. október 15-éig a Honvéd Ludovika Akadémia parancsnoki teendőit látta el. Parancsnoksága idején, 1944. augusztus 20-án zajlott le az utolsó hadnagyavatás Budapesten, összevontan a Bolyai János Akadémián.

Abban az időszakban a XI. kerületi Verpeléti út 12. alatt lakott Budapesten.

1944. október 16-ától a Honvéd Vezérkar főnökének (a beosztás megnevezése 1944. december 20-ától a honvédség főparancsnoka) helyettese volt Budapesten, majd Kőszegen, 1945. március 30-ától pedig Bajorországba áttelepülve, Metten és Tann településeken. 1944. november 1-jén vezérőrnaggyá nevezték ki beosztásában. 1945. május 1-jén amerikai hadifogságba esett, majd Riedenburg, Landshut, Regensburg településeken tartották fogva. 1945. június 19-én kelt rendeletével távollétében Vörös János magyar honvédelmi miniszter háborús bűnösként (mintegy 100 tisztársával együtt) közigazgatási úton lefokozta és kicsapta a honvédség kötelékéből. Mindenféle hatósági vizsgálat vagy bírósági ítélet nélkül.

1946. június 8-án szabadult ki a hadifogságból, azután sok más tábornok- és tisztársához hasonlóan az emigráció keserű kenyerét választotta. Először Dornhaselbach bei Moosburgban élt munkanélküliként, majd a Németországi Szövetségi Köztársaságban 1952-től eladóként dolgozott az Egyesült Államok hadseregének heidelbergi boltjában. 1961-től Stuttgartban lakott. 1985. március 31-én hunyt el Stuttgartban, 1985. április 3-án temették el a steinhaldenfeldi temetőben (Stuttgart Bad Cannstatt elnevezésű kerületében).

1936. augusztus 1-jén megházasodott, Makkay Márta Izabellát vette nőül Békéscsabán. Házasságából gyermeke nem született.

Anyanyelvén kívül tökéletesen beszélt németül.

Tehetségét és érdemeit számos osztrák–magyar és magyar kitüntetés adományozásával is elismerték. 1918-ban az Ezüst Vitézségi Érem II. osztályát újólag, az Ezüst Vitézségi Érem I. osztályát, a Károly Csapatkeresztet, valamint

a Sebesültek Érmét szalagján egy sávval, 1934-ben a Kormányzói Dicsérő Elismerés Magyar Koronás Bronzérmét vörös-fehér szegélyes smaragdzöld szalagon, 1940-ben a Magyar Érdemrend tisztikeresztjét, 1941-ben a Magyar Érdemrend tisztikeresztjét hadidíszítménnyel és kardokkal, valamint a Tiszti Szolgálati Jel II. A osztályát, 1942-ben a Kormányzói Dicsérő Elismerés Magyar Koronás Bronzérmét hadiszalagon, kardokkal, 1943-ban a Nagy Honvéd Sportügyességi Jelvényt, 1944-ben a Magyar Érdemrend középkeresztjét, továbbá az 1930-as években a Kormányzói Dicsérő Elismerés Magyar Koronás Bronzérmét, szalagján a hadiszalagos, kardos Bronz Katonai Érdemérem kisebbített alakjával, valamint a Háborús Emlékérmét kardokkal és sisakkal kapta meg.

A külföldi kitüntetések közül 1941-től a Német Sasrend Érdemkeresztjének kardos II. fokozatát viselhette.

Pályája során egy írásmű jelent meg a neve alatt: *A koncentrikus és excentrikus támadás, a külső és a belső vonal, megkerülés, fordított arcvonaltú csata, oldalállás értéke és jelentősége*. Budapest, Ludovika, 1929.

Az új hadnagyok eskütele az 1944. augusztus 20-ai avatáson

Forrás: HTM 36.767.

Sáska Elemér ezredes fogadja az 1944. augusztus 20-án lezajlott tisztavatásra érkező Haász István római katolikus püspököt

Forrás: HTM 92.700.

A LASE által épített I. világháborús hősi emlékmű avatása, valamint kitüntetés átadása a hadiözvegynek, Mátraszőlős, 1943. (A második sorban középen áll Sáska Elemér ezredes)
 Forrás: HTM 92.608.

„A hazáért mindhalálig!” Az új hadnagyok kardrántása az 1944. augusztus 20-án lezajlott tiszttavatáson
 Forrás: HTM 36.768.

Kocsis László ezredes, a Ludovika Akadémia utolsó parancsnoka

Forrás: HTM 90.613.

Kocsis László
magyar királyi vezérkari ezredes

Kocsis László 1901. március 4-én született Mezőtúron, Kocsis Gábor, a mezőtúri református főgimnázium tanárának fiaként, református vallású családban.

A mezőtúri református főgimnázium hét osztálya és az érettségi vizsga letétele után, 1918–1921 között a budapesti Honvéd Ludovika Akadémiát végezte el.

Katonatiszti pályafutását 1921. szeptember 1-jén kezdte hadnagyként a 10. honvéd gyalogezred beosztott tisztjeként Szolnokon. 1924. szeptember 1-jén főhadnaggyá, 1929. május 1-jén pedig századossá nevezték ki alakulatánál. Ismereteinek bővítésére 1925-től a kecskeméti református jogakadémián folytatott tanulmányokat, majd a vezérkari testületbe kerüléshez szükséges végzettség megszerzése céljából, 1928–1931 között a Budapesti Szabályzatismertető Tanfolyamot (Hadiakadémia) végezte el. 1931. április 1-jétől tartósan a debreceni 6. honvéd vegyesdandár parancsnokságra vezényelték, ahol 1931. május 1-jén századossá léptették elő. 1931. szeptember 1-jétől a 6. honvéd vegyesdandár parancsnokságra beosztott vezérkari szolgálatot teljesítő tisztként tevékenykedett, 1933. május 1-jén hivatalosan is áthelyezték az említett állománycsoportba. 1934. augusztus 1-jétől a budapesti Honvédelmi Minisztérium VI-1. osztályára beosztott vezérkari tisztként szolgált, ahol a honvédség háborús felkészítésével és hadműveleti ügyekkel foglalkozott.

1938. augusztus 1-jétől az 1. honvéd vegyesdandár személyi tartalékában látott el vezérkari szolgálatot Budapesten. 1938. szeptember 23-ától ideiglenesen a Honvéd Vezérkari Főnökség 1. osztályára (háborús felkészítés, hadművelési ügyek) vezényelték Budapesten, ahol 1939. február 20-án vezérkari törzstiszti vizsgát tett, majd 1939. május 1-jén vezérkari őrnaggyá nevezték ki. 1939. július 1-jétől a budapesti Vezérkari Főnökség 7. k. osztályán (közlekedési ügyek) szolgált beosztott vezérkari tisztként. 1940. március 1-jétől a budapesti Honvédelmi Minisztérium 8. e. alosztály (tisztai személyügyek) vezetőjeként, egyben a Honvédelmi Minisztérium 8. osztály (tisztai személyi, beosztási, nyilvántartási ügyek) osztályvezető-helyetteseként ténykedett. 1941. szeptember 1-jén a Honvédelmi Minisztérium 8. osztály osztályvezetőjévé, majd 1942. április 1-jén alezredessé nevezték ki. 1942. augusztus 1-jétől a budapesti Honvéd Hadiakadémia állományába tartozott, s 1942. november 1-jén ezredessé léptették elő. 1944. június 15-étől az I. honvédhadtest vezérkari személyi tartaléka volt hadművelési területen. 1944. augusztus 15-étől a Vezérkari Főnökség 7. k. osztályának vezetőjeként működött a magyar fővárosban.

A Ludovika Akadémia 1944. november 15-én Kőrmenden felavatott páncélos akadémikusai
Forrás: HTM 87.141.

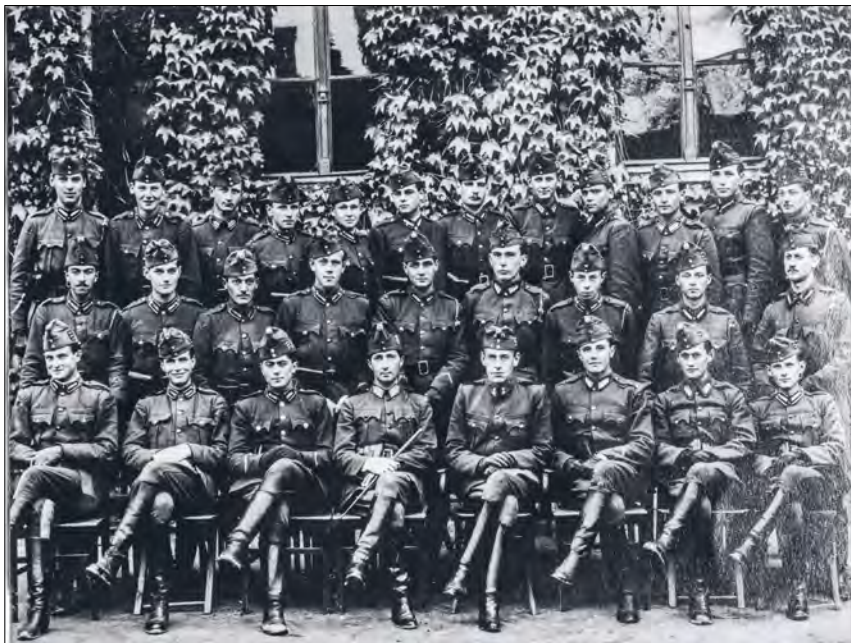
1944. október 16-ától 1945 májusáig a Honvéd Ludovika Akadémia utolsó parancsnoka volt.

Vezetése alatt 1944 őszén a Ludovika Akadémia először Kőrmendre, majd Németországba települt ki. Részes volt az 1944. november 15-én Kőrmenden végbement utolsó magyar földön történt hadnagyavatásnak s a feltételezhetően 1945 áprilisában német területen lezajlott utolsó ludovikás tisztavatásnak, de utóbbit a szakirodalom nem tartja „hivatalosan elismertnek”.

1945 májusában amerikai hadifogságba esett, majd 1946-os szabadulása után élete végéig emigrációban élt. 1980. január 17-én hunyt el Argentínában, Vincent-Lopez településen.

1938. szeptember 22-én vette feleségül Beregfy (Berger) Irént, házasságából egy lánya született.

Anyanyelvén kívül még tökéletesen bírta a német és megfelelő szinten a francia nyelvet. Argentínában valószínűleg elsajátította a spanyol nyelvet is.

A Ludovika Akadémia 1944. november 15-én Körmenden felavatott huszár akadémikusai
 Forrás: HTM 91.583.

Pályafutása során tehetségét és érdemeit több magyar kitüntetés adományozásával is elismerték. 1939-ben a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét, 1940-ben a Háborús Emlékérmét, valamint az Erdélyi Emlékérmét, 1941-ben a Tiszti Szolgálati Jel III. A. osztályát, 1943-ban a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét hadiszalagon, kardokkal, a Magyar Érdemrend tisztikeresztjét, valamint a Nagy Honvéd Sportügyeségi Jelvényt kapta meg. A fentiekén kívül 1936-ban a honvéd vezérkari főnök, 1937-ben és 1940-ben pedig a honvédelmi miniszter részesítette okirati dicséretben.

Néhány hadtudományi munka is személyéhez köthető, amelyek a következők: *1848/49. évi magyar szabadságharc. Események az 1849. évi felmentő hadjáratig.* Budapest, Ludovika, 1931; *A támadás és védelem viszonyának kialakulása a világháború alatt.* Budapest, Ludovika, 1931; *Harcok Putiwl körül és azok tanulságai.* Magyar Katonai Szemle, (1943), 3. 489–498; A korszerű zászlóalj-törzs. Magyar Katonai Szemle, (1944), 4. 1–7; (Mathia Károlyllyal közösen): *A Ludovika története.* 1962.

Felhasznált források és irodalom

Levéltári források

HM HIM Hadtörténelmi Levéltár, Tiszti anyakönyvi lapok:

Balassa Béla 6962
Bartha Lajos 8645
Bartha László 33819
Bartheldy István 13192
Bassarabits Sándor 8585, 33542
Braun József 6751
Csesznák Benő 32420
Edényi Lipót 5881
Farkas Ferenc 1892/426
Jány Gusztáv 1890/3155
Kerekes József 22703
Kirchlechner Károly 10468
Móricz Sándor 27170
Nyíri Sándor 11810
Papp-Váry Elemér 12167, 29633
Péchy Ede 11946
Révy Kálmán 1890/1999
Siegler Konrád 10918
Stromfeld Aurél 1890/3089
Szabó József 25057
Szinay Béla 26867
Szombathelyi Ferenc 1890/3137
Szvetics József 22907
Vajna Béla 36207

HM HIM Hadtörténelmi Levéltár, Personalia gyűjtemény:

335. Farkas Ferenc
279. Kerekes József

425. Sáska Elemér
153/F. Sipos Árpád
159. Stromfeld Aurél

HM HIM Hadtörténelmi Levéltár, HM Lymbus 6840. doboz, 1920/3. Binder Ferenc

Szakirodalom

- Ács Tibor – Csikány Tamás (szerk.): *1808–2008. A magyar katonai felsőoktatás 200 éve*. Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2009.
- Bachó László, dezséri (szerk.): *A Magyar Kir. Honvéd Ludovika Akadémia története*. Budapest, a Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia, 1930.
- Balla Tibor: A Magyar Királyi Honvédség szórólöveg-alakulatainak históriája. *Hadtörténelmi Közlemények*, 105. (1992), 2. 65–96.
- Balla Tibor: *A Nagy Háború osztrák–magyar tábornokai. Tábornagyok, vezérezredek, gyalogsági és lovassági tábornokok, tábornagynagyok*. Budapest, Argumentum, 2010.
- Balla Tibor: A magyar királyi Honvéd Ludovika Akadémia parancsnokai a Nagy Háború idején. *Hadtudományi Szemle*, 12. (2019a), Különszám. 17–26. Online: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.ksz.1>
- Balla Tibor: *A Nagy Háború osztrák–magyar tábornokai. Altábornagyok*. Budapest, HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum, 2019b.
- Balla Tibor: *Szarajevó, Doberdó, Trianon. Magyarország az első világháborúban*. Budapest, Scolar, 2019c.
- Barczy Zoltán – Somogyi Győző: *Királyért és hazáért*. Budapest, Corvina, 1990.
- Barna Attila (szerk.): *Trianon 100. Tanulmányok a békeszerződés centenáriuma*. Budapest, Ludovika, 2020.
- Berkó István (szerk.): *A magyar királyi honvédség története 1868–1918*. Budapest, M. Kir. Hadtörténelmi Levéltár, 1928.
- Bona Gábor: *Kossuth Lajos kapitányai*. Budapest, Zrínyi, 1988.
- Bona Gábor: *Tábornokok és törzstisztek az 1848/49. évi szabadságharcban*. Budapest, Heraldika, 2000.
- Böllöny József – Hubai László: *Magyarország kormányai 1848–2004*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2004.
- Deső Lajos, vitéz – Ardó Gyula (szerk.): *Erdélyi ezredek a világháborúban*. Budapest, Ardó Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat, 1941.

- Dombrády Lóránd: *Szombathelyi Ferenc vezérezredes*. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2012.
- Egervári Ödön: *Magyar királyi honvéd törzstisztek albuma 51 arcképpel és életrajzzal*. I. kötet. Pest, Athenaeum, 1870.
- Fogarassy László: Kik vezették az 1919-es magyar Vörös Hadsereget? In Hajdú Tibor (szerk.): *„A magyar katonatiszt” (1848–1945)*. Budapest, MTA Történettudományi Intézet, 1989. 68–84.
- Gerő József (szerk.): *A királyi könyvek. Az I. Ferenc József és IV. Károly király által 1867-től 1918-ig adományozott nemességek, főnemességek, előnevek és címek jegyzéke*. Budapest, k. n., 1940.
- Györkei Jenő: *Vae victis. Tábornokok meghurcolása 1945–1948*. Budapest, Accordia, 2002.
- Hajdu Tibor: *Tisztikar és középosztály. Ferenc József magyar tisztjei*. Budapest, História – MTA Történettudományi Intézete, 1999.
- Hermann Róbert: *1848–1849. A szabadságharc hadtörténete*. Budapest, Korona, 2001.
- Hetés Tibor: *Stromfeld Aurél*. Budapest, Zrínyi, 1978.
- Honvédségi Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára*. Személyes ügyek. (1924–1945). Budapest, Pallas, 1924–1945.
- Jankó Annamária: *Magyarország katonai felmérései 1763–1950*. Budapest, Argumentum, 2007.
- Kempelen Béla: *Magyar nemes családok*. 1–11. Budapest, Grill, 1911–1932.
- Kiss Gábor: *Tábornokok a Magyar Királyi Honvédségben 1868–1914*. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2016.
- Makai Ágnes – Héri Vera: *Kereszt, érem, csillag. Kitüntetések a magyar történelemben*. Budapest, Helikon, 2002.
- Nemes vitéz Balassa Béla altábornagy. 1874–1924. *Magyar Katonai Közlöny*, 12. (1924), 425–427.
- Rada Tibor: *A Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia és a testvérintézetek összefoglalt története (1830–1945)*. I–II. Calgary–Budapest, 1998–2001.
- Rendelei Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára*. Személyes ügyek. (1874–1918, 1923). Budapest, Pallas, 1874–1918, 1923.
- Rendelei Közlöny a Magyar Királyi Nemzeti Hadsereg számára*. Személyes ügyek. (1919–1922). Budapest, Pallas, 1919–1922.
- Siposné Kecskeméthy Klára – B. Kalavszky Györgyi: *A Ludovika egykor és most*. Budapest, Zrínyi, 1918.
- Steiner, Jörg C.: *Schematismus der Generale und Obersten der k. u. k. Armee. Stand 31. Dezember 1918*. Wien, Edition S&H, 1992.

- Szabó Mária: *A Romanelli-misszió. Egy olasz katonatiszt Magyarországon (1919. május–november)*. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum – Mundus, 2009.
- Szakály Sándor: *A magyar katonai felső vezetés 1938–1945. Lexikon és adattár*. Budapest, Ister, 2001.
- Szakály Sándor: Egy hadseregparancsnok emlékezete – Jány Gusztáv vezérezredes. In Szakály Sándor: *Kik voltak, honnan jöttek? Katonákról, történelemről, önmagunkról I*. Budapest, Ister, 2003. 29–34.
- Szakály Sándor: *Akik a magyar királyi csendőrséget 1919 és 1945 között vezették. Történelmi-statisztikai áttekintés a magyar királyi csendőrség felső vezetőiről*. Budapest, Magyar Napló, 2013.
- Szakály Sándor: *Történelem és publicisztika*. Budapest, Írott Szó Alapítvány – Magyar Napló – Veritas, 2015.
- Szakály Sándor: „Nem kérek kegyelmet, mert azzal bűnösségemet ismerném el.” Vitéz Jány (Hautzinger) Gusztáv vezérezredes, a tragikus sorsú magyar királyi 2. honvéd hadsereg parancsnoka (1940–1943). Életút vázlat. In Kincses Katalin Mária – Illésfalvi Péter (szerk.): *Élet az arcvonal mögött. Tanulmányok Szabó Péter hadtörténész tiszteletére*. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2019. 504–512.
- Szakály Sándor: A magyar királyi Honvéd Ludovika Akadémia parancsnokai (1919–1945). *Honvédségi Szemle*, 148. (2020), 4. 130–150. Online: <https://doi.org/10.35926/HSZ.2020.4.10>

Az 1872. évi XVI. és XVII. törvénycikk rendelkezései nyomán került sor a magyar királyi Honvéd Ludovika Akadémia felállítására. Az intézmény 1872. december 19-én kezdte meg működését, és egészen 1945 tavaszáig a magyar honvédtisztképzés fellegvára maradt.

A Ludovika Akadémia működését egyértelműen két nagy történelmi korszakra lehet különválasztani, jelesen az 1872–1918 és az 1919–1945 közötti időszakra, amelyeken belül az egyes vezetők neve is mind külön korszakot fémjelzett az intézmény fennállása során. A Ludovika felállításától a II. világháború végéig az annak élén igazgatói vagy parancsnoki beosztást betöltött 28 tisztt és tábornok életútjának, valamint tevékenységének tudományos igényű, ugyanakkor az olvasók számára közérthetően megfogalmazott összefoglalása mindeddig váratott magára, ezért a jelen kötet ennek a hiánynak a pótlására vállalkozik.

A Ludovika egykori irányítóinak emlékét még haláluk után is megőrizték az utókor számára a honvédtisztek egymást követő nemzedékei. Nem rajtuk múltott, hogy a történelem vihara 1945 után a Ludovika Akadémiát is elsodorta.

ISBN 978-963-531-810-0

9 789635 318100